Bir Kedi, Bir Adam, İki Kadın

Cuniçiro Tanizaki

Japoncadan Çeviren:
Alper Kaan Bilir

谷崎潤一郎

Japon Klasikleri

ithaki

Cuniçiro Tanizaki (D. 24Temmuz 1886 - Ö. 30 Temmuz 1965)

Cuniçiro, varlıklı bir tüccarın oğlu olarak Tokyo'nun Nihonbaşi bölgesinde dünyaya geldi. Üç erkek ve üç kız kardeşin en büyüğüydü ve rahat bir çocukluk dönemi geçirdi ama 1894'teki Tokyo depreminde büyüdüğü ev yıkıldı ki bu da Tanizaki'de ömür boyu sürecek bir deprem korkusuna yol açtı. Depremden sonra Tanizaki ailesinin durumu gittikçe kötüleşmeye başladı ve Cuniçiro da başka bir evde yatılı öğretmenlik yapmak zorunda kaldı. Ekonomik problemlerine rağmen Hibiya Lisesi'ne ve sonra da 1908'de Tokyo imparatorluk Üniversitesi'nin Edebiyat bölümüne girdi ama üç yıl sonra öğrenim harcını ödeyemediği için okuldan ayrıldı.

Edebiyat kariyerine 1909'da bir dergide yayımlanan tek perdelik bir oyunla başladı. Tanizaki ismiyse 1910'da yayımlanan *Şisei* adlı kısa öyküyle duyulur oldu. Öykü, vücuduna örümcek dövmesi yaptırdıktan sonra güzelliğini şeytanice kullanmaya başlayan bir kadınla ilgiliydi ve erotizm ile Sadomazoşizm öğeleri içeriyordu. Bu *femme fatale* teması Tanizaki'nin *Şonen, Himitsu* ve *Akuma* gibi erken dönem eserlerinde de sık sık ver buldu. 1915'te evlendi ama bu mutsuz bir evlilikti ve 1920'nin ilk yıllarında eşi, Tanizaki'nin yazar arkadaşı Şato Haruo'yla yakınlaştı. Bunun getirdiği psikolojik stres o dönemki bazı eserlerini etkiledi ve hem kendi hayatından hem de arkadaşlarının hayatından hareketle yazdığı eserler olsa da yazarın eserleri, aynı dönemden birçok Japon yazara göre otobiyografik olmaktan uzaktır.

Tanizaki'nin bilinirliği 1924-25 yıllarında yazdığı, sınıf, cinsel takıntı ve kültürel kimlik meselelerini kurcaladığı romanı *Naomi: Bir Aptalın Aşkı*'yla beraber iyice yükselişe geçti. 1929'da lezbiyenliği işlediği eseri *Manci* yayımlandı ve oldukça ilgi gördü. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra artık Japonya'nın en büyük yazarı olarak anılıyordu. 1964'te Amerikan Edebiyat ve Sanat Akademisi tarafından kendisine fahri üyelik verildi ki bu bir Japon yazara verilen ilk üyelikti. Tanizaki 1965'te Kanagava'da kalp krizi sonucu hayatını kaybetti.

ithaki

Bir Kedi, Bir Adam, İki Kadın
Cuniçiro Tanizaki
Orijinal Adı: *猫と庄造と二人の女*

İthaki Yayınları - 2152
Japon Klasikleri - 10

Yayın Yönetmeni: *Alican Saygı Ortanca*
Sanat Yönetmeni: *Hamdi Akçay*

Dizi Editörü: *Ömer Ezer*
Yayıma Hazırlayan: *Ömer Ezer*
Düzelti: *Mustafa Güdük*
Kapak İllüstrasyonu: *Toşikata Mizuno*
Kapak Tasarımı: *Hamdi Akçay*
Sayfa Düzeni ve Baskıya Hazırlık: *Mehmet Büyükturna*
1. Baskı, Mayıs 2022, İstanbul
ISBN: 978-625-8401-72-1
Sertifika No: 46603

Türkçe çeviri © Alper Kaan Bilir, 2022
© İthaki, 2022

Yayıncının yazılı izni olmaksızın alıntı yapılamaz.

İthaki™ Penguen Kitap-Kaset Bas. Yay. Paz. Tic. A.Ş.'nin tescilli markasıdır.
Caferağa Mah. Neşe Sok. 1907 Apt. No: 31 Moda, Kadıköy - İstanbul
Tel: (0216) 348 36 97 Faks: (0216) 449 98 34
editor@ithaki.com.tr - www.ithaki.com.tr - www.ilknokta.com

Kapak, İç Baskı: Deniz Ofset Matbaacılık
Maltepe Mah. Hastane Yolu Sok. No: 1/6, Zeytinburnu-İstanbul
Tel: (0212) 613 30 06 denizmatbaamucellit@gmail.com
Sertifika No: 48625

CUNİÇİRO TANİZAKİ

BİR KEDİ, BİR ADAM, İKİ KADIN

Japoncadan Çeviren
Alper Kaan Bilir

ithaki

ÇEVİRMENİN ÖNSÖZÜ

1. Birey

Küçük bir çocuk, kendi varlığının farkındadır.

Fakat bu farkındalık çocuğa doğuştan gelmez. Zamanla kazanılır. Bir bebeğin tüm ihtiyaçları derhal karşılanır. Zaten bu ihtiyaçlar pek az ve mütevazıdır. Bazı psikologlar, doğumdan sonraki ilk günlerde bebeğin, annesini kendine ait bir parça sandığını söylüyorlar: Bebek, uyanıp ağladığı zaman annesinin evin başka bir yerinde olduğunu, ağlamayı duyup geleceğini idrak edemezmiş. Annesini bizzat, ağlayarak yarattığını zannedermiş: “Ağladım ve ortaya bir kadın çıktı, beni kucakladı.”

Çocuk büyür, çocuğun ihtiyaçları genişler. Çocuk, annesinden şeker ister. Annesi, ona istediği şekeri vermez. Çocuk parka gitmek ister, babası: Bu saatte olmaz, der. Çocuk ağlar. Çünkü şaşırır, korkar. Düş kırıklığına uğrar. Her istediği olacak sanmıştır. Zamanla ana babasının da kendilerine ait isteklere sahip olduğunu öğrenir. Kendi isteklerinin, ana babasının istek ve ihtiyaçlarıyla çelişebildiğini anlar. Bunu doğal bir durum olarak kabullenir.

Çocuk artık kendisinin, ana babasından ayrı bir varlık olarak yaşadığını bilir. Kendisi ve annesi, annesi ve babası, farklı insanlardır. Çocuk şahıs kavramını tanımıştır. Ancak çocuk henüz bireye dönüşmemiştir.

Neden? Annesinin ve babasının söylediği her şeye inanır da ondan. Kendi düşünceleri yoktur. Yargı yeteneği yoktur. Her duyduğuna inanır. Kendi bedeninin nerede başladığını, nerede bittiğini bilir (akrabaları onu sevmek isteyince çekinir, utanır, kaçınır). Fakat kendi düşüncelerinin nerede başlayıp nerede bittiğini bilmez. Başka insanların fikirleriyle kendi fikirleri arasında bir ayrım yapamaz. Başka insanlarla kendi benliği arasında bir çit yoktur. Başkalarının duygularını, algılarını, düşüncelerini özümser. Başkası ağlarsa, ağlar. Başkası gülerse, güler. Öcü var dersiniz, korkar.

Çocuk büyüdükçe farklı fikirlerle karşılaşır. Önce okula gider. Öğretmenine soru sorar. Onun verdiği cevaba inanır. Sonra okuma yazma öğrenir. Öğretmeninden bağımsız olarak, kendi sorularına cevap aramaya başlar. Ardından gençlik dönemi: Genç, bir kitap okur. O kitaba göre, kendisine bir kimlik yakıştırır. Kitapta okuduğu her şey gence mantıklı gelir. Ardından, ilk kitapta yazılanların tersini iddia eden başka bir kitap okur. Orada yazılanlar da mantıklı gelir! Ve genç, kendine yeni bir kimlik tayin eder. Genç, dünyanın çatışma hâlindeki binlerce fikirle dolu olduğunu keşfeder.

Genç, yalancılarla ve sahtekârlarla karşılaşır. Art niyet taşımayan insanlar dahi ona yanlış ve yanıltıcı nasihat verir. Genç aldanır. Aldanmanın acısını tadar. Bu insana mahsus bir acıdır. Hayvanlarda bir eşi yoktur. Zira insan zekâsıyla övünür. Onu insan yapan şey zekâsıdır. Kendi zekâsının basit bir hileye yenilmesi acı verir. Genç bu acıyı tekrar tatmaktan kaçar. Kendi kendine telkinde bulunur: “Her duyulana inanmamak gerek! İnsan, iddialar ve söylentiler karşısında muhakeme yeteneğini kullanmalıdır.”

Genç, bir milletin ferdidir, bir kültürle yetişmiştir, belki bir dine inanmaktadır. Milleti atalarının milleti, kültürü atalarının kültürü, dini atalarının dinidir. Genç, kendini bunlarla tanımlar: Ben Etiyopyalı bir Hıristiyanım, der; ben Musevi bir İsrailliyim; ben Budist ve Moğolum; ben Hintli ve Hindu’yum. Bu tanım alt kümelerle detaylanır.

Elbette gencin bireysel kimliği henüz oluşmamıştır. Sadece onun hangi gruplara mensup olduğu listelenmektedir.

Şahsiyet dışarıdan alınan unsurlarla (bilgi, görgü, deneyim, kültür, vs.) inşa edilir. Ama bu unsurlar şahsiyetin kendisi değildir. Bunlar, bir binanın tuğlalarına benzerler. Bina tuğlalardan ibaret olmadığı gibi tuğlaların rasgele bir yığını da değildir. Binanın bir biçimi ve amacı vardır. Bir konut, bir işyeri, bir spor sahası, bir oyun alanı. Binayı bir tasarlayan, bir inşa eden vardır. Bina bir mimarın ilmine ve bir ustanın hünerine göre biçim alır.

Şahsiyetimizi inşa eden usta, biziz. Mimarlar başka insanlardır: Öğretmenler, akıl hocaları, entelektüeller, peygamberler, filozoflar, sanatçılar… bize tesir eden kişiler. Kendi mimarımız olamayız ama mimarlarımızı seçebiliriz.

Kendi karakterinin inşasıyla meşgul olan, kendi içindeki sevimsiz yerlere de bakar. Örneğin buluğa yeni girmiş bir çocuk, utanarak kendi cinsel dürtülerini yadsıyabilir. Fakat o dürtüler mevcuttur. Çocuk onları

kabullenmek zorundadır. Kendine bir sınır koyar. O sınıra kadar olan duygularını benimser, o sınırı aşan duyguları bastırır. Hiçbir insan kendi arzularıyla tam olarak yüzleşemez. Sadece cinsel arzulardan değil, her tür istekten bahsediyorum.

Felsefede ‘Mandarin Düğmesi’ diye bir problem var. Mandarin, Çinli bir zengindir. Tonlarca altını, sarayları, elmasları, cariyeleri vardır. Mandarinin hayatı ve ölümü bir makineye bağlıdır. Makine uzaktan kumandalıdır. Kumanda cihazının düğmesine basılırsa Mandarin ölecektir. Serveti, düğmeye basan kişiye kalacaktır. Mandarini kimin öldürdüğü asla bilinmeyecektir. Düğmeye basan ayıplanmayacaktır. Bu dünyada ve (varsa) ötekinde ceza almayacaktır.

(Bir rivayete göre, Amerikan ordusu Hiroşima’ya atom bombası atacak pilotu bu yöntemle belirlemiş. Adayların önüne bir buton koymuşlar. “Farz et ki bu buton bir şehir dolusu düşman sivili öldürecek. Ama binlerce askerimizin canını kurtaracak,” demişler. Düğmeye en çabuk basan adayı mı seçtiler? Biraz düşündükten, o kararın ağırlığını tarttıktan sonra basanı mı seçtiler? O kadarını bilmiyoruz.)

Mandarinin uzaktan kumandasını size versek, düğmeye basar mıydınız?

Herhalde, bu kararı alırken birkaç soru sormak istersiniz. Mandarin nasıl birisi? İyi bir insan mı, yoksa zalim mi? Yaşı kaç? Çoluğu çocuğu var mı? Herhangi bir soru sorduysanız, kazanç için can almaya bir itirazınız yoktur. Sadece canlara biçtiğiniz değer, birbirinden farklıdır. Eğer öldürmeye asla niyetiniz yoksa, size ne Mandarinin huyu suyundan? Velev ki Mandarin 90 yaşında eli kanlı bir zorba. O zaman onu öldürmek sizin için kolaylaşacak mı? O zaman yüz kat daha büyük bir servet için, genç ve iyi kalpli bir Mandarini de öldürebilirsiniz. Vicdanınızı kandırmanın bir yolunu bulursunuz: “Ben o parayla hastaları tedavi ettiririm. Bir can aldıysam kırk can kurtarırım,” dersiniz.

Arzular güçlüdür ve onlarla yüzleşmek zordur. Ama yüzleşmeyen insan da kendini tanımamış olur. Kendi zihninin herhangi bir parçasını reddedenler, bir parçası eksik kişiler olarak kalırlar.

Eski devirlerde, hastalıklara miyasma denilen birtakım zararlı buharların yol açtığı sanılıyordu. Mesela veba, topraktan çıkan buharların eseriydi. Sıtma, bataklıklardan yayılan buharın eseri. Kolera ise, yıkanmamış bedenlerden çıkan kötü havanın eseriydi. Miyasma teorisi iki bin yıl boyunca tıp âlemi tarafından tartışılmaz bir gerçek sayıldı.

Sonra Fransız Pasteur ve Alman Koch'un başını çektiği bir avuç doktor, ortaya yeni bir teori attılar. Teorileri, kulağa bir şizofrenin paranoyası gibi geliyordu: Dediklerine göre, gözümüzün görmeyeceği kadar küçük hayvancıklar vardı ve bunlar, vücudumuza girip üreyerek bizi hasta ediyordu. Bugün, bu teorinin doğru olduğunu biliyor ve o hayvancıklara "mikrop" diyoruz.

Bilimde, sanatta, siyasette… dünyayı değiştirmek için, doğru bilinen şeylerin aksini iddia etmek, hem de bu iddiayı inatla savunmak gerekir. Bunu yapacak kişi nasıl bir karakterdir? Herhalde, diğer herkesin inandığı her şeye kuzu kuzu inanan bir karakter değil.

Çok eski çağlarda bireysellik diye bir şey yoktu. Çeliğin ve bronzun bulunmasından, tarımın icadından önceki çağlarda insanlar her gün hayatta kalma mücadelesi veriyordu. O insanların, kabilenin doğrularına meydan okumak gibi bir lüksü olamazdı. Yüzyıllar içerisinde, "birey" yavaş yavaş keşfedildi. Bunun izlerini edebiyatta görüyoruz.

Roman, biyografik bir türdür. Konusu şahıstır. Bazen gerçekten yaşamış bir insanı, bazen kurgusal bir insanı anlatır. Bu yüzden pek çok romanın ismi, bir insanın ismidir: *Don Quijote, Robinson Crusoe, Oliver Twist, Anna Karenina, Martin Eden…*

Antik çağlarda romana yakın bazı eserlere rastlanır. Ancak bu edebi türün yaygınlaşması, ortaçağın sonlarına doğru olmuştur.

Çeşitli romanların ilk cümlelerine göz atalım:

"Bana İsmail deyin." *MobyDick*, H. Melville (1851)

"Ben bir Amerikalıyım." *Kral Arthur'un Sarayında Connecticutlı Bir Yankee*, M. Twain (1889)

"Lucius Apuleus bir Afrikalıydı, Platonun öğretisinin kusursuz bir takipçisiydi…" *Altın Eşek*, Apuleius (MS 2. yy)

"Bay Utterson yüzü hiçbir zaman gülmeyen ince, uzun boylu, sert bir adamdı." *Dr. Jykll ve Bay Hyde*, R. Stevenson (1886)

Halkımız roman denen edebi türle, Tanzimat'ın ilanından (1839) sonra tanıştı. Türk edebiyatındaki romanlar genellikle şöyle cümlelerle başlarlar:

"Neriman ve Şinasi, Darüelhan'dan beraber çıktılar, Veznecilere kadar beraber yürüdüler." *Fatih-Harbiye*, P. Safa (1931)

"Gökçimen'i bilen azdır. Ankara'ya bağlı bir köydür bu." *Tırpan*, E Baykurt (1970)

“Bedriye Hanım bahçe üzerindeki küçük odanın penceresinden bitişikteki komşunun tahta kaplamasına, yumruğuyla heyecanlı heyecanlı vurarak haykırıyordu.” *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç*, H. R. Gürpınar (1912)

Kuşkusuz, genellemelerin istisnaları çoktur. Lakin Batılı yazarların kişiye, bizim yazarlarımızın mekâna öncelik verdiğini görüyoruz. Kaba ve dolaysız bir dille söylersek, Batılılar portreye bakıyorlar, biz çerçevesiyle ilgileniyoruz.

Şimdi de Japon edebiyatındaki kimi romanların açılışlarına bakalım:

“Ona daima “hocam” diye hitap ederdim.” *Gönül*, N. Soseki (1914)

“Utanç dolu bir hayat yaşadım.” *İnsanlığımı Yitirirken*, O. Dazai (1948)

“Şingo Ogata, kaşlarını biraz birbirine yaklaştırmış, ağzını biraz aralamış, bir şeyler düşünür gibiydi.” *Dağın Sesi*, Y. Kavabata (1954)

Bireyi anlatan bir diğer edebi tür otobiyografidir. Otobiyografide bir insan kendi hayat öyküsünü anlatır. Avrupa’da otobiyografik eserler 11. yüzyılda ortaya çıktı, 16. yüzyılda yaygınlaştı. Japonya’da ortaya çıkışları da aynı dönemlere rastlar.

Edebi türler durup dururken ortaya çıkmadılar. Onların doğuşu, toplumdaki değişimlere paraleldir. Avrupa’daki sosyalist hareketler olmasa, işçilerin işçi sorunları üzerine yazdığı “Proletarya Edebiyatı” doğmazdı. Bilimsel devrim yaşanmasa, edebiyata Pozitivist bir yaklaşım getiren Doğalcılık (Natüralizm) denen edebi akım da olmazdı. Teknolojinin hızla ilerlediği bir çağda yaşamasaydık, bilimkurgu romanları yazılmazdı.

O hâlde bireyi konu alan iki tür, roman ve otobiyografi, neden bizden önce Avrupa’da icat edildi? Neden bizim ülkemizde asırlarca kabul görmedi? Neden bugün dahi roman yazarken karakterleri geri plana atıyoruz?

Tanzimata kadar Türkçe edebiyatta otobiyografi diye bir şey yoktur. Nadiren bir yazar kendinden bahseder. Buna genellikle Sefaretname denilen türde rastlarız. (Sefaretnameler, elçilerin yabancı ülkelerde gördükleri şeyleri, gayriresmi bir dille anlattığı yazılardır.)

“Bu dürbünle biz de Ay’ı seyrettik, Ay’a bakınca oldukça büyük gördük. Ay’ın, âdeta dürbüne sığmaz bir hâli vardı, içi de sünger gibiydi. Bir ekmek somunu ortasından kesilince nasıl görünürse, aynen öyle görünüyordu.

Dediklerine göre Ay'ın yüzeyinde çukurlar varmış; çukurlar gölgeli olduğundan mavi renkte, diğer yerleri beyaz ve berrak olarak görmüştük."

Yirmisekiz Çelebi Mehmed Efendi, Fransa'da ziyaret edilen bir rasathaneden böyle bahsediyor. Eser boyunca hep yaptığı gibi "biz" diyerek, kendi adına değil heyeti adına yazarak. Ardından teleskop Satürn gezegenine çevriliyor. Türkler, gezegenin etrafında dönen uyduları* görmeyi deniyorlar. Bazısı iki uyduyu seçebiliyor, bazısı üç. Mehmed Efendi şöyle ekliyor: "Dikkatle baktığım hâlde bu yıldızların sadece ikisini görebildim." Eserde birinci tekil şahıs kullanılan birkaç yerden biri.

*** Dünyamızın tek doğal uydusu vardır. Satürn ise altmıştan fazla doğal uyduya sahip. Mehmed Efendi'nin sağlığında, bunlardan 5 tanesi biliniyordu, diğerleri o yılların imkânlarıyla gözlenemeyecek kadar küçüktü. *-yn***

Demek ki biz, yazarsız bir edebiyat geliştirmişiz. Bir gözlemin veya halk hikâyesinin olduğu gibi kâğıda döküldüğü… yazan elin ve zihnin, kalem gibi benliksiz bir araç olduğu bir edebiyat geleneği…

Belki de başka türlüsünü sakıncalı saydık. Kısakürek, yaratıcı bir yazarın diğer insanlardan farkını şöyle tanımlar:

"Doyurulamayacak kadar aç, okşanmayacak kadar sinirli ve hodkam bir ruh. Bu ruh insanın dış ve ön benliği içinde öyle bir ikinci 'ben' yapıyor ki, iyi kötü her şeye düşman ve yabancı kalıyor." *(Bir Adam Yaratmak,!*. Perde 6. Sahne)

Osmanlı imparatorluğu boyunca önemli eserler vermiş düzinelerce mimardan çoğu hakkında bilgimiz yok. O veya bu belgede isimleri anılıyor. Falanca camiyi, falanca konağı, filanca kervansarayı yapan Mimar Mehmet, Mimar Osman, Mimar Dursun. Bu adamlar kimdi? Nerede doğdular, kimden eğitim aldılar? Nerede yaşadılar, kiminle evlendiler, nerede öldüler? Çocukları var mıydı? Kişilikleri nasıldı, suratları neye benzerdi? Bilmiyoruz. Kimse bunları kaydetmeye tenezzül etmemiş. Padişahın kulları, deyip geçmişiz. Şahıs değil, unsur. Birey değil, birim.

Bireyselliğe karşı bir alerjimiz var. Yakın geçmişe dek, eğitim sistemimizde çocuklara karşı şiddet yaygındı. Öğretmenler, öğrencileri en çok hangi nedenle döverdi? Saç uzattığı için. Laubali bir tavırla konuştuğu için. Bunlar kabahat değil. Bunlar, sadece sıradışı davranış. Öğrencilerin kalıba uymamak, birey olmak için naif girişimleri.

Yığınların yaratıcılığı olmaz. Ezberleri olur. Bireyselliğe kapalı ilkel toplumların, sanatları vardır ama sanatçıları yoktur. Totemlerinin, silahlarının, kayıklarının üstünde şahane desenler vardır; ancak desenler belli bir formüle göre yontulmuştur. Bir yontucu asla kendi içinden gelen bir deseni işlemez.

Yaratıcılık bireylere mahsustur. Böyleyken, bizler bireyselliği aykırı görmüşüz. O bireyselliğin, başka insanlara bulaşacak şekilde ifadesini ise, tehlikeli.

Belki tehlikeliydi de. Rönesans'ın en meşhur otobiyografisi, İtalyan sanatçı Cellini'ye ait. Bu eserden alıntı verelim:

"… kaleye döndüğümde, Pagolo'yu ve Caterina denilen o küçük kaltağı iş üstünde bastım… İlk önce oğlanı deşmeye karar verdim. Ama onu yakalayana kadar geçen zamanda düşünmeye fırsatım oldu: Terbiyesizleri evden def etmek daha mantıklıydı. Geçmişte o kadar çok şiddet estirmiştim ki, herifi gebertsem bu defa idamdan kurtulamazdım… Kadını da kızını da tekme tokat kovdum. Onlar da beni mahkemeye verdiler."

Cellini bir canavardı! Hayatı düellolarla geçti, pek çok defa can aldı. Aynı zamanda Cellini bir dahiydi. Üstün bir heykeltıraş, bir simyacı, bir müzisyen, bir şair, bir yazardı. Otoriteler, yeteneğine kıyamadılar. Ne zaman suç işlese, öyle ya da böyle hapisten veya idamdan kurtuldu.

Japon edebiyatında da benzer bir otobiyografi var. 19. yüzyılın ilk yarısında, Katsu Kokiçi adında bir samuray tarafından yazılmış. Bir "yoldan çıkış" öyküsü bu. Savaşçı yoksulluğa düşer. Önce dilencilik günleri; ardından kolay paranın cazibesi, yeraltı dünyasıyla tanışma, karaborsacılık, kumarbazlık, bir genelev fedaisi olarak girdiği kavgalar; kılıca sarıldığı, kan döktüğü geceler…

Osmanlı'nın ilmiye sınıfı, günah anlatan eserleri "özendirici olur" düşüncesiyle kötü görmüş. Pekâlâ, ya dini amaçlarla yazılan otobiyografiler?

Avrupa'da, 11. yüzyılda San Emmeram'lı Otloh diye bir bestekâr yaşadı. Otloh, Tanrıya inancını yitirmişti. Uzun süre, imansızlığın getirdiği psikolojik krizle boğuştu. Hayatının o dönemini, *Kışkırtmalar* adında bir otobiyografi olarak kâğıda döktü. Benzer manevi krizler yaşayan Hıristiyanlar, Otloh'un izinden giderek otobiyografiler yazdılar. İçlerindeki şüphelerle nasıl yüzleştiklerini anlattılar.

Aynı dönemde, ünlü İslam düşünürü Gazzâlî de bir inanç krizi yaşadı. O da, çağının otobiyografik denebilecek tek İslami eseri olan, *Dalaletten Çıkış Yolum* kaleme aldı. Bu eseri, *Kışkırtmalar* ile kıyaslayalım:

"Eğer gerçekten varsan, ey Kadirimutlak (Tanrı) ve kitaplardan nice defa okuduğum gibi her yerde mevcutsan, varlığın ile gücünü göstermen ve beni, çevremi kuşatan tehlikeden kurtarman için sana yakarıyorum. Çünkü bu büyük sınavın yükünü daha fazla taşıyamıyorum." Otloh, *Kışkırtmalar*.

"Ve dedim ki: Duyulardan elde edilen bilgiye güvenim sarsıldı. Belki de birincil gerçekler sınıfına ait, akıl yoluyla varılan bilgilere güvenebilirim. Örneğin, on sayısı üçten büyüktür, derken ortaya konulan gerçek gibi… O zaman duyularım bana şöyle dediler: Akli bilgiler, bizim verdiğimiz bilgiden farklı mı? Eskiden bize güvenirdin, sonra mantık geldi ve bizi yalancı çıkardı. Aklınla yargılamasan bize inanmaya devam ederdin. O hâlde akıl gözünün ötesinde, bir yargıç daha olabilir…" Gazzali, *Dalaletten Çıkış Yolu*.

Gazzali'nin asıl derdi, felsefi dersler vermek. Düşüncelerini anlatıyor, hayatını ve duygularını değil. Otloh'un itiraflarını, samimi ıstırabını Gazzali'nin metodik üslubunda bulamıyoruz.

Doğu dünyası geri kalma sebebi nedir? Bu soru genellikle: "Sanayi Devrimi'ne geç katılmak" veya "Matbaanın geç kabulü" diye cevaplanıyor.

Belki de biz, sanayileşme ve okuryazarlaşma bir yana, bireyselleşmede geri kaldık. Bir toplum, sanayide ve bilimde geri kaldığını kolayca fark eder. Birey olamamak: Fark edilmesi daha güç ve çok daha tehlikeli bir noksanlık. Bu eksikliği gideremediğimiz için, diğer iki alandaki reformlar boşa gitti, gidiyor.

Bunun sebebi ne olabilir?

İslam âleminde, 11. asırdan başlayarak Türkler, Berberiler ve Çerkesler gibi, İslamiyetin uç bölgelerinden gelmiş toplumlar egemen hâle geldi. (Suriye'de kurulmuş Eyyubiler Devleti bile bunun istisnası değildir: Selahaddin Eyyubi'nin ataları Kafkasya Kürtlerindendi, uzun yıllar Gürcülere karşı çarpışmışlardı) Haçlı ve Moğol istilaları ile geçen korkunç yüzyıllar boyunca, İslam âlemini bu yeni güçler savundu. İslam âlemine savaşçı kimliğiyle girmişlerdi, şartlar onları savaşçı kalmaya zorladı. Askerliğe odaklanmış toplumlar bireyci olmazlar.

Japonya ise 1615 yılından itibaren 250 yıl boyunca hiç savaşa girmedi. Ardından bir iç savaş yaşadı: Bonin Savaşı. Bu iç savaşta hayatını yitiren insan sayısı, Gelibolu'da hayatını yitiren askerlerin kırkta biri kadardır. Japonya, o tarihten günümüze kadar, kendi topraklarında sadece bir defa (1945 yılında) savaş gördü. Uzun süren istikrar, bireyselliğe toleranslı bir kültür yaratmış olabilir. (Büyük Japon yazar Natsume Soseki'ye göre, yabancı devletlerden korkan bir toplumda "yurttaşlık" bilinci aşırı büyüyerek "birey" bilincini ezer.)

Nüfusunun çok büyük kısmı Hıristiyan olan Avrupa'nın aksine, Orta Doğu farklı dinlerin yuvasıydı (İslam, Hıristiyanlık, Musevilik, Bahailik, Dürzilik, vs.) 20. Yüzyılın başlarında Hıristiyanlar Lübnan'da çoğunluktaydı, Suriye ve Filistin'de ise nüfusun yüzde 15'ini teşkil ediyorlardı. Orta Doğunun ötesinde durum farksızdı: Müslümanlar, Hindistan'da Hindu, Sih ve Jainler ile birlikte; Borneo'da animist Dayak kabileleriyle birlikte yaşıyordu. Bu durum, Müslümanları aşırı bir konformizme itmiş olabilir: Gayrimüslimlere benzemek ciddi bir kaygıydı.

Buna karşılık Japonya'da, çok küçük bir Hıristiyan azınlığın dışında, Budizm hâkimdi. 17. Yüzyılda, filozof Kumazava Banzan, Budizmin takipsizliğinden yakınıyordu: Budizmin egemenliği sarsılmazdı, bu yüzden Budist rahipler rahata alışmıştı. "Disiplini elden bırakmış" ve özgürleşmişlerdi. Dini yasakları gevşetmiş, ne isterlerse yapıyorlardı.

Kumazava'ya göre bu bir faciaydı. Fakat bazı sayılara bakalım: 19. yüzyılın ortalarında Japonya'da 88 bin Budist tapınak vardı. Nüfusu 33 milyon olan ülkede yarım milyon rahip ve rahibe bulunuyordu (Türkiye'de bugün bulunan kadrolu imam ve müezzin sayısının 7 misli) Budist ruhbanlar ordusu katı, ödün vermez, insafsız, esneklikten uzak ve değişime kapalı olsaydı… din, Japonya'nın modernleşme sürecinin önünde engele dönüşürdü.

Aklıma son bir ihtimal daha geliyor. Belki de biresellik, toplumumuza acı verdi. Ve o bireyselliğe katlanmaya yarayacak edebiyatı icat edemedik. Bu ihtimali, sonraki bölümde inceleyeceğiz.

2. Tanizaki ve Birey

Cuniçiro Tanizaki (1886-1965) Tokyo'da, tüccar bir ailenin oğlu olarak dünyaya geldi. Ailesi varlıklıydı. Türlü talihsizlikler onları zamanla yoksullaştırdı. Tanizaki, prestijli imparatorluk Üniversitesinde edebiyat eğitimi aldı. Maddi güçlükler nedeniyle mezun olamadı. Bir dergi kurdu,

tiyatro oyunları ve kısa öyküler yayımlamaya başladı. İlk başta Batı edebiyatı ve kültürüne meraklıyken, Çin'e yaptığı bir yolculuktan sonra Asya kültürüne olan ilgisi yoğunlaştı.

1923 yılındaki Büyük Kanto Depremi, Tanizaki'nin evini (ve yaşadığı şehrin büyük bölümünü) yok etti. Tanizaki bunun üzerine Kyoto'ya, ardından Kobe'ye taşındı. Bölgedeki esnaf sınıfının canlı hayat tarzından etkilendi.

Yörenin en büyük kenti olan Osaka, 16. yüzyıldaki iç karışıklıklar sırasında, tüccarlar için emin bir sığınak olmuştu. Kent böylece ticaret merkezi hâlini almış, bu vasfını sonraki asırlarda korumuştu. Soğuk ve resmi Tokyo'nun aksine, Osaka neşeli ve rahat kültürüyle ünlüydü. Bu kültür, Tanizaki'nin edebiyat tarzında büyük iz bıraktı.

Cuniçiro Tanizaki'nin üslubuna birkaç unsur hâkim. En önemlisi, eserlerin net bir otobiyografik bileşeninin olması. Tanizaki, yaşadığı çevreyi eserlerine döker. Gözlemlediği dünyayı yazar. Galvanize çatılarla kaplı konutlar, tramvay durakları, okullar ve parklar, şehrin o dönemdeki bir haritasını çizercesine anlatılır. Sosyal çevre daha da detaylıca betimlenir: Romanlarında çeşitli hırsları, korkuları, âdetleri, sırları ve yalanları ile anlatılan aileleri kanlı canlı karşımızda buluruz. Tanizaki'nin karakterleri, bağımsız ve hür olmaktan, irade sahibi bireyler olmaktan kaçınırlar.

Tanizaki'nin ilk eserlerinden olan *Korku {Kyofu)* adlı hikâye, trene binemeyen bir delikanlıyı anlatır. Delikanlı, askerlik şubesine gidecektir. Bir bakıma, yetişkinliğe adım atacaktır. Fakat trenden korkar. O kalabalık, boğucu ortama giremez. Viski içerek sinirlerini yatıştıracağını sanır ama alkol işe yaramaz. Sadece tanıdığı birine rastlayıp, sarhoş ve aciz hâlini ona gösterdiğinde, korkusu yatışır. Bir diğer gençlik dönemi eseri olan *Bendeniz (Vatakuşi)* adlı öyküsü hırsızlıkla suçlanan, uğradığı suçlamayı saplantı hâline getiren bir adam hakkındadır. Adam sonunda, diğer insanların ona biçtiği "hırsız" rolünü benimseyerek rahatlar. Gerçekten hırsız olur.

Tanizaki eserlerinde kadınlar güçlü şahsiyetlerdir. Buna karşılık erkekler "sert adam & başat erkek & aile reisi" rolünü taşıyamaz. Pasif agresif birer persona geliştirirler. Böylece, toplumun boğucu beklentilerini üstlerinden atarlar. Bu durum aşk hayatlarını da etkiler. Erkekler, kadınların karşısında kasten pısırıktırlar.

Naomi: Bir Budalanın Aşkı (Çicin No Ai) adlı romanda Tanizaki, Batı uygarlığına ve Batılı kadınlara tutkun bir adamı anlatır. Bu adam, gerçek bir Batılı kadınla evlenemez. O yüzden, idealindeki Batılı kadını bizzat

yaratmayı dener. Bir Japon kızı eğiterek hayal ettiği kadına (özgür, bağımsız, cinsel açıdan çekincesiz) çevirir. Ancak kendi eserinin kölesi hâlini alır. Belki de en başından beri adam, böylesi bir köleliği arzulamıştır.

Sazende Şunkin (Şunkinşo) adlı öyküde, varsıl bir ailenin müzisyen kızı Şunkin anlatılır. Şunkin, küçük yaşta gözlerini yitirmiştir (buna zührevi trahomun yol açtığı ve mikrobu, dadısının bulaştırdığı ima edilir) Ona kılavuzluk etmesi için, Sasuke adında bir oğlan çocuğu tutulur. Şunkin ve Sasuke beraber büyürler. O kadar yakınlaşırlar ki Sasuke, kendisine hiçbir şey söylenmeden bile, hanımının isteklerini anlar. Kızın vücudunun bir parçası gibi olmuştur. Kendi egosu kalmaz.

Oğlan (Şonen) adlı hikâyede, beraber oyun oynayan iki erkek çocuğu ve bir kız anlatılır. Oyunları, birbirlerinin canını yakmak üzerinedir. Canı yanan, buna sessizce tahammül etmelidir. Çocukça ve masum bir oyundur fakat yetişkin gözle bakan biz okurlar, çocuklardan birinde sadist, bir diğerinde mazoşist karakterin gelişmeye başladığını sezeriz. *Musaşi Derebeyinin Gizli Öyküsü (Buşuko Hiva)* adlı romanda genç bir samuray, savaşta ölen askerlerin kellelerinin, sergilenmek üzere temizlenişine tanık olur. Bu iş, şatonun kadınları tarafından yapılmaktadır. O manzara, samurayın zihninde bir takıntıya dönüşür. Samuray da ölmeyi ve kesik bir baş olarak o kadınların huzuruna çıkmayı düşler.

Bu eserlerde ortak bir tema var: İradeden kaçış. Tanizaki'nin karakterleri, kaçıştadır. Kendi istenci kendi egosuyla hareket eden fertler olmaktan kaçarlar.

Herkes kral veya kraliçe olmayı bir kez olsun hayal etmiştir. Gerçekten başımıza gelse, tacın umduğumuzdan çok daha ağır olduğunu görürdük. Bir krallığın sorumluluğunu taşımak zor olsa gerek. Çoğu insan, kucağına bebek verilince bile tedirgin olur. Bir de yüz milyon canı ellerinin arasında tuttuklarını düşünün! Herhangi bir sakarlıkta binlercesi parmaklarınızın arasından düşecek. Ne korkunç bir mesuliyet.

Modern çağ, insana çok fazla sorumluluk yüklüyor. Özgürlükler ve olanaklar geniş. Vebal ve mesuliyet de öyle. Tüm kararlarımızdan sorumluyuz. Modern insan olmak, modern birey olmak kolay bir iş değil.

Modernizmin yükü ağır. Bazı kişi ve bazı topluluklar, onu taşıyamıyorlar. Türlü yöntemlerle, ondan kaçıyorlar. Özgürlüklerinden feragat ediyorlar. Kendi iradenizi yok etmenin pek çok yolu vardır. Birey olmak istemiyorsanız, olmazsınız.

Okuyacağınız romanda Şozo karakteri, bir evliliği başlatırken veya sonlandırırken, bu kararın sorumluluğunu bizzat almıyor. Özel hayatına başka insanların müdahale etmesine izin veriyor. Böylece kimseyle kavga etmesine gerek kalmıyor. Bir insan incindiği zaman, inciten Şozo'nun kendisi olmuyor. Şozo adına başkaları karar vermedi mi? Şozo yüzünden birileri zarar gördüyse, kabahatli olan Şozo değil. Ona göre suç bir başkasına ait.

Şozo günün birinde kedisi Lili hakkında bir karar vermeye mecbur bırakılıyor. Bu defa vicdanını koruyacak bir kaçış yolu bulamıyor. Doğal olarak işler sarpa sarıyor.

Belki de insanlar, bir dengeleyici olmadan en basit kararları bile alamıyordur. Her karar, duygusal bir ağırlığa sahip; o ağırlığı bir şeylerle dengelemek gerek. Asansörün bile karşı ağırlığı var. Yoksa, bir insanın yükünü taşırken motorunu yakar. Kalp denen ufacık makine, insanın yükünü nasıl taşıyacak?

Tanizaki'nin bazı karakterleri, kadınlar karşısında küçülüyorlar. Böylece, yetişkin erkekler olmaktan kurtuluyorlar. Her tür sorumluluktan kurtuluyorlar. Toplumsal beklentilerin yükünü sırtlarından atıyorlar. Tıpkı annesinin sözünü dinleyen çocuk gibi, sevecen bir esarete giriyorlar. Çocuk annesinin egemenliğine tabidir; bundan gocunmaz çünkü annesi onu çok *sever*, o da annesini.

Tanizaki'nin karakterleri "yetişkin erkek" rolünden tamamen, yaşamın her alanında feragat etmiyorlar. Halk diliyle "kılıbık" Şozo bile fırsat buldukça bilardo salonuna kaçıyor, her akşam içki sofrası kurduruyor. İşine gelince, yetişkinlere mahsus uğraşlardan geri durmuyor. "Çocuksu" ve "pasif" adam rolünü hayatının en mahrem alanıyla, yani aile yaşantısıyla kısıtlamış: O yüzünü sadece, hayatındaki kadınlara gösteriyor.

Yani, aslında oyun oynuyor.

*Japonya'da Görülen Bir Crippen Vakası (Nihon Ni Okeru Kurippun Ciken)** adlı öyküsünde Tanizaki bir karakterin ağzından mazoşizm üzerine görüşlerini dile getirir. Şöyle sorar Tanizaki: Neden bir mazoşist, kul köle olmayı ister? Neden bile isteye acı çeker? Neden kendini, bir başka insanın merhametine terk eder ve bundan keyif duyar? Boyun eğdiği insan, eşi veya sevgilisi olsa bile?

*** Amerikalı katil Dr. Harvey Crippen, 20. yüzyılın başlarında çok ses getirmiş bir kadın cinayetinin failiydi. Karısının elinde kukla olmuş zavallı, aciz bir adam**

olarak tanınıyordu. Karısı ansızın ortadan kayboldu. Crippen onu öldürmüş ve kendine yeni bir sevgili bulmuştu. *-ynh*

Çünkü bu kulluk gerçek değildir. Mazoşist, onu istediği an sona erdirebilir. Bir oyun oynamaktadır. Mazoşist, aslında kul değildir. Dizginler onun elindedir. Mazoşist, ona efendilik taslayan kişiyi kullanır. Mazoşist kul taklidi yapmak ister, kul gibi davranmak ona keyif verir. Bunun için efendi rolünü oynayacak birine ihtiyacı vardır. Mazoşist bir saatliğine kendi benliğinden sıyrılıp aciz bir insana dönüşür. Aciz bir persona takınarak, biraz dinlenir. Sonra, gündelik hayatındaki yükümlülükleri tekrar sırtlanır.

Fakat asıl önemli olan şey, Tanizaki'nin yazdığı o öyküdeki mazoşistin, neden mazoşist olduğu değil. Tanizaki o karakteri neden yazdı, o da önemli değil. Önemli olan şu: Okurlar, neden Tanizaki'nin eserlerini severek okudular?

Çoğu okur için, kendi hayatlarını ilgilendiren meseleler önemlidir. Kendilerinden bir şey bulmadıkları bir eseri kolay kolay beğenmezler. Kendilerini ilgilendirmeyen konuları pek okumazlar.

İnsanlar ayrıca, bizzat yaşamak istemedikleri şeyleri seyretmekten veya okumaktan zevk alırlar. Eski Yunan tragedyalarından bu yana, tiyatroda olsun sinemada olsun, dehşet verici aile facialarını seyredip hüngür hüngür ağlıyoruz. Neden? Herhalde, bundan duygusal bir fayda aldığımız için.

Deşarj mı oluyoruz? Korkularımızı, üzüntülerimizi mi atıyoruz? Belki. Ya da bir tür arınma, bir temizlik bu. Bazı insanlar ekranda ölüyor. Tüm talihsizlik ve acıları onlar bizim yerimize onlar çekiyor. Bir uğursuzluğu savmak için kurban yermişçesine rahatlıyoruz.

Kesin olan gerçek şudur: Ekrandaki veya sahnedeki karakterlerle özdeşlik kurmasak onların acılarını umursamayız. İzlediklerimizin, üstümüzde olumlu veya olumsuz bir etkisi olmaz.

Aynı şekilde, korku filmlerinin karşısına oturuyoruz ve dehşet dolu şeyler izliyoruz. Hüzünlü şarkılar dinliyoruz. Ya da komedilere gülüyoruz. Kuşkusuz, seyrettiğimiz karakterlerin yerinde olmak istemeyiz. Başımıza bir facia gelsin istemeyiz. Hortlak görmek istemeyiz. Komedi filmindeki şapşallıkları bizzat yapmak istemeyiz. Fakat o karakterler bize YAKIN gelmek zorunda. Yoksa onlara ne ağlarız ne güleriz. Çok umurumuzda olmazlar.

Türk insanının en sevdiği komedi formülü, yüzyıllardır değişmedi: Bir taşralı genç büyük şehre gelir. Kent medeniyetine uyum sağlamakta zorluk çeker. Ancak kent insanının aksine doğaldır, samimidir. Bu yüzden sonunda, taşralı genç galip gelir.

Tarzları birbirinden çok farklı olsa da Karagöz, Turist Ömer, Şaban ve Recep İvedik, bu formülün farklı yorumlarıdır. Daha önce belirtildiği gibi, birkaç kuşak önce halkımızın yüzde doksanı köylüydü. Hemen hepimiz, bünyemizde az çok köylülük taşıyoruz. Tanizaki'nin *Bir Kedi, Bir Adam, İki Kadın* eserindeki karakterler de öyle. O yüzden, okuyacağınız çeviride karakterlerin konuşmaları, taşradan İstanbul'a gelmiş insanlarınkine benzer bir şekilde hem taşra ağzı hem modern İstanbul ağzı gibi, biraz bozuk, Japonca aslında da öyle.

O hâlde Japon halkı Tanizaki'nin öykü ve romanlarında kendilerinden bir şeyler bulmuş olmalı. Tanizaki bir esnaflar kentinde yaşıyor, kentin ahalisini ve küçük dramlarını çok iyi tanıyordu.

Tanizaki'nin okuru, sanayileşme devrinde yaşayan bir Japon'dur. Tanizaki'nin bir romanını açar. Romanda, kendisi gibi bir birey vardır. Romandaki kişi, çağdaş hayatta çağdaş bir ferttir. Bir kentlidir. Bir yetişkindir… ve her tür sorumluluktan kaçmaktadır. Çok perişan, aciz, gülünç hâllere düşmek pahasına, bireysellikten firar etmiştir.

Belki de okur, bu abartılı, karikatürize kaçışı okuyarak rahatlar. Birkaç saatliğine, romandaki adamın kaçışını paylaşarak, deşarj olur. Kendi bireyselliğine dayanma gücü bulur.

Ah, bizim de böyle bir edebiyatımız olsaydı…

BİR KEDİ, BİR ADAM, İKİ KADIN

Bayan Fukuko,

Lütfen beni affedin, bu mektubu Yuki'nin adını kullanarak yazdım. Ama korkarım ki aslında Yuki değilim. Böyle dediğim için eminim kim olduğumu anlamışsınızdır değil mi, hayır, daha mektubun zarfını açınca "galiba o karı" diye ânında idrak buyurmuşsunuzdur, sonra da mutlaka siniriniz bozulmuştur: "Ne kabalık… Arkadaşımın ismini izinsiz kullanıp bana mektup yollamak da ne oluyor, nasıl kaba bir insan bu, "diye düşünmüşsünüzdür. Fakat lütfen anlayın Bayan Fukuko, eğer ben zarfın arkasına kendi gerçek adımı yazsaydım o adamın bunu bulup mektubu elinize geçmeden aşıracağını iyicene bildiğim için, sizin okumanızı da çok arzu ettiğim için böyle yapmaktan başka şansım yoktu. Fakat lütfen sakin olun, kesinlikle sizi suçlamak ya da acındırmaya çalışmak niyetinde değilim. Böyle yapacak olsam bu mektubun on katı, yirmi katı uzun bir mektup yazsam da yetişmez; ancak bu noktadan sonra badırdasam ne fayda, dimi? Aman, ben de acılarım sayesinde çok güçlendim, öyle ağlayıp durmuyorum; üzüntüm çok, ağlama isteğim de kocaman ama artık bunları düşünmeyeceğim, elimden geldiğince neşeli bir hayat sürmeye karar verdim. Haddi zatında, insanın kaderini Tanrıdan başkası bilmezken, başkasının mutluluğuna sövmek veya kıskanmak salaklıktır yani.

Size böyle doğrudan mektup göndermenin edepsizlik olduğunu biliyorum elbette - eğitimsiz bir kadınım ama bu kadarını da bilirim. Bu konuda Bay Tsukamoto da sağ olsun ricamla onu tekrar tekrar ikaz etti. Ama "o adam" kulak asmadığı için, size rica etmekten gayrı çarem tükenmiştir. Böyle deyince, zorcana bir şey isteyeceğimi sanmayın sakın, öyle zor bir şey değil. Sizin evinizden almak istediğim bir şey var. Dedimse elbette o adamı geri verin demeyeceğim. Aslında ufacık, önemsiz bir şey…

Lili'yi istiyorum. Bay Tsukamoto'nun dediğine göre, o adam, "Ben, Lili'yi vermeye razıyım ama Fukuko ondan ayrılmak istemiyor," diyomuş.

Bu doğru mu, Bayan Fukuko? Benim biricik dileğime siz mi engel oluyorsunuz? Lütfen düşünün, Bayan Fukuko, ben canımdan çok değer verdiğim adamı… hatta sadece o mu, o adamla beraber kurduğumuz mutlu yuvamın her şeyini, tümüyle size verdim. Kırık bir çanak bilem almadım yanıma, hatta çeyizimin bilem hepsini geri vermediniz. Belki de böylesi daha hayırlı, aklıma kötü anıları getirecek eşyaları almamam daha iyi oldu ama hiç değilse Lili'yi veriverseniz nolur sanki? Sizden olmayacak bir şey istemiyorum ki; bana tekmeyi vurup ezip geçmenize katlandım. O kadar fedakârlığıma karşılık, bir tanecik kedi rica etmişim, çok mu? Size göre küçük bir hayvancık ama bana göre yalnızlığıma ilaç olacak bir şey… Zayıf olduğumu düşünmenizi istemem ama Lili olmayınca çok yalnız hissediyorum. O kediden başka bana dostluk edecek hiç kimse yok bu dünyada. Siz beni zaten yendiniz, yetinmeyip bir de eziyet mi ediyosunuz? Benim yalnızlığıma ve çaresizliğime hiç acımayacak kadar kalpsiz misiniz?

Hayır, hayır siz öyle birisi olamazsınız. Ben iyi biliyorum, Lili'yi bırakmayan siz değilsiniz, o adam bırakmıyo. O adam Lili'yi çok sever. O adam hep, "Senden belki ayrılabilirim ama bu kediden katiyen ayrı kalamam," derdi. Yemek zamanı da, gece uyuyacağı zaman da Lili'yi hep benden fazla şımartırdı. Öyleyse neden dürüstçe, "Ben kediyi vermem," demiyo da suçu size atıyo? Bunun sebebini düşünün lütfen…

O adam sevmediği beni kapı dışarı etti, sevdiği sizinle birlikte yaşamaya başladı. Benimle birlikteyken Lili'ye daha çok ihtiyacı vardı. Şimdi ise tam tersine, o şey aranızda bir engel, değil mi? Yoksa o adam şimdi bile Lili olmasa dayanamaz mı? Eğer öyleyse sizi de benim gibi, kediden daha aşağıda görüyo demektir. Ay affedersiniz, istemeden ağzımdan sizi kıracak bir söz kaçırdım… Yok canım, öyle saçma bir şey olamaz tabii ki; ama adam kediyi kendisinin sevdiğini saklayıp suçu size atıyosa bu, kediden ayrılmayı hiç istemediğinin kanıtı değil mi? Ayol neyse, öyle şeyler beni ilgilendirmez zati. Ama siz temkinli olun lütfen, alt tarafı kedi deyip boş bulunursanız, kedi bile sizin yerinizi alabilir. Bunu bir tavsiye olarak düşünün, kendimden çok sizi düşünerek söylüyorum: Lili'yi o adamın yanından bir an önce ayırın. Adam buna asla razı olmazsa… işin içinde bir bityeniği olduğunu anlarsınız.

Fukuko bu mektubu kelimesi kelimesine hatmetti ve Şozo* ile Lili'yi incelemeye başladı: Sirkeli soya sosuna batırılmış istavrit mezesiyle içen kocası Şozo, uzandığı yerden fondiplediği çokosunu** bırakıp, "Lili!" dedi ve istavritin birini yemek çubuklarıyla tutup kaldırdı. Lili arka ayaklarının üstünde doğrulup ufak yemek sinisinin kenarına ön patilerini dayamış duruyordu. Bu hâliyle hem bar tezgâhına yaslanan bir müşteriye hem de Notre Dame katedralindeki gargoylelara benzemişti. Beklediği gıda nihayet havaya kaldırılınca burnunu oynatarak koklandı, iri kurnaz gözlerini insanların şaşırınca yaptığı gibi yusyuvarlak açtı ve aşağıdan balığı süzdü.

*** İsim, uzun ve yumuşatılmış bir "o" harfi ile söyleniyor. Şouzo veya Şohzo der gibi. *-çn***

**** Çoko veya Çoku diye bilinen lake kaplı, küçük çanak. Sadece birkaç gram sıvı alır. *-çn***

Ama Şozo'nun onu öyle zahmetsizce beslemeye niyeti yoktu. "Hooop!" diye, kedinin burnunun ucuna kadar getirdiği yemek çubuklarını kendi ağzına soktu. Balığı saran sirkeli sosu ses çıkararak emdi, sert kılçıkları dişiyle kırıp yumuşattı ve bir sonraki lokmayla tekrar aynı işleme başladı. Balığı tekrar kaldırıp kâh uzaklaştırıp kâh yaklaştırarak, kâh alçakta kâh yüksekte tutarak kediyi ümitlendirdi. Bunun ardından Lili ön patilerini masadan çekti, yürürken hortlak gibi patilerini göğsünün iki yanında tutarak arka patileri üstünde balığı takip etti. Şimdi de avı, Lili'nin tam tepesinde kımıltısız tutuluyordu; kedi onu uzun uzun inceledikten sonra var gücüyle sıçradı. Sıçrarken de ön patisiyle hedefi yakalamaya çalıştı fakat kıl payı ıskaladı, tekrar sıçradı. Bu şekilde bir tek balığı kapması en az beş, bazen on dakika sürüyordu.

Şozo aynı şeyi defalarca tekrarladı. Ona bir balık verince bir çanak daha içiyor, sonra yine "Lili…" diye çağırarak bir balık daha uzatıyordu. Tabağa boyu altı santim kadar olan bu küçük istavritlerden on ikion üç tane konulmuştu ama adam bunlardan üç veya dördünden fazlasını yememişti. Sadece soslarını emmiş, gövdelerini Lili'ye vermişti.

"Ah, ah, acıdı! Çok acıttın!" diye feryat etti Şozo; Lili ansızın onun omuzuna atlamış, tırnaklarını onun etine batırmıştı.

"Ulan in! İnsene!"

Eylül ortası geçmiş, sıcaklar dinmeye yüz tutmuştu.* Yine de çoğu tombul insan gibi sıcağı sevmeyen, çabuk terleyen Şozo yemek masası almış, geçen günkü selde çamur deryasına dönen arka bahçeye çıkarmıştı.

Kısa kollu gömleğinin üstüne yün bir kuşak geçirip keten paçalı donuyla bağdaş kurmuştu. O yusyuvarlak, dolgun, dağ gibi omzunun üstüne tünemiş Lili ise kayıp düşeyazınca tutunmak için tırnağını daha beter sapladı. Pamuklu ince gömlekten geçen pençeler, etine iyice gömülünce adam bir acı çığlığı daha koyverdi.

*** Hikâye, Osaka yakınlarında geçiyor. O bölgede eylül ayında öğle sıcaklığı 30 derece civarındadır. *-çn***

“Yetti ama, bak şimdi-” diye bağırıp şiddetle omzunu salladı ve onu inmeye teşvik etmek için gövdesini bir yana eğdi. Kedi düşmemeye çalışarak tırnağını biraz daha geçirdi. Gömleğe damla damla kan bulaştı.

Şozo, kedinin vahşiliği hakkında söylense de hiç sinirlenmezdi. Lili bunun farkında gibi, yanağına yüzünü sürterek dalkavukluk yaptı, ağzında balık dolu olduğunu görse kendi ağzını cesurca sahibinin ağzına yaklaştırırdı. Şozo çiğnemeyi bırakıp ağzından bir parça balığı diliyle ileri itse Lili onu kapmak için kafasını çabucak ileri uzatırdı. Genelde böyle sahibinin ağzından lokma aldıktan sonra hemen yutardı, bazen de onun ağzının kenarını mutlu mutlu yaladığı olurdu. Kedinin ve sahibinin aynı parçayı iki taraftan çekiştirdiği vakitler de olmuyor değildi. O zaman Şozo “Of!” diye, “Pöf, pöf!”diye, “Yapma!” diye tepki verirdi, yüz buruşturup tükürürdü ama aslında Lili kadar mutlu görünürdü.

“Ah, n’oldun?” Kediyle uğraşmaya kısa bir ara veren adam, karısına doğru doldursun diye çanağı uzatmışken duraksamış, kaygılı bir bakış atmıştı. Az önce keyfi yerinde olan karısı bu kez çanağına içki koymamıştı. Ellerini yenlerine sokmuş, gözünü kocasına dikmişti; suratı çok ciddiydi.

“İçki mi bitti?” diye sormaya cüret eden Şozo uzattığı çanağı geri çekip şaşkın gözlerle kadını süzdü. Ama beriki hiç istifini bozmadı: “Senle konuşmak istediğim bir şey var.”Fukuko başka bir şey söylemedi. Sıkkın bir tavırla susup oturdu.

“Neymiş? Haa, mevzu ney?”

“Bey, o kediyi Şinako Hanıma versene.”

“Ne diyo’sun sen?”

Böyle kötü bir şey damdan düşer gibi söylenince adam sinirlice peş peşe gözlerini kırpıştırdı. Ama karısının duruşu ciddiydi, geri adım atmaya da hiç niyeti yoktu. Şozo’nun aklı iyice karıştı:

“Yahu, şimdi durup dururken…”

“Dururkeni mururkeni yok, yarın Bay Tsukamoto’yu çağır, ver şunu gitsin.”

“Ama nbldu şimdi durup dururken?”

“Olmaz mı diyo’sun?”

“Hele bir dur. Niçin istediğini demezsen ben ne yapayım? Canını sıkan bi’ şey mi oldu?”

Yoksa Lili’yi kıskanmış mıydı? Şozo bu ihtimali düşündü ama aklına yatmadı. Çünkü bu kadın da kedileri seviyordu. Şozo’nun henüz eski karısı Şinako’yla yaşadığı günlerde, Şinako’nun bazen kedi yüzünden kıskançlık nöbeti geçirdiğini duyan Fukuko, onun bu saçma davranışına gülmüş ve arkasından alay etmişti. Hem bu vardı, hem kadın bu eve Şozo’nun kediseverliğini bilerek gelmişti hem de Şozo kadar uç noktada olmasa da, o da Lili’ye sevgi gösteriyordu. Günde üç öğün, karı kocanın karşılıklı oturduğu masaya mutlaka Lili de sokulurdu ve şimdiye dek kadın bundan bir kez bile yakınmamıştı. Yakınmak ne kelime, normalde akşam sofrasında, Şozo demin yaptığı gibi Lili’yle eğlenerek yemek yediği zaman, kocasıyla kedinin sahnelediği sirk cambazlığına benzer performansı Fukuko da gülerek seyrederdi. Bazen kendisi bile kediye bir şeyler verir, onu yemek için oynatırdı. Böylece evliliklerinin ilk günlerinde Lili, aralarında daha yakın bağ kurulması için bir nevi aracılık etmiş, sofralarını neşelendiren bir etki yapmıştı. Hayvanın bir zararı yoktu. O hâlde bu ani çıkışın sebebi neydi? Daha düne kadar, hatta az önceye, akşam içkisinin beşinci, altıncı kadehine kadar hiçbir sorun yokken tavrının büsbütün değişmesi, ufak bir şeyin sinirine dokunması yüzünden miydi? Ya da, “Şinako’ya ver,” demesine bakılırsa, ansızın o kadına acımaya mı başlamıştı? O yüzden mi kediyi eski karısına vermesini istiyordu?

Doğru ya, boşandıkları dönemde Şinako’nun öne sürdüğü şartların arasında “Lili’yi ben alacağım” şeklinde bir talep de vardı. Sonrasında, Tsukamoto aracılığıyla iki üç defa bu arzusunu ilettiği de doğruydu. Ama Şozo böylesi kaprislere boyun eğmeyi doğru bulmamış, her seferinde reddetmişti. Tsukamoto’nun ilettiğine göre, Şinako şöyle demişti: Nikâhlı karısını evden kovalayıp başka kadın alacak kadar sadakatsiz o adamı defterden sildim diyebilsem keşke ama Şozo’yu unutamadım, ikisini de lanetleyeceğim, nazar değdireceğim ama içimden gelmiyor, ayrıca evden hatıra olsun diye bir şeyler almak istiyorum, Lili’yi bana gönderseler olmaz mı? Evet beraber yaşarken onun fazla ilgi görmesine öfkelenip gizlice hayvana kötü davrandığım oldu bazen ama şimdi o evdeki her şey

burnumda tütüyor, Lili’yi hepsinden çok özlüyorum, Lili’ye sanki evladımızmış gibi sevgi göstermek istiyorum, böylece yalnızlığım dinecek…

“Bakın Bay İşii,* alt tarafı bir kedi; hem kadıncağız bu kadar ısrar ediyor, yazıktır.”

*** Şozo’nun soyadı. “Taşkuyu” anlamına gelir. *-çn***

Tsukamoto böyle söyledikçe Şozo hep aynı cevabı vermişti: “O kadının lafına güvenme.”

Şinako pazarlıkta çok yetenekliydi. Planlarının içinde planlar saklıydı. On lafının onu da yalandı. Çok inatçıydı, yenilgiyi asla kabullenmezdi. Böyle bir şahsiyetin, ayrıldığı erkeği unutamamasından, Lili’yi birden sevmeye başlamaktan, buna benzer munis şeylerden bahsetmesi çok şüphe çekiciydi. Bu ani Lili sevdası nereden gelmişti? Herhalde amacı hayvanı alıp götürmek, ona gönlünce eziyet çektirmek ve böylece hırsını tatmin etmekti. Ya da Şozo’nun değer verdiği bir şeyi alıp eski kocasını üzmek niyetindeydi. Hayır, bu ona göre çok çocukça bir intikam olurdu; herhalde daha derin bir kumpas kuruyordu: Basit bir adam olan Şozo onun düşüncelerini kestiremiyordu ama içine hem kötü bir his hem de eski karısına karşı bir antipati doğmuştu. Kaldı ki o kadın başka bir sürü bencilce koşul öne sürmemiş miydi? Ama kabahat kendinde olduğu ve bir an önce evi terk etmesini sağlamak için bu taleplerin çoğunu kabul etmişti. Bunun üzerine bir de Lili’yi alıp götürmesine izin verebilir miydi? Şozo bu nedenle, Tsukamoto ne kadar ısrar ederse etsin, repertuvarındaki en etkili bahaneleri öne sürüp kurtulmuştu. Elbette Fukuko da onu desteklemiş, hatta kedi konusundaki tavrını Şozo’dan bile daha net ortaya koymuştu.

“Sebep ver bana, *sebep!* Neden öyle dediğini hiç anlamadım.”

Böyle söyleyen Şozo çanağı aldı, kendi eliyle* doldurup içti. Sonra uyluğuna bir şaplak vurup, “Sivrisinek kovucu tütsülerden yok mu?” diyerek etrafına bakındı. Kendi kendine söylenircesine konuşmuştu. Hava kararıyordu, azıcık ötedeki ahşap çitin arasından geçen sivrisinekler vızıl vızıl verandaya toplanmaya başlamıştı. Midesini fazla doldurduğu hâlinden belli olan, masanın altına kıvrılmış Lili, kendisi hakkında konuşulmaya başlayınca pıtır pıtır bahçeye inmiş, çitin altından geçip bir yerlere gitmişti. Sanki utanmış gibi davranması komikti ama huyu böyleydi. Ne zaman balık ziyafeti çekse, böyle sessizce ortadan kaybolurdu.

Fukuko bir şey söylemeden mutfağa gitti, sarmal şeklinde sivrisinek kovucu bir tütsü bulup getirdi. Tütsüyü yakıp masanın altına yerleştirdi. Sonra da, “Bey, şu uskumruların hepsini kediye yedirdin, dimi? Senin yediğin sırf iki üç tane balıktı dimi?” dedi. Bu kez yumuşak bir ses tonuyla konuşmuştu.

*** Japon sofra adabında, insanlar kendi kadehlerini doldurmazlar. -*çn***

“Hesabını mı tutuyorum, ne biliyim ben?”

“Ben hepsini saydım. Şu tabağın üstünde en başta on üç tane balık vardı, onunu Lili’ye yediriverdin, senin yediğin üç tanecik.”

“Yedirdiysem n’olmuş, kabahat midir bu?”

“Kabahat elbet, neresi kabahat anlamıyo’ musun? Bak hele, iyicene düşün. Benim, kedi gibi bir şeye kıskançlık gütmem değil bu. Biliyo’sun, sirkeli uskumruyu ağzıma komam. Sen seviyorum dedin, canım çekti diye ortaya bir laf atıverdin. Deyip deyip de hiç yememen, topunu kediye yedirmen…”

Kadının canını sıkan mevzu şuydu:

Osaka-Koba tren hattı boyunca uzanan kasabalarda, yani Nişinomiya, Aşiya, Uozaki, Sumiyoşi civarında, yakın kıyılarda tutulan uskumru ve sardalyalar her gün: “Canlı canlı uskumru!” “Canlı canlı sardalya!” diye bağıran seyyar satıcıların tezgâhında sokakları gezerdi. “Denizden yeni çıktı!” denilip “Canlı canlı!” balıkçıdan müşteriye gittikleri için, fiyatları kutu başına on ila on beş sen* kadardı. Bir kutu balık, pilavın yanında yenirse üç kişilik aileyi doyururdu. Çok satılan bir üründü herhalde, her gün pek çok satıcı geliyordu. Ama uskumru da sardalya da yaz mevsimi boyunca üç dört santim boyunda olurdu; güz başına dek boyları uzamazdı. Öyle balığın ne haşlaması ne buğulaması bir şeye benzerdi, tavada kızartmaktan ya da sirkeli sosta marine edip, üstüne zencefil parçacıkları ekip kılçıklarıyla yemekten başka çare yoktu. Ancak Fukuko sirkeli soyadan nefret ederdi ve bugüne kadar o yemeği yapmayı reddetmişti. O sıcak ve yağlı yemekleri severdi, Böyle soğuk ufacık şeyleri yemek beni mutsuz ediyor, demişti: Bu tam da ona yakışan bir kapristi. Şozo o zaman, Sen neyi seviyorsan onu pişir ama ben küçük uskumrulardan yemek istiyorum ve kendim için pişireceğim, demişti. Aklına eseni yapmış, bir “canlı canlı” balık satıcısını çağırmıştı.

*** Bir yen, 100 sene eşitti. İşçi maaşları 25 ila 100 yen arasında değişirdi. Ton balığının perakende fiyatı, mevsimine göre 20 ila 50 sen / kg arasında değişirdi. -*çn***

Fukuko ve Şozo kuzendiler ve şartları düşününce gelinin, kaynanasından çekinmesine gerek yoktu. Geldiği günden beri keyfine göre yaşıyordu. Ama yemek bıçağını kocasının eline bırakıp, oturup izlemesi de saçma olacaktı. Mecburen soslu balığı hazırlamış, istemeye istemeye onların olduğu sofrada yemek yemişti. Hem de bu hâl beş, altı gündür devam ediyordu. Ve iki üç gün önce aniden farkına varmıştı: Şozo, karısının ısrarlarını görmezden gelip yemekte olması için ısrar ettiği yemeği yemiyordu bile; onların hepsini kediye yediriyordu! Ve bir süre düşününce aklında bir ışık yandı. Tabii ya, bu balıklar ufacıktı, kemikleri yumuşaktı, ayıklamaya uğraşmadan yenilebilirdi, görece az paraya çok sayıda alınabiliyorlardı, hem de soğuk yemektiler; yani her akşam kediye yedirilmek için son derece uygundular. Yani bu balıklar Şozo'nun değil, o kedinin favori yemeğiydi. Bu evde aile reisi, akşam yemeğinin çeşnisini, karısının beğenisini görmezden gelip kediyi esas alarak belirliyordu. Ve aile reisi için zahmete katlanan karısı, aslında kedi için yemek yapmış, kedinin hizmetçisi durumuna düşmüştü.

"Öyle bir şey yok. Ben kendim yerim diye istedim amma Lili rahat bırakmadı, ha bire paçamda dolanır durur. Boş bulunup vermişim."

"Yalan konuşma, sen Lili'ye yedireyim diye kafandan geçirdin, sevmediğin şeye severim dedin, dimi? Senin için kedi benden kıymetli."

"Pes, nasıl uyduruyo'sun kız bunu?" Şozo abartılı bir edayla, kahkaha atarcasına konuşmuştu. Ama karısının lafları karşısında çok sarsıldığı belli oluyordu.

"Öyleyse kıymetlin ben miyim?"

"Sensin elbet! Deli deli konuşmasana, tövbe."

"Ağzınla deme de, bana ispat göster. Yoksa senin lafına güvenim olmaz."

"İyi, yarından gayrı uskumru almaya paydos. Geçti mi sıkıntın?"

"Onu bunu bırak hele. Hatırım için Lili'yi o kadına verecen. O kedi giderse sorun kalmaz."

Sözlerinde *ciddi* olamazdı herhalde. Ama konuyu hafife almamalıydı yoksa kadın bu konuyu ciddileştirebilirdi. Şozo yorgun bir şekilde kol ve bacaklarını düzgün oturma pozisyonuna getirdi, dizlerini birbirine yaklaştırdı, öne eğildi, ellerini kibarca dizlerinin üzerine koydu ve acınası, yalvaran bir sesle dedi ki: "Yani sen, eziyet göreceğini bile bile onu o yere

verelim mi diyo’sun? Böyle acımasız sözler sana yaraşıyo’ mu? Lütfen, deme böyle şeyler…”

“Aha, gördün mü bak, demek kedi daha değerliymiş. Lili denen karın ağrısına bir hâl çaresi bulmazsan, gayrı beni yok bilesin.”

“Abuk sabuk konuşma…”

“Benden demesi, hayvanla aynı kefeye konmaktan hiç hoşnut değilim.”

Çok mu alınmıştı nedir, birden gözlerine yaşlar doldu. Galiba bu kadarını Fukuko da beklemiyordu, aceleyle şaşkın durumdaki kocasına sırtını döndü.

Yukiko’nun adıyla yazılmış mektubun geldiği sabah Fukuko ilk önce şöyle düşünmüştü: “Böyle aramıza soğukluk sokmaya çalışmak, nasıl bir yüzsüzlüktür? Benim bu tarz bir numarayı yutacak kadar salak olduğumu mu düşünüyor?” Şinako’nun art niyeti belliydi, bu tarz şeyler yazıp Fukuko’yu işkillendirmek, Lili’nin varlığından rahatsız olmasını sağlamaktı; eğer kedinin gönderilmesine yol açabilirse ellerini birbirine vurup, “Bak gördün mü, bana güldün ama sen de kediyi kıskanıyorsun işte! Görünüşe göre sen de kocandan fazla sevgi görmüyorsun,” demek, onunla alay etmekti. Ya da o kadın, planım umduğum kadar iyi işlemese bile, bu mektup vesilesiyle evin huzurunu bozmak bile keyfimi yerine getirmeye yeter, diye düşünüyordu. Bu tuzağı tersine çevirmek için karı koca gül gibi geçinmeye çalışması, alt tarafı bir mektupla aralarına sorun girmediğini göstermesi, Lili’ye ikisinin beraber sevgi gösterdiğini ve ondan ayrılmaya hiç niyetli olmadıklarını açık seçik sergilemesi aslında en iyi yöntemdi.

Ne yazık ki mektubun zamanlaması kötüydü, tam da iki üç gündür, soslu uskumru meselesi Fukuko’nun aklına takılmıştı. Kocama iyi bir ders vermem gerek diye düşünmeye başladığı an, mektup gelmişti. Aslında kendisi, Şozo’nun sandığı kadar kedisever değildi. Ama Şozo’nun gönlüne girmek ve Şinako’yu üzmek istemişti; bu iki amaç için de doğallıkla kedisever olması gerekmişti. Kendinden başlayarak herkesi bir kedisever olduğuna inandırmıştı. Bu, henüz bu eve yerleşmesinden önce, müstakbel kaynanası Grinle birlikte Şinako’yu evden gönderme komplosu kurdukları vakitte olmuştu. O yüzden buraya geldikten sonra da Lili’ye iyi davranmış, kendini tam bir kedisever diye kabul ettirmişti. Fakat gel zaman git zaman, o ufacık hayvanın varlığını sevimsiz görmeye başladı.

O kedinin Batıdan ithal bir cins olduğu söyleniyordu. Eskiden buraya misafirliğe geldiğinde Fukuko onun kucağına oturmasına izin vermişti. Dokununca ele yumuşacık gelen, yüzü olsun, tüyleri olsun, vücudu olsun her yeri, eşine bu bölgede rastlanmayacak kadar güzel bu dişi kediyi o günlerde sahiden sevimli bulmuştu. “Böyle bir şeyi kendine düşman görüyorsa Şinako Hanımın birkaç tahtası eksik olmalı. Tam düşündüğüm gibi, o kadın kocasını kendinden soğutmuş. Sevgi görmeye görmeye kediye bile düşman kesilmiş…” diye düşünmüştü. Hasedinden değil, kucağındaki kediyi okşarken sahiden buna inanmıştı Fukuko. Ama Şozo’nun yeni eşi olduktan sonra, kendisinin Şinako gibi muamele görmediğini ve el üstünde tutulduğunu bildiği hâlde, Şinako’nun bu hâline gülemez olmuştu. Çok ilginç bir durumdu bu. Bu belki de Şozo’nun kedi sevdasının normal bir kedi sevgisi olmayışı yüzündendi. Kediye sevgi vermek iyiydi hoştu da, balığı (hem de karısının gözü önünde!) ağızdan ağıza vermek, hem de bunu yavaşça, uzata uzata yapmak aşırı bir utanmazlıktı. Ayrıca kedinin akşam yemeği sofrasına girmesi de doğrusu hoş değildi. Akşamları kaynanası ince düşünüp, yemeğini hemen bitirip ikinci kata çekiliyordu. Fukuko yabancı gözler olmadan, baş başa güzel bir yemek geçirmek istediği hâlde o adi kedi araya girip kocasını çalıyordu. Sofrayı kurarken, çok şükür kedi bu gece ortalarda görünmüyor diyordu ama masanın ayakları açılırken çıkan ses, tabak çanağın şıngırtısı kedinin hemen oraya gelmesine sebep oluyordu. Nadiren ortalıkta görünmese, bu kez Şozo arıza çıkarıyor: “Lili… Lili…”diye yüksek sesle çağırıyordu. Kedi ortaya çıkana kadar ikinci kata çıkarak, arka kapıya dolanarak, kaldırıma çıkarak defalarca sesleniyordu.

“Nasılsa yakında döner Bey, beklerken biraz sake içsenize…” diye eline içki çanağını tutuşturduğu zaman bile adam gergin gergin duruyor; huzurluca oturmuyor, karısına da huzur vermiyordu. Öyle zamanlarda kafası tamamen Lili’yle meşguldü. Karısının ne düşüneceği umurunda bile olmazdı.

Sevimsiz bir konu daha vardı: Kedi, gece vakti yatacakları zaman gelip aralarına giriyordu. Şozo gururla, “Bugüne dek üç kedi besledim, cibinliğin altından geçip girmeyi bir Lili akıl edebildi, ne kadar akıllı bu Lili!” diyordu. Evet, doğruydu: Kafasını tatami* kilimlerine iyice bastırıyor; sürünerek cibinliğin dibinden giriyordu. Genelde Şozo’nun döşeğinin yanında uyuyordu ama soğuk havalarda döşeğin üstüne çıkıyor, sonunda yastıklarının yanına geliyor; cibinliği geçmek için bulduğu yöntemin

aynısıyla yorganın içine süzülüyordu. Bu yüzden o kedi, karıyla koca arasındaki en mahrem anlara bile şahit olmuştu.

*** İnce hasırdan dokunan kilim. Eskiden orta / üst sınıfa mensup kişilerin evlerinde, tüm zemin 1.66 metrekarelik bu kilimlerle kaplanırdı. Uyunacağı zaman kilimlerin üstüne yer yatağı serilirdi. *-çn***

Ne var ki kadının bu saatten sonra "kedisever" maskesini çıkarmak için bir gerekçesi yoktu ve ayrıca "alt tarafı kedi" ile rekabete girmeyi gururuna yediremiyordu, bu yüzden gerçek hislerini bastırabilmişti. "Adam için Lili sadece oyuncak, onun asıl sevdiği *benim*… Onun gözünde yerde gökte eşi olmayan benim, eğer ufak tuhaflıklarına kafayı takacak olursam kendimi ucuzlatmış olurum. Gönlü geniş birisi olmalıyım, suçsuz bir hayvana kin gütmekten vazgeçmeliyim." Kendini böyle şartlandırarak kocasının huyuna ayak uydursa da, yaradılıştan tahammülsüz bu kadının öyle bir sabrı uzunca sürdürebilmesine imkân yoktu. Memnuniyetsizliği yavaş yavaş büyüyüp yüzüne yansımaya başlamış, bardağı taşıran da bu sirkeli soyalı balık meselesi olmuştu. Eşi bir kediyi sevindirmek için, karısının nefret ettiği şeyi sofraya koymuştu - hem de kendi seviyormuş gibi numara yapıp karısının gözünü boyamak pahasına! Bu açıkça, kedisinin karısına baskın gelmesi değil miydi? Kadının görmezden geldiği gerçek açıkça burnunun ucuna sokulunca bu işin gurur yapılacak yanı kalmamıştı artık.

Daha net söylersek, o sırada Şinako'nun mektubunun gelişi kadının kıskançlığını körüklemiş olsa da, bir yandan da o kıskançlığı patlama noktasına erişmeden önce dizginleyen bir etki yapmıştı. Şinako rahat dursaydı, Fukuko, Lili'nin ayağına dolaşmasına bir gün daha katlanamayacak hâlde olduğundan ilk fırsatta kocasıyla görüşüp hayvanı Şinako'nun evine postalamayı kafaya koymuştu. Ama o gıcık mektubu aldıktan sonra, Şinako'nun problem yaratma girişimine boyun eğmek iğrenç olurdu. Yani kocasına olan antipatisi ve Şinako'ya olan antipatisi arasında kararsız kalmış; hangi duyguyu eyleme geçireceğini bilemez olmuştu. Mektubun geldiğini kocasına açıp fikrini sorsa, aslında öyle olmadığı hâlde Şinako'nun kışkırtmasına kandığı düşünülecekti ki asla öyle değildi - o yüzden aptalca görünmektense mektubu gizlemeyi yeğlerdi. O hâlde soru, hangisinin daha sevimsiz olduğuydu. Şinako'nun davranışı asabını bozmuştu ama kocasının hareketleri de dayanılır şey değildi. Ve doğrusunu söylemek gerekirse, "boş bulunursanız, kedi bile sizin yerinizi alabilir" şeklindeki satır, onu tam can evinden vurmuştu. Kendi kendine: Hiç öyle

saçma şey olur mu, diyordu ama Lili'yi evden kovalarsa huzurunu kaçıracak böyle aptalca fikirlerden kurtulmuş olurdu. Yalnız, bunu yapınca Şinako'nun intikam hırsının tatmin olacak olması çok üzücüydü; Fukuko'nun inadı o yana doğru kayıyor, kediye sabrederim de o kadının kumpasına gelmem, dedirtiyordu.

Bu akşam masa başına oturduğunda, Fukuko bu fırıl fırıl dönen düşüncelerle cebelleşiyordu. İşte o zaman, tabaktaki uskumruların azalışını ve her zamanki oynaşmayı seyredince ister istemez hiddetlenmişti. Ve garezini kocasına doğru patlatmıştı.

İlk başta amacı sadece gıcıklık etmekti. Aslında Lili'yi kovmak gibi bir amacı yoktu. Meselenin kontrolden çıkıp geri alınmaz bir ültimatoma dönüşmesinde Şozo'nun tavrı büyük rol oynamıştı. Şozo'nun durumunda en iyi çözüm, Fukuko'nun öfkelenmekte çok haklı olmasından ötürü, tartışmadan, çabucak arzusunu kabul etmekti. Fukuko'nun kaprisine direnmeseydi kadının öfkesi zamanla geçerdi ve işler o raddeye varmayabilirdi. Ama Şozo mantıksız davranışlarına kılıf uydurup meseleden kurtulmayı denemişti. Bu Şozo'nun kötü bir huyuydu, bir şeyi istemiyorsa mertçe "istemiyorum" demezdi. Muhatabını sinirlendirmemek için elinden geleni yapardı, köşeye sıkışana kadar bir yılan oynaklığıyla kıvırır dururdu. Hesap günü gelip çatınca da yelkenleri suya indirirdi. Her an teslim olacak bir duruş sergiler ama açık ve net bir "peki" de demezdi, insanda ürkek ama bir yandan da ısrarcı ve kurnaz bir izlenim bırakırdı. Fukuko'nun kocası, diğer konularda karısının her dediğine boyun eğdiği hâlde bu konuya mahsus ayak diretiyor, "Ne olacak yahu, alt tarafı kedi," diye geçiştiriyordu. Yani Lili'ye duyduğu sevgi Fukuko'nun tahmininden daha güçlüydü. Bu mesele artık çözümsüz bırakılamazdı.

"Baksana Şozo…" O gece, cibinliğe girdikten sonra söylediği bu sözle tartışma tekrar başladı. "Bu yana az dön hele."

"Yahu benim *uykum* var, bırak da uyuyayım…"

"Olmaz, kedi meselesini çözmeden uyuyamam."

"İlle de bu gece konuşcaksın diye kanun mu koydular?

Yarını beklesene…"

Dışarıda saçaklarda asılı duran lambanın ışığı, dükkânlarının önündeki dört tam boy cam panelin perdelerinden hafif bir ışıltı yayıyor, içindeki mobilyaların ve nesnelerin belirsiz hatlarını ortaya çıkarıyordu. Şozo örtüyü

kenara itmiş, sırtüstü uzanmaktaydı ama konuşma başlayınca yanına uzanıp karısına sırtını dönmüştü.

“Bana sırtını dönme!”

“Ne olur uyuyayım yahu, dün cibinliğe sivrisinek girmiş, şuncacık uyuyamadım.”

“Öyleyse benim dediğimi yapacaksın, dimi? Çabuk uyumak istiyo’san kararını ver.”

“Zalimliğin tuttu valla, neye karar verecekmişim?”

“Uyku sersemi gibi konuşup beni kandıramazsın! Lili’yi vercek misin, vermeyecek misin? Şimdi kararını de.”

“Yarın… yarına kadar düşüneyim.” Şozo böyle dedi ve rahat bir uykuya dalmışçasına, muntazam solumaya başladı.

“Yok öyle yağma!” Fukuko böyle diyerek dimdik doğruldu, kocasına doğru döndü ve adamın poposunu var gücüyle çimdikledi.

“Ahhh! N’apıyosun ya?”

“Her gün her gün Lifi’ye cırmalatıyosun kendini, yaran beren eksik olmuyo’. Benim tırnağım mı acı geldi?”

“Uy! Ööf, etmesene be!”

“Sen alışmışındır, nasılsa kedi cırmalayacak, bari her yerini ben yapayım!”

“Ahh! Of. Dursana!”

Şimdi Şozo da doğrulmuş, inleye inleye savunma pozisyonuna geçmişti, ikinci kattaki yaşlı anası duysun istemiyordu, o yüzden yüksek sesle bağırmadı. Fakat çimdiklenmek yerine artık tırmalanıyordu. Yüzü, omzu, göğsü, kolu, uyluğu, ayrım gözetmeden her yeri hücum altındaydı; sakınmak için kaçındıkça (GÜM!) gövdesi evi sarsıyordu.

“Nasılmış?”

“İnsaf et, insaf.”

“Ayılabildin mi bari?”

“Ayılmam mı? Ayy, haşat oldum…”

“Madem öyle, şimdi cevap ver. Ne yapacaksın?”

“Ah…”

Şozo cevap vermeden, yüzünü buruştura buruştura sağını solunu ovuşturuyordu.

“Gene mi geçiştiriyo’sun? Bak çok fena olur ha!”

Böyle diyerek iki üç tırnağıyla adamın yanağını cart diye yırttı. Anlaşılan Şozo'nun canı bu kez yerinden sıçrayacak kadar acımıştı, adam kendini tutamayıp: "Yandım!" diye haykırdı. O an Lili ürküp cibinliğin dışına kaçtı.

"Ya neden yapıyorsun bana bunu?"

"Hah. Lili'nin hatırı için diye düşünürsen, keyif bile alırsın."

"Gene mi abuk sabuk konuşuyo'sun?"

"Sen kararını vermezsen ben de her bir şeyi söylerim… de hele, ben mi gideyim Lili'yi mi göndereceksin, hangisi?"

"Senin gitmen ne alaka şimdi?"

"O zaman Lili'yi veriyo'sun?"

"Birinden birini seçmem mi lazım illa…"

"Ben seçmeni istiyorum."

Fukuko böyle söyleyerek adamın göğsünü dürtmeye başladı.

"Hangisi cevap ver, çabuk! Çabuk!"

"Kaba saba hareketler yapmasana…"

"Birinden birine karar vermezsen bu gece sana rahat yok. Hadi çabuk, çabuk!"

"Of, tamam be. Ne yapayım, Lili'yi gönderivereyim o hâlde."

"Sahi mi diyo'sun?"

"Sahi." Şozo gözlerini yumup kaderine razı bir yüz ifadesi takındı, "… ama tek bi' şey istiyorum senden. Bir hafta beklesen olmaz mı? Ha, belki gene kızacaksın ama… hayvan bile olsa, bu evde on yılı geçti. Bugün gitsin deyip yarın göndermek olmaz ki. Bir hafta bekle, ona sevdiği şeyler yedireyim, biraz iyilik edeyim, içim rahat etsin. He, olmaz mı? Sen de o kadarcık öfkeni tut, hayvana güzel davran. Kediler çok kindar olur derler çünkü."*

*** Kalbi kırılan hayvanların, öldükten sonra hortlayacağına ve buna özellikle kedilerin yatkın olduğuna inanılırdı. *-çn***

Adam öyle içten duygularla, yapmacıksız konuşuyor gibiydi ki Fukuko itiraz edemedi.

"İyi o zaman ama bir hafta!"

"Tamam."

"Elini uzat."

“Niye?”

Şozo daha bunu söylerken, kadın çabucak serçeparmağını* onunkiyle kenetlemişti bile.

*** Japonya’da iki çocuk bir şeye söz verecekleri zaman, küçük parmaklarını birbirine kenetlerler. *-çn***

★

“Anne!”

Aradan iki üç gün geçince, Fukuko’nun yakındaki hamama gitmek için boş bıraktığı evin ön tarafındaki dükkânla ilgilenen Şozo arkadaki oturma alanına doğru seslenerek eve girdi. Kendine özel ufak sinisinde yemek yiyen annesinin yanına tedirgince çömeldi.

“Ana, senden bir ricam olacaktı…”

Annesi her sabahki gibi, ayrı bir toprak kapta, bulamaç gibi yumuşak pişirdiği pirinci soğuduktan sonra kâseye koyup tuzlu kombu yosunuyla birlikte yiyordu. Sırtını kamburlaştırmış, siniye doğru neredeyse üstüne kapanacak kadar eğilmişti.

“Baksana, Fukuko birden Lili’yi sevmiyorum, dedi. Onu Şinako’ya veriver diyo’…”

“Zaten geçen amma patırtısını ettiydiniz.”

“Fark etmiş miydin ana?”

“Gecenin köründe öyle bir sesler geldi ki korktum, deprem sandımdı hatta. Kedi miydi meseleniz?”

“He, kediydi ya. Baksana şurama,” diye Şozo, kolunu uzatıp gömleğinin yenini sıyırdı. “Bu boydan boya çizik, yara bere içinde. Yüzüm desen orada da hâlâ iz var, baksana.”

“Ne ettin de başına bunlar geldi?”

“Nedeni kıskançlık… saçma ama… kediye fazla sevgi gösteriyo’sun diye kıskanıyo’. Memlekette böyle delilik görülmemiştir.”

“Şinako da hep onun gibi şeyler söylerdi. Sen kediyi o kadar tepene çıkarırsan kim olsa kıskançlığa girer elbet.”

“Haaa…” Küçüklüğünden beri süren annesine şımarma alışkanlığından bu yaşta bile kurtulamamış olan Şozo, çocuk gibi burun deliklerini

genişletip sıkkın bir edayla şöyle dedi: “…sen de laf Fukuko’dan açılınca *hep* onun yanını tutuyo’sun ana.”

“İyi de sen de kedi olsun insan olsun, dış kapının mandalına aşırı ilgi gösterip yeni gelini hiç düşünmezsen kızar tabii, kızmaz mı?”

“Güleyim bari. Ben, her zaman Fukuko’yu düşünüyorum ki. En değerlim o.”

“Öyleyse biraz onun isteğini de dinle. Bunları o da konuştu benle.”

“Ne zaman konuştu?”

“Dün şöyle dedi: Lili’ye gayrı dayanamıyo’muş, sen de beş altı gün sonra Şinako’ya vereceğine söz vermişsin. Sahi mi bu?”

“He öyle… söz verdim vermesine de, o sözü tutmama gerek kalmasın diye kızla konuşsan? Senden bunu istemeye geldim.”

“Sözünden dönersen evi terk edecem demiş ya.”

“Aman boş ver, kuru gürültü.”

“Kuru gürültü muru gürültü. Ona göre böyle laflar diyecek kadar mühimse, sen de azcıkın alttan al. Sözün tutmazsan sen asıl o vakit görürsün gürültüyü…”

Şozo ağzını büktü, boynunu eğdi. Annesini onunla konuşturarak Fukuko’yu sakinleştirmeyi planlamıştı ama evdeki hesap çarşıya uymamıştı.

“Valla evden gider mi gider, kızın huyunu suyunu biliyo’sun. Hadi o bir yana, karısını bırakıp kediyle oynaşan adama geri verecek kızımız yok derse babası, netçen? Sade senin değil, benim de başım ağrır o vakit.”

“Öyleyse sen ille Lili’yi gönder mi diyo’sun ana?”

“Şimdilik kızın siniri geçene kadar, Sinako’ya gönderiver. Fırsatını kollarsın, keyfi yerine gelince kediyi geri alırsın…”

Kadın bir kez verilen şeyi, karşı tarafın teslim etmeyeceğini, etse de buradakinin kabul etmeyeceğini biliyordu. Şozo’nun annesine şımarması gibi, annesinin de aleni beyaz yalanlar söyleyip çocuk pışpışlar gibi Şozo’yu sakinleştirme huyu vardı. Böylece oğlunu istediği gibi idare edebiliyordu.

Gençlerin şayak giymeye başladığı bir dönemdi, Şozo’nun annesi çizgili kimonosunun üstüne pamuklu yaz ceketi giymiş, ayağına yün örgü çoraplarını geçirmişti; sıskalaşmıştı, hayat enerjisi tükenmiş bir ihtiyarcığa benziyordu ancak kafasının işleyişi şaşılacak kadar keskindi. Her sözü ve hareketi hatasızdı, mahallenin insanları onun için, “O yaşlı kadın oğlundan

daha sağlam,” derlerdi. Bazıları da, “Şinako’nun evden ayrılması da, Orin herkesi kukla gibi oynattığı için oldu, yoksa Şozo hâlâ eski karısını seviyor…” diyordu. Çeşitli nedenlerle Şozo’nun annesinden nefret eden bir sürü insan vardı ama Şinako’ya genellikle sempati duyarlardı. Fakat Bay İşii’ye sorsanız, bir kaynana, gelinini ne kadar sevmezse sevmesin eğer oğlu seviyorsa, gelin ne evden çıkar ne de evden çıkarılabilirdi. Demek ki Şinako, Şozo’yu bıktırmıştı. Eh, bunda doğruluk payı vardı: Ama Şozo’nun annesiyle Fukuko’nun babası bir elden yardım etmese, Şozo’nun tek başına karısını evden sepetleyecek cesareti bulamayacağı da tartışılmaz bir hakikatti.

Nedense Şozo’nun annesi ile Şinako en baştan beri uyuşamamışlardı. Şinako azimli bir kadındı, onda hiçbir kusur bulunamasın diye de elinden geleni yapıyordu, kaynanasına oldukça hizmet ediyordu fakat bu noksansız gidişatı da kaynanasını küplere bindiriyordu. “Evet, bizim gelin hanımın hiçbir fenalığı yok ama sıcaklığı da yok; bana içtenlikle yardım etmediğini seziyorum. Yaşlılara gönülden merhamet edecek insancıllık onda bulunmuyor…” Şozo’nun annesi sık sık bu anlamda şeyler söylerdi. Fakat gelinle kaynana arasındaki sürtüşmenin asıl nedeni ikisinin de güçlü kişiliklere sahip olmalarıydı. Yine de bir buçuk yıl boyunca evlilikleri -görünüşte de olsa- sorunsuz ilerlemişti ama daha ilk günlerde Şozo’nun annesi Orin: “Bu gelinin yarenliğinden hoşlanmıyorum,” diyerek, ha bire İmazu’daki kardeşinin, yani Şozo’nun dayısı olan Nakacima’nın evine, yatıya gidiyor, iki üç gün dönmüyordu. Bu misafirlikler fazla uzayınca Şinako her şey yolunda mı diye onu görmeye giderdi ama kaynanası ona, “Sen eve dön, beni alması için Şozo’yu gönder,” derdi. Şozo oraya gittiğindeyse dayısı ve kuzeni Fukuko gece bile olsa birlik olup orada kalsın diye ısrarcı olurlardı. Şozo bir art niyetleri olduğunu usulca hissediyordu ama Koşien stadındaki beysbol maçları olsun, plaj olsun, Hanşin Parkı olsun, Fukuko’nun davet ettiği her yere, kızın peşi sıra gitti. Tembel tembel gezip tozdukları o günlerde ikisinin arasında tuhaf bir bağ kuruldu.

Mevzubahis dayı şekerleme imal edip satıyordu, İmazu kasabasında ufak bir fabrikası vardı. Sadece bu da değil, Ulusal Karayolu hattı üzerine diktiği beş altı evden kira alıyor; paraya para demiyordu. Ama büyük bir derdi vardı: Fukuko. Belki de sebebi Fukuko’nun annesinin genç yaşta vefat etmesiydi. Ama sebebi her neyse, gittiği kız lisesini ikinci sınıfın ortasında terk etmişti… (ya okuldan uzaklaştırılmıştı ya da kendisi gitmeyi bırakmıştı.) Sonra da rahat durmamıştı bir türlü. İki kez evden kaçmışlığı

vardı, adı Kobe şehrinin gazetelerinde ifşa olmuştu; evlendirmeyi denediklerinde kızı alacak birisi bir türlü bulunamadı. Zaten kızın öyle katı, saygıdeğer bir eve gelin gitmeye hiç niyeti yoktu. Babası, Fukuko'nun hayatını bir an önce düzene sokmak telaşındaydı; Orin, adamın o güç durumunu gözünden kaçırmamıştı. Fukuko zaten kendi kızı gibiydi, onun huyunu suyunu iyi bilirdi. "O tarz" bir gelini olsun istemezdi tabii ama kız en azından aklını başına devşireceği yaşa geliyordu artık, evlenirse kocasını herhalde aldatmazdı. Hem bu tür şeyler çok da önemli değildi. Çünkü karayolu üstündeki evlerden ikisi kıza aitti ve oradan, ayda 63 yen* kira geliyordu. Orin'in hesabına göre, babası iki yıl önce evleri kızın üstüne yaptığına göre, kızın daha şimdiden 1512 yen birikmiş sermayesi olmalıydı. Çeyiz olarak o meblağı getirmesinin üstüne, her ay da 63 yen para gelecekti. Bankaya yatırılırsa, on yıl sonra o para bir hazine olurdu. İşte, Orine en cazip gelen şey buydu.

*** Şimdinin parasıyla, hemen hemen 400 dolar. *-çn***

Tabii Orin artık yaşlıydı, önünde uzanan ömür de kısaydı; açgözlülük etmek ona bir hayır getirmezdi ama oğlu Şozo parlak birisi değildi. Bu çocuk gelecekte nasıl ayakta kalmayı planlıyor, diye düşündükçe endişeleniyordu; bu soruya yanıt bulamadan ölürse gözü açık gidecekti. Aşiya'dan geçen eski Ulusal Karayolu, Hankyu'daki hat açılıp, yeni Ulusal Karayolu tamamlandıktan sonra yıldan yıla âdeta çürümüştü, böyle bir yerde mutfak eşyası dükkânı işletmekle sonsuza dek geçinilmezdi. Başka yere taşınmak için bu dükkânı satmak gerekecekti ama satınca başka bir yerde, başka bir işe girişmek başarı getirmeyebilirdi. Şozo böyle şeyleri hiç kafaya takmazdı, doğası böyleydi. Fakir düşmekten korkmazdı, o yüzden kendini işe vermezdi. 13-14 yaşında, gece okulunda öğrenciyken Nişinomiyadaki bir bankada getir götürcülük yapmıştı; Oogi'deki golf eğitimi sahasında sopa tutucu olmuştu, biraz yaşını alınca aşçı çıraklığı etmişti. Hiçbir yerde uzun süre çalışmamıştı, Şozo'nun aylaklığı bitmeden babası rahmetli olmuştu ve oğlan bu mutfak eşyaları dükkânın başına geçmişti. Genellikle dükkânı işletmeyi annesine bırakıyordu. Diğer erkekler gibi bir iş bakmaktansa Şozo, "Ben otoyolun kenarına pavyon açacağım," deyip duruyordu ve işler rayına girene kadar dayısından sermaye istemeyi umuyordu. Bunun dışındaki uğraşları kedisiyle oynamak, bilardo oynamak, *bonsai* ağaçlarını budamak ve ucuz pavyonlardaki kızlarla oynaşmaya gitmekti.

Bundan dört yıl önce, 26 yaşındayken Tatami kilimcisi Tsukamoto'nun aracılığıyla, Yama-Aşiya'daki bir malikânede hizmetçilik eden Şinako'yu gelin almıştı. O günlerden başlayarak dükkândaki satışlar giderek berbatlaşmış ve ayın sonunu getirmek zorlaşmıştı. Şozo bir kuşak önceden beri Aşiya'da oturan bir ailenin çocuğuydu, herkesi tanıyordu; bir süre için de olsa insanlara nazını geçirebilmişti. Ama dükkânlarının arsa kirası bile, metrekaresi dört buçuk sen idi. Neredeyse iki yıldır ödenmeden biriken kira da yüz yirmi, yüz otuz yeni buldu. Bu gidişle ödeneceği de yoktu. Şozo'ya güvenmemeye karar veren Şinako dikiş dikerek eve ekmek getirmenin yanında, azıcık maaşından biriktirdiği parayı ailesi için tüketiverdi - hatta çeyizinin bir kısmını da sattı. Bu sebeple o vakitten sonra gelini evden kovmak pek zalimce bir şeydi; mahalleli de doğallıkla Şinako'ya acımıştı. Ama Orin için kendi oğlu daha önemliydi ve çocuklarının olmaması da gelini kötülemek için elverişli bir bahane olmuştu. Fukuko'nun babası da kızının nihayet ev bark sahibi olmasından mutluydu, yeğeninin mali durumunu düzeltmekten de memnundu - eh, herkesin faydasınaydı bu evlilik yani. Adamın da bu şekilde hissettiğini bilen Orin planını ilerletmek için iyice kararlıydı.

Fukuko ile Şozo'nun arasının yapılması kızın babasının ve Orin'in çöpçatanlığı sayesinde olmuştu böylece. Fakat böyle bir şey olmasa bile Şozo kendini kolayca insanlara sevdirebilecek karakterdeydi. Gerçi bir erkek güzeli değildi; galiba göze kolay girmesini iyi kalpli tabiatı ve bu yaşta bile koruduğu çocuksu yanı sağlıyordu. Sopa tutuculuk yaptığı günlerde, golf sahasına gelen beyefendiler ve hanımefendiler onu çok sevmişti; Ölüler Bayramı'nda* ve yılbaşında herkesten daha çok bahşiş almıştı. Kafelerde şaşılacak kadar popülerdi, az parayla bile uzun süre eğlenebileceğini öğrenmişti; zaten aylaklığı da oralarda edinmişti.

*** Obon festivalinde, merhum ruhların bir günlüğüne dünyaya döndüğü düşünülür ve onlar için şenlik düzenlenir. *-çn***

Her neyse, Orin kurduğu planlarla ve sarf ettiği gayretlerle bol çeyizi olan bir gelini evlerine getirmişti ve hoppalığı tutup da kaçmasın diye ana oğul bir olup gönlünü hoş tutmaları şarttı. Durum buyken kediyi kim takardı ki? Şey, aslına bakılırsa Orin de içten içe kediye gıcık oluyordu. Şozo bir dönem Kobe'deki bir Batı yemekleri restoranında yatılı çıraklık yapmış; Lili denen kediyi de oradan dönerken getirmişti ve o günden beri

kedi yüzünden ev sürekli kirleniyordu. Şozo'ya sorarsanız bu kedi asla "ortalığı kirletmez" idi, ihtiyacı geldiği zaman mutlaka kumuna gidiyordu. Eh, şahaneydi ama kedi dışarıda gezerken de tuvaleti gelince kum kutusuna, yani eve dönüyordu. O yüzden kumlar hep berbat kokuyor, o pis koku evin her yerini dolduruyordu. Ayrıca poposunun kenarına kum bulaşmış vaziyette gezindiği için, Tatami kilimleri hep hışır hışır kum doluyordu ve ev, yer yer kedi ayak izleriyle bezeniyordu.

Şozo kedinin, çoğu türdaşında olmayan zekâsına hayrandı: Lili'nin normal kapı olsun, kâğıt kaplı kapılar olsun, paravanlar olsun her şeyi, yana doğru kaydırılan kapıları bile insan gibi açabildiğini söylüyordu. Ama zeki de olsa aklı sonuçta bir hayvanın aklıydı; kapıları açıyordu ama *kapatmasını* bilmiyordu. Soğuk mevsimde, ne zaman eve girse açtığı her kapıyı tek tek örtmek zorunda kalıyorlardı. Belki bu da ciddi bir sorun değildi ama kedi kapıların kâğıt kaplaması delik deşik bırakmıştı; paravanlar ve ahşap kapılar tırnak izi içindeydi.

Bir başka tatsız mesele de ne çiğ ne haşlanmış ne de kızarmış gıdaları ortalıkta korumasız bırakmaya geliyordu. Bir dakikalık dikkatsizlik, onların yenilmesi demekti. Hatta mutfaktaki bir yemeği getirmek için kısacık bir süre sininin başından ayrılmak bile ancak odaya cibinlik kurarak mümkündü. Gerçi en kötüsü, kedinin her ne kadar poposuna hâkim olsa da ağzına hâkim olmayışıydı; ara sıra kustuğu oluyordu. Bunun nedenini sorarsanız, Şozo'nun malum oyunlara dalıp kediye fazla gıda atması, kedinin aşırı yemesiydi. Akşam yemeğinden sonra siniyi kaldırınca, altında bir sürü tüy ve kısmen yenmiş balık kafaları ve kuyrukları çıkardı.

Şinako gelene kadar, mutfak işleri ve temizlik gibi şeyler tümüyle Orin'in göreviydi, yani Lili yüzünden çok ah vah etmişti ama meseleyi sineye çekmesi, bir olay yüzünden olmuştu. Olay şuydu: Beş-altı yıl önce, Şozo'yu zorla ikna edip o kediyi Amagasaki'deki bir manava verdirtmişti ama Lili, aradan tam bir ay kadar geçtikten sonra, günün birinde Aşiya'daki eve tek başına döndü. Köpek olsa bu çok şaşırtıcı olmazdı ama bir kedinin, önceki sahibini özleyip yirmi, yirmi beş kilometrelik yolu gelmesi çok dokunaklıydı. Şozo o günden sonra kediye iki kat sevgi göstermeye başladı ve hatta Orin bile kediye sempati duyar oldu. Ya da bu kedide tekinsiz bir şey olduğunu hissetmeye başlamıştı; öyle ya da böyle, Şozo'ya kediden kurtulmasını söylemeyi kesti. Sonra da Şinako geldi ve kedinin varlığı, kızdan kurtulma konusunda Orin için kullanışlı dahi oldu (Fukuko da tabii

ki aynısını düşünmüştü). Hatta ara sıra kediye güzel bir söz söylediği bile oluyordu.

İşte bu yüzden Şozo, anasının Lili konusunda birdenbire Fukuko'nın safını tutmasına çok afallamıştı.

"Ama Lili'yi versek de geri gelir zaten, ne de olsa Amagasaki'den kalkmış gelmiş bir kedi o."

"Doğru diyo'sun. Bu kez yabancı birine gitmiyor ama. Belki de dönmez. Ama dönerse o zaman kalmasına izin veririz. Bana sorarsan yolla sen şimdilik onu…"

"Of, ne yapsam ki… bilemedim." Şozo defalarca iç çekti ve annesine karşı yeni bir taktik denemek üzereydi ki sokaktan ayak sesleri duyuldu; Fukuko hamamdan eve dönmüştü.

"Bak Tsukamoto, iyice anladın mı? Bunu kibar kibar taşıcaksın, öyle sallamak filan yok. Kedileri araba tutar hemen."

"Elli kere dedin, anladık yahu."

"Aha bir de *şunu* al…"diye gazete kâğıdıyla sarılmış, ufak ve yassı bir paket uzattı. "Aslında, ayrılık geldi çattı diye güzel bir şeyler yedirmek istedim amma, arabaya binmezden evvel yerse midesi bulanır. Bu kedi tavuk etine bayılır; ona tavuk alıp haşlama yaptım. Oraya varınca söyle, bunu kediye yedirsin."

"Tamamdır. Ayrıca yolda hafif hafif süreceğim, aklın kalmasın… Var mı başka diyeceğin?"

"Eh, biraz bekle." Şozo böyle söyleyerek sepetin kapağını kaldırdı ve kediyi son bir kez kucakladı. "Lili…" diyerek ona yüzünü sürdü. "Sen oraya gidince söz dinle, olur mu? O kadın sana eskisi gibi fenalık etmeyecek, seni hoş tutacak; korkmana lüzum yok. Anladın dimi?"

Kucaklanmayı çok da sevmeyen Lili ona çok sıkıca sarılan kolların arasından kurtulmak için çırpındı. Tekrar sepete konduğunda etrafı iki üç kez tırmaladı ama çıkamayacağını anlayınca pes etti. Onu öyle izleyince Şozo iyice üzüldü.

Şozo onlara Ulusal Karayolu'ndaki otobüs durağına kadar eşlik etmek istemişti ama karısı bugünden başlayarak birkaç gün için, hamam için olmadığı sürece evden dışarı adım atmasına kesin yasak koymuştu. Şozo, Tsukamoto'nun sepeti alıp gitmesinden sonra yaşam gücünü kaybetmiş, âdeta ihtiyarlamış gibi dükkândaki sandalyesine çöktü kaldı.

Fukuko’nun koyduğu sokağa çıkma yasağının nedeni adam, kediyi merak edip kendini tutamaz, Şinako’nun mahallesine kadar gider diyeydi. Gerçekten de Şozo bile kendini tutamamaktan korkuyordu. Bu aklıevvel karı koca, Şinako’nun asıl planını kediyi gönderdikten *sonra* anlamıştı.

Neydi o plan? Şinako, kedi Lili’yi yem yapıp eski kocasını kendisine yaklaştırmak mı istemişti? Şozo o evin bulunduğu sokağa biraz uğrasa, Şinako adamı ele geçirip kadın hileleriyle aklını mı çelecekti? Şozo bunu fark edince -biraz geç de olsa- Şinako’nun hilebazlığından korktu. Diğer yandan, o hileye alet edilen Lili için duyduğu üzüntü iki kat daha arttı. Tek umudu, Amagasaki’den kaçıp geldiği gibi, Hankyu’da, Rokko eteklerinde olan Şinako’nun evinden kaçıp gelmesiydi.

Tsukamoto, sel baskınından bu yana işleriyle meşguldü, o yüzden kediyi almaya gece gelirim demişti ama Şozo ondan sabah gelmesini rica etmişti. Bunun nedeni kalbindeki, hava aydınlıkken giderse kedinin yolu görüp öğreneceğine, daha rahat kaçıp geleceğine dair umuttu. Buna ek olarak hatırına, kedinin Amagasaki’den döndüğü sabah gelmişti. O zaman mevsim güz ortasıydı. Bir sabah çok erken saatlerde, uyumakta olan Şozo gözlerini o tanıdık “miyav, miyav…” sesine açmıştı. O günlerde bekâr olan Şozo ikinci katta uyurdu; annesinin döşeği ise alt kattaydı. Sabahın körüydü, henüz kepenkleri açmamışlardı. Yakınlardan gelen miyavlamayı uykulu uykulu dinlemiş, Lili’nin sesine ne kadar benziyor demişti. Ama onu bir ay önce Amagasaki’ye göndermişti, şimdi burada olması imkânsızdı. Ama ne kadar dinlerse, Lili’nin sesi olduğuna o kadar kani oluyordu. Sonunda evin arka cephesinden, komşu çatıda yürüyen pençelerin galvanize damda çıkardığı hışırtılar duyuldu. Kedi pencerenin hemen dışına kadar gelmişti! Şozo, O mu değil mi emin olmam lazım, diye düşünerek yatağından fırladı. Kepenkleri açtı. Komşu evin, elini uzatsa değeceği damında telaşla dört dönen, epey zayıflamış olsa da kesinlikle Lili olan bir kedi duruyordu. Şozo gözlerine inanamıyormuş gibi, “Lili!” diye seslendi.

O zaman Lili de, “Miyav!” diye cevap verip, o koca gözlerini sevinçle ardına dek açarak ona baktı. Sahibinin durduğu cumbaya yaklaştı ama Şozo ellerini uzatıp onu tutmaya çalıştığında sakınganca bir metre geriye kaçtı. Ama çok uzaklaşmadı da.

“Lili!” diye tekrar çağırdığında, “Miyav!” diyerek yaklaştı. Yakalamaya çalışınca yine elinin arasından sıyrıldı, kaçtı. Şozo, kedilerin bu özelliğini severdi: Onca zahmetle eve döndüğüne göre çok özlemiş olduğu kesindi. Ama burnunda tüten yuvasına dönünce, nicedir görmediği sahibinin yüzüne

baka baka, sırnaşmasına izin vermiyordu. Âdeta sevgiye cilveyle karşılık veriyordu. Veya uzun süredir görüşmedikleri için sahibine olan alışkanlığı hafiflemiş, üstüne bir mahcubiyet gelmişti.

Lili işte böyle, çağırıldıkça miyavlayarak çatı üstünde volta attı. Şozo "kızın" zayıfladığını daha ilk bakışta fark etmişti ancak inceleyince bir aylık sürede tüylerinin renginin de kötüleştiğini, hatta boynunun, kuyruğunun da çamurlu olduğunu gördü. Postuna yer yer pampas otları yapışmıştı. Verildiği manav ailesinin kedi âşığı olduğu söyleniyordu, kediye işkence etmiş olamazlardı. Bunlar açıkça, tek başına aştığı, Amagasaki'den buraya kadarki yolda başına gelen belaların göstergesiydi. Kedi buraya gece boyunca yürüyerek varmış olmalıydı. Hayır, bir tek gece yetmezdi, gecelerce yürümüştü, herhalde manavın evinden günler önce firar etmişti. Sık sık yolunu şaşırarak gezmiş, bir şekilde buralara erişebilmişti. Binalarla çevrili caddeler boyunca, en kestirme rotadan gelmediği üstündeki otlardan belliydi! Hem kediler soğuğa çok hassas olurdu, sabah akşam esen ayaz iliklerine işlemiş olmalıydı. Aksi gibi sağanak yağış sezonuydu, yağmura yakalandıkça çalılara sığınmış, köpekler kovaladıkça tarlalara kaçmış, açlık çeke çeke yolculuğuna devam etmişti.

Bunları düşününce Şozo onu hemen sarıp sarmalamak, okşamak istedi. Pencereden defalarca el uzattı. Sonunda Lili de utana utana onun koluna sürtündü, kendini sahibine teslim etti.

Şozo sonradan soruşturduğunda, Lili'nin Amagasaki'deki evden bir hafta önce kaybolduğunu öğrendi. Şozo miyavlamaya uyandığı o sabahki Lili'nin hâlini unutamıyordu. Sadece o değil… kediye dair daha bir sürü hatırası vardı; her birinde kedinin suratı nasıldı, nasıl bir ses çıkarmıştı, hepsi tek tek belleğinin bir taraflarında yer etmişti. Mesela Şozo, kediyi Kobe'den alıp getirdiği günü net anımsıyordu: Restorandaki aşçı çıraklığı işini bırakıp Aşiya'ya dönmüştü; o zaman tam yirmi yaşındaydı. Yani babasının vefat ettiği yılın kırk dokuzuncu günüydü. Öncesinde, alacalı bulacah bir kedisi vardı. O öldükten sonra, aşçı yanında çalışırken "Kara" dediği simsiyah bir erkek kedi edinmişti. Hayvanı restoranda besliyordu. Sonra dükkâna et temin eden kasaptan Avrupalı bir cinse mensup, şipşirin, üç aylık bir dişi kedi yavrusu almıştı. İşte bu, Lili'ydi. İstifasını verince "Kara"yı aşçıya bırakıp geldi ama yavruyu bırakmaya kıyamadı. Bavuluyla beraber, kediyi dükkânın römorkuna yükledi ve Aşiya'daki evine taşıdı.

Kasabın anlattığına göre, İngilizler böyle kürkü olan kedilere "kaplumbağa kabuğu kedi" diyordu.* Kumral bedeniyle çarpıcı bir kontrast

oluşturan siyah kısımları vardı. Pırıl pırıl tüyleri, sahiden de cilalanmış kaplumbağa kabuğunun yüzeyine benziyordu. Şozo'nun daha önce tüyleri bu kadar harika, bu kadar sevimli bir kedisi olmamıştı. Japon kedilerinin omuzları, sinirliymiş gibi dururdu; oysa tüm Avrupalı kedi cinslerinin omuz hatları, güzel bir kadınınki kadar yuvarlacıktı. Kedinin üstünden klas ve asalet akıyordu. Japonya'daki kedilerin surat ölçüleri genelde uzundu; bazısının gözlerinin altı çökük olurdu, bazısının yüz kemikleri çıkık. Lili'nin suratı ise kısa ve dolgundu. Ters çevrilen bir midye misali yuvarlaktı. Düzgün hatlı yüzüne alımlı ve kocaman, altın rengi gözler ve heyecanlı heyecanlı oynatıp durduğu bir buruncuk eklenmişti.

*** Polimerlerin icadından önceki çağlarda, ısıtılınca yumuşayan ve istenen şekli alan bir tür doğal plastik olan deniz kaplumbağası kabuğundan, süs eşyası, gözlük vb. yapılırdı. Bu maddenin rengi kahverengiye çalan sandır. *-çn***

Şozo'yu kediye asıl çeken özellik ne o kürktü, ne yüz ne de gövde. Amaç sırf güzellik olsaydı, Şozo bile daha görkemli cinslerden, mesela İran veya Siyam kedilerinden haberdardı. Ama Lili'nin karakteri çok sevecendi. Aşiya'ya geldiğinde daha küçüktü, avuç kadardı. Daha o zaman afacandı, ilkokul ikiye giden, yedi sekiz yaşlarında erkekfatma bir kızcağız, muzip bir kız çocuğu gibi davranıyordu. Şimdi olduğundan çok daha çevikti. Sofradan çubukla alınıp üstüne doğru uzatılan gıdayı bir metre zıplar yakalardı. Şozo oturduğunda kedi yemeğe çok kolay ulaştığından adam oyunu ilginçleştirmek için ayağa kalkmak zorunda kalırdı. Şozo ona, geldiği gibi akrobatik hareketler öğretmeye başlamıştı. Yemek çubuklarının ucuna kıstırdığı gıdaları önce bir metre yukarıda tutuyordu, sonra yüksekliği bir yirmiye, bir elliye çıkarıyordu. Sonunda kedi, kimonosunun dizine bastığı gibi önce göğsüne, oradan omzuna çıkar oldu; tavan kirişinde koşan bir fare gibi kolu boyunca gidip elindeki yemi alıyordu. Bazen zıplayıp dükkândaki perdelere tutunur, döne döne tavana kadar tırmanırdı. Tavanın öbür ucuna kadar gidip, yine perdeye tutunup zemine inerdi… ve bu devinimi bir su değirmeninin çarkı gibi, kimbilir kaç kez tekrarlardı.

Hele yavruluğundan beri apaçık seçilen o yüz ifadesi yok mu! Gözüyle, ağzıyla, burnunun kıpırtısıyla, soluyuşlarıyla duygu değişimlerini bir insan gibi açığa vururdu. Ayrıca o pırıl pırıl iri göz kürelerinin canlı hareketliliğiydi: Şımarmaya hazırlandığında, yaramazlık peşinde olduğunda, ya da bir av peşindeyken, her zaman sevimliydi gözleri.

Şozo’ya göre en komik hâli sinirlendiğinde ortaya çıkıyordu. O zaman bedeni ufacık olurdu, her kedi gibi kamburunu çıkarır ve kabarırdı, kuyruğunu sallardı, ayağını yere sıkıca basardı ve gözünü insanın üstüne dikerdi: Büyükleri taklit eden çocuk gibi olurdu, o hâlini kim görse kendini tutamaz gülerdi.

Şozo’nun aklından çıkmayan bir şey daha vardı: İlk doğum yaptığı gün Lili’nin yakarırcasına tatlı bakışları. Aşiya’ya getirilmesinden altı ay kadar sonrasıydı… bir sabah doğum sancısı tutan dişi kedi durmamacasına miyavlayarak adamın peşine takılmıştı. Şozo bir meyveli gazoz kasasına minder koyup dolabın kuytu kenarına yerleştirdi. Kucaklayıp kutuya koyduğu kedi bir süre orada otursa da dolabın kapısını yana doğru açıp çıktı. Yine ağlayarak peşinden geldi. O zamanki miyavlaması, Şozo’nun hiç duymadığı bir sesti: Tabii ki “miyav” diyordu ama o miyavlamaya, şimdiki miyavlarda bulunmayan, değişik bir anlam karışmıştı. İnsan diliyle söylemeyi denersek, sesi kulağa şöyle geliyordu: “Ah, ne yapacağım ben? Neden bilmem vücudum bir tuhaf oldu, acayip bir şey olacağını seziyorum. Daha önce hiç böyle hissetmemiştim. Ay nedir bu başıma gelenler, korkmalı mıyım sizce?”

Şozo kedinin başını okşayarak ona şöyle demişti: “Kaygılanma yavrum, bir şeyciğin yok. Yakında anne olacaksın sadece…” Lili ön patilerini onun dizine koyarak, güven almak istercesine ona yaslandı: “Miyav.” Âdeta sahibinin sözlerini anlamak için çok çaba sarf ediyordu. Gözleri ona bakınıp duruyordu. Şozo onu tekrar kucaklayıp dolaba, kutunun içine koydu. “Kıpraşmadan burada bekle, e mi? Sakın çıkma. Anlıyo’ musun?” Ciddi bir sesle böyle söyledi. Kapıyı örtüp kalkmak üzereydi ki kedi, “Bekle lütfen, ne olur oradan ayrılma…” dercesine, “Miyav…” diye acı acı miyavladı. O ses Şozo’ya çok tesir etmişti. Kapıyı birazcık aralayıp göz attığında bavullar, paketler ve diğer öteberiyle doldurulmuş o yerin en derinlerinde, kutudan boynunu uzatıp, “Miyav…” diyen kediyle göz göze geldi. O an, “Hayvan olmasına hayvan ama ne duygulu gözler bunlar…” diye düşündü Şozo. Çok tuhaf şeydi doğrusu, dolabın o loş yerinde pırıl pırıl ışıldayan gözleri, artık afacan bir yavrunun gözleri değildi. Şu an başka bir şeye dönüşmüşlerdi: Onlar artık cazibe, cilve ve hüzün dolu, olgun bir dişinin gözleriydi. Şozo asla, bir insan kadınını doğum yaparken görmemişti ama o kadın genç ve güzelse, o dakikada kocasına seslenirken mutlaka Lili gibi sitemkâr ve kederlice bakacaktı.

Şozo defalarca kapıyı örtüp gitmeyi denedi ama yapamadı, tekrar tekrar dolabı aralayıp baktı. Her seferinde Lili, “Ceee!” diyen çocuk gibi, kutudan boynunu çıkarıp onu süzdü.

Bunun üstünden hemen hemen on yıl geçmişti! Şinako’nun gelin gelmesi dört yıl önce olmuştu. Onun öncesinde altı sene, adam Aşiya’daki evin ikinci katında, sadece annesi ve bir tanecik dişi kedisinin yarenliğiyle yaşamıştı. Kedilerin asıl yüzünü tanımayan insanlardan, onların köpeklere nazaran duygusuz olduğunu, asosyal ve bencil olduğunu duymuştu. Ve o zaman içinden, Siz bir kediyle beraber yaşanan yılları tecrübe etmemişsiniz, onların tatlılığını ne bileceksiniz ki… diye geçirmişti. Neden derseniz, her kedi az çok utangaç bir yana sahiptir; üçüncü şahısların önünde sahiplerine sırnaşmak şöyle dursun, aksine soğuk davranırlar. Lili de, annesi bakarken çağırınca duymazlıktan gelir, hatta kaçıp giderdi ama baş başa kalınca çağırılmasa bile kendiliğinden gelip dizine oturur, yaltaklanırdı. Alnını Şozo’nun suratına yaslar, başını iki yana çevire çevire ona sürtünürdü. Böyle yaparken o pürüzlü dilinin ucuyla yanağını, çenesini, burnunun ucunu, ağzının kenarını, her yerini yalardı. Gece mutlaka Şozo’nun yanında yatar, sabah olunca onu uyandırır, bunu da tüm yüzünü yalayarak yapardı. Soğuk mevsimde yorganın ayak ya da yastık tarafından içeri girer, döşekteki en konforlu yeri bulana kadar iyice içerilere süzülürdü. Kâh kasıklarına yanaşır kâh sırtına dolanır, nihayet bir tarafa yerleşse bile keyfi kaçar kaçmaz tekrar konumunu ve yatış şeklini değiştirirdi. Sonunda, çoğu defa Şozo’nun koluna başını yaslar, yüzünü göğsüne sürerdi -galiba en çok böyle uyumayı seviyordu. Şozo bedenini biraz olsun kımıldatırsa, kedinin yaptığı uyku yeri bozuluyordu; o zaman ya bedenini kıvırıp durur ya da büzüşeceği başka gedik arardı. O nedenle Şozo, “kız” bir kez yorganın altına girince ona kolunu yastık yapar; sonra da kımıldamamaya çalışarak uslu uslu yatmak zorunda kalırdı. Böyle zamanlarda, diğer eliyle kedinin çok hoşlandığı yeri, çenesinin altını okşardı. O zaman Lili hemen fırıldak gibi döner ve onun parmağını dişleyerek pençeler, salyasını akıtırdı. Uyarıldığı zamanlardaki davranışı böyleydi.

Bir keresinde Şozo döşeğinde yatarken gaz çıkarmıştı. Döşeğin ayak ucuna uzanmış olan Lili ise irkilerek gözlerini açmıştı; herhalde “Burada tuhaf böğürtüler çıkaran birileri var,” diye düşünerek meraklı gözlerle döşeğin içini aramaya davranmıştı. Yine bir defasında, karşı koyduğu hâlde onu zorla kucakladığında, önce tek patisini, sonra bedenini kurtarıp yere atlamış, o anda Şozo’nun suratının ortasına müthiş berbat kokan bir gaz

salmıştı. Evet, o sırada yemek saatiydi ve karnını yeni doyurmuştu; Lili'nin patlarcasına şişmiş karnını Şozo kazara sıkmış olacaktı. Kötü bir rastlantıyla "kızın" anüsü tam da adamın yüzünün önündeydi; bağırsağından çıkardığı havayı dosdoğru solutmuştu. O kokuyu alınca, bir kedisever olarak ömründe ilk defa, "Öhhhh!"diye Lili'yi yere atmıştı. Kokarcanın püskürttüğü o meşhur koku gibi çok inatçı bir kokuydu; bir gün boyunca burnunun ucundan ayrılmadı. Ne kadar silse de, yıkasa da, sabunlasa da, ovalasa da o bir gün kokuyu çıkaramadı.

Şozo sık sık, Lili hakkında tartıştıklarında eski karısı Şinako'yu gıcık etmek için, "Ben ve Lili, birbirimizin osuruğunu koklayacak kadar yakınız," derdi. On yılı beraber geçirince, alt tarafı bir kedi bile olsa arada kuvvetli bir bağ kurulurdu. Düşününce o ve kedinin, Fukuko'yla veya Şinako'yla olduğundan daha samimi olduğu bile söylenebilirdi. Şinako'yla geçirdiği zaman, brüt dört seneydi ama net olarak iki buçuk yıl kadardı. Fukuko ile evleneli daha bir ay olmuştu. Bu açıdan bakınca, uzun yılları beraber geçirdiği Lili hatırasında daha derin yer etmişti. Yani Lili denilen canlı, Şozo'nun mazisinin önemli bir parçasıydı. O yüzden Şozo'ya göre, bunca zamandan sonra onu bırakmanın zor gelmesi çok normal bir duyguydu. Buna bir monomani, bir kedi deliliği, anormal bir şey yaftası takmak için neden yoktu. Fukuko'nun tehditleri, annesinin nasihatleri ona diz çöktürmüştü. O sevgili dostunu, acımasızca bir yabancının eline teslim ettiği için kendi acizliğinden, iradesizliğinden nefret etti. Neden kendi duruşunu daha dürüstçe, daha erkekçe, mantıklıca savunmamıştı? Neden karısına da annesine de inadını geçirememişti ki? Eğer öyle yapsaydı, evet, sonunda belki yine o mağlup olacaktı; aynı sonu görecekti. Ama o kadarcık direniş bile göstermemiş olmak, Lili'ye karşı bir minnetsizlikti.

Ya Lili, Amagasaki'ye gönderildiği zaman kaçıp dönmeseydi? O zamanlar razı gelmiş, kediyi başka bir aileye vermişti. Ondan tamamen vazgeçmişti de. Ama o sabah, teneke çatıda ağlayan kediyi tutup yüz sürerek kucakladığı an, "Ah, onu ne acıklı bir hâle düşürdüm! Ben nasıl kalpsiz bir sahibim böyle. Artık ne olursa olsun onu kimseye vermem, ölene kadar burada yaşayacak…" diye yüreğinden ant içmişti. Hatta Lili'ye içinden kesin bir söz vermişti. İşte şimdi, daha önce yaptığı gibi, kediyi tekrar kovmuştu. Kendi vicdansızlığı, zalimliği onu eziyordu. Daha da acıklı olarak, son iki üç yılda Lili çok yaşlanmıştı: Vücut dili, gözünün bakışı, tüylerinin solan parlaklığı, ihtiyarlığını açıkça gösteriyordu. Elbette öyleydi! Şozo onu bir römorka koyup getirdiğinde, kendisi bile yirmilik bir

delikanlıydı; şimdi otuzuna basmak üzereydi. Kedi ömrüne kıyasla söylersek, on yıllık bir süre insanların elli, altmış yılına denk geliyor olmalıydı. Bunu düşününce kedinin yorgun ve durgun olması doğaldı. Ama onun perdelerin tepesine çıkıp cambaz gibi ip üstünde yürüyen hâlleri daha dün gibi gözünde canlanan Şozo sıskalıktan böğrü çökmüş, yürürken öne eğilen başı sallana sallana giden bugünkü Lili'ye bakınca, "Dünyada her şey fanidir"* kuralını en yakından hissediyordu. Tarifsiz bir kederdi bu.

*** Şogyo-Muco: "Tüm Olgular / Eylemler Geçicidir." Budizme göre dünyevi acılara dünyevi şeylerle kurulan bağ yol açar. Biçime sahip her şey bozulur, kırılır, yok olur. Herhangi bir şeye bağlanmak onu yitirmeyi tatmak demektir. *-çn***

Lili'nin ne kadar çöktüğünü gösteren pek çok işaret vardı. Mesela, artık zıplamayı pek beceremiyordu. Yavru kedi olduğu zamanlarda sıçrayışı göz alıcıydı; sahiden Şozo'nun boyu kadar yükselebiliyor, yemi kusursuz bir nişanlamayla kapıyordu. Oysa yaşlandıkça, yorulana dek yapabildiği sıçramaların sayısı da bunların yüksekliği de azalmıştı. Bunu sadece yemeklerde yapmıyor, her zaman ne gösterilirse gösterilsin derhal atlıyordu. Son zamanlarda, karnı açken gösterilen yemeğe bakıp önce sevdiği bir şey olup olmadığına emin oluyordu. Sonra bir iki defa zıplıyordu zıplamasına ama otuz santimden daha çok zıplamasını gerektiren şeylere erişemiyordu. Daha yüksekteki şeylere zıplamayı denemiyor, Şozo'nun üstüne tırmanıp almayı deniyordu. Bazen o kadarına da mecali olmazdı. Sadece yemek istediğini burnunu oynatarak ve mahsus acındıran gözlerle sahibine bakarak belli ederdi: "Lütfen bana acıyın. Karnım gerçekten dayanılmayacak kadar aç, ben de o gıdaya sıçramak istiyorum fakat bu yaşta eskisi gibi hareketler yapamıyorum. Yalvarırım, bu kabalığı daha fazla sürdürmeyin, verin şunu yiyeyim artık." Sanki kedi, sahibinin yufka yüreğini biliyor, gözlerini konuşturarak yakarıyordu. Şinako'nun da acılı gözlerle baktığı olmuştu ama onun bakışı Şozo'yu tam kalbinden vuramamıştı. Lili'nin bakışında apayrı bir hicran vardı.

Yavruyken o kadar canlı ve sevimli olan gözleri ne zaman böyle hicranla dolmuştu? Cevap açıktı: İlk doğumunu yaptığı o gün. O dolabın dibinde kutusundan boynunu uzatarak o masum bakışı… o saniyeden başlayarak "kızın" nazarına bir ıstırap yerleşmişti. Ve bu ıstırap, yaşlılığı ilerledikçe giderek koyulaşmıştı. Şozo bazı bazı Lili'nin gözlerine bakarak akıllı olsa da sonuçta ufak bir hayvandan ibaret olan bir şeyde nasıl böylesi

manalı gözlerin olabileceğini merak ederdi. Kedi gerçekten kederli şeyler mi düşünüyordu yoksa? Önceki kedileri olan üç renkli kedi ve “Kara” bir defa bile böyle üzgün üzgün bakmamıştı, belki de bunun nedeni daha aptal olmalarıydı. Fakat Lili’nin özellikle depresif bir karakteri de yoktu. Küçükken çok afacan bir şeydi, anne olduktan sonra bile çok iyi kavga eden, hırçın sayılacak bir kedi olarak kalmıştı. Ama artık Şozo’ya şımarırken ya da miskinlikten canı sıkılmış gibi bir suratla güneş banyosu yaparken gözlerine bir melankoli geliyordu. Hatta ağlıyormuş gibi, gözlerinin nemle kaplandığı oluyordu. Doğrusu o zamanlar bu bakışın büyüleyici yanı ağır basıyordu ama kedi yaşlandıkça boncuk kadar net irisleri bulutlanmış, gözünün kenarını çapak almış, gözlerdeki melankoli artık keskin bir eleme dönüşmüştü. Duruma göre bu, Lili’nin öz bakışı değil de, yaşadığı çevrenin, atmosferin etkisiyle edindiği bir bakış olabilirdi; nasıl çile çeken insanların yüzü ve şahsiyeti değişirse, kediler neden böyle şeylerden etkilenmesindi ki?

Böyle düşününce Şozo’nun vicdan azabı daha da derinleşmişti! Demek ki kendisi on yıl boyunca kediye çok sevgi göstermiş olsa da aslında onu kendisi hariç kimsesi olmadan, yapayalnız yaşamaya mahkûm etmişti! Ne de olsa “kızı” alıp getirdiğinde evde Şozo ile anası, iki kişilik bir aile vardı; Kobe’deki o restoran gibi cümbüşlü bir yer değildi. Zaten annesi de kediden rahatsız olmuş, oğluyla kedinin ikinci katta dip dibe yaşaması şart olmuştu. Böyle altı yıl geçtikten sonra Şinako eve gelin gelmişti. Ama kedi, o işgalci tarafından da dışlanmış, rahatı iyice kaçmıştı.

Şozo’nun daha da suçlu hissettiği bir şey daha vardı. En azından yavrularını kedinin yanına bırakıp onları yetiştirmesine izin verebilirdi. Ama doğan yavrulara en kısa zamanda sahip bulmuştu, birini bile evde bırakmamayı düstur edinmişti. Halbuki kedi çok doğum yapmıştı. Diğer kediler bir batında iki doğuruyorsa, Lili üç kez yavruluyordu. Yavruların babası meçhuldü ama yavrular melezdi. Üç renkli bir kediye kısmen benziyorlardı, yavruların talibi çoktu. Yine de bazen, onları gizlice deniz kıyısına veya Aşiya Irmağı’nın kenarındaki koruya götürüp bıraktığı olmuştu. Bunu kısmen, kendi annesi memnun olsun diye yaptığını söylemeye gerek yok. Fakat işin içinde bir hesap daha vardı: Şozo, Lili’nin çabuk yaşlanmasını onun sık sık doğurmasına yoruyordu. Gebe kalmasını önleyemese de, en azından süt verip tükenmesini önlemeye çalışıyordu. Gerçekten de kedi her doğumunda gözle görülür şekilde yaşlanıyordu. Şozo, kedi karnını kanguru gibi şişirip mahzun mahzun etrafına bakmaya

başlayınca, acıyan bir sesle, “Ne salaksın kız sen. Böyle yüklü kalıp durursan, yaşlı teyzelere dönüvereceksin,” derdi. Veterinere danışıp erkek olsa iğdiş edilebilir ama dişilerin ameliyatı zordur, cevabını aldığında, “Öyleyse X ışını falan verseniz olmaz mı?” diye sormuş, veterineri de kendine güldürmüştü. Şozo her şeyi kedinin iyiliği için yaptığını düşünmüştü, zalimlik ettiğini sanmıyordu. Ama ne derse desin, kanından canından yavrularını esirgeyerek Lili’yi yalnız, içine kapanık bir canlıya dönüştürdüğünü yadsıyamazdı.

Hatırladığı tüm bu şeyleri bir bir sayınca, kendini Lili’yi ezen bir zorba gibi hissetti. Lili sayesinde dertli, sıkıntılı zamanlarında hep neşelenmişti ve buna karşılık Lili’nin kendisi, belki de hiç gün yüzü görmemişti. Hele son bir iki yıl, karı koca geçimsizliği ve ekonomik güçlükler yüzünden evde hep gerginlik olmuş, buna Lili de maruz kalmıştı. Annesi İmazu kentinden, Fukuko’nun evinden Şozo’ya “gel beni al” diye mesaj gönderdiğinde, bazen de “gel burada kal” dediğinde Şinako’dan önce Lili onun paçasına yapışır, o kederli gözleriyle onu durdurmayı denerdi. Kediden kurtulup çıktığında bile sanki köpekmiş gibi peşinden gelir, sahibini yüz, iki yüz metre takip ederdi. O yüzden Şozo da, Şinako’dan ziyade Lili için endişelenir, elinden geldiği kadar çabuk dönerdi. İki veya üç gün misafirlik edip döndüğü zamanlar (bu belki de Şozo’nun kuruntusuydu) kedinin bakışlarında kara bulutlar görür gibi olurdu.

Son zamanlarda içine sık sık, kedinin çok ömrünün kalmadığını söyleyen bir his doluyordu. Rüyasında defalarca, kedinin öldüğünü görmüştü. Böylesi rüyalarda Şozo sanki ailesi onu bırakıp vefat etmiş gibi ağıt yakar, gözyaşları yüzünü ıslatırdı. Eğer Lili sahiden ölse, o düşleri aratmayacak kadar ağlayacağını hissediyordu.

Böyle bir onu, bir bunu düşündükçe kediyi hiç utanmadan teslim ettiği için daha da pişman oluyor, sinirleniyor, kendinden iğreniyordu. Sanki Lili’nin gözleri bir köşeden onu büyük bir kinle seyrediyormuş gibi geliyordu. İş işten geçmişti artık, ah vah etmenin yararı yoktu ama nasıl o üzgün, yaşlı yaratığı öyle katı bir yürekle koyabilmişti? Neden bu evde ölmesine müsaade etmemişti?

“Bey, Bayan Şinako’nun kediyi *niye* o kadar çok istediğini biliyo’ musun?”

Fukuko o günün akşamı, hiç olmadığı kadar sessiz yemek sofrasında, keyifsizce içki çanağından ufak yudumlar alan kocasına utana sıkıla bu soruyu sordu.

“Ne bileyim neden?” dedi Şozo bilmezlikten gelerek.

“Galiba Lili’yi kendi evine koyarsa, senin kediyi görmeye gideceğini umuyo’, dimi?”

“Yok canım, alakası yoktur…”

“Bana sorarsan kesinkes öyle. Bugün fark ettim. Onun bu oyununa gelmeyesin sakın.”

“Gelmem, merak etme.”

“Emin misin?”

“Haha,” diye küçümsercesine güldü Şozo. “Aklını yorduğuna değmez.”

Böyle dedi ve küçük, keyifsiz yudumlarla içmeyi sürdürdü.

“Bugün pek işim var, oturmayayım… dönmem lazım.”

Tsukamoto böyle söyleyerek sepeti kapının önüne koyup gitti. Şinako sepeti alıp dar merdiveni çıktı; ikinci kata, kendi odası olan sekiz metrekarelik yere girdi. Girişteki kayan kapıyı, pencerenin camını sıkı sıkıya örtüp sepeti odanın tam ortasına koydu ve kapağını açtı.

Ne tuhaf ki Lili o daracık sepetten hemen çıkmaya kalkışmadı. Yalnızca, boynunu meraklı meraklı uzatıp bir süre odanın içine bakındı. Sonra çok aheste adımlarla çıktı ve bir süre, böylesi durumlarda çoğu kedinin yaptığı gibi, burnunu oynatarak odanın havasını kokladı. Şinako iki, üç defa, “Lili…” diye seslendi ama kedi, ona doğru yandan, kısa ve soğuk bir bakış atmakla yetindi. Önce girişle dolabın arasında kalan yere gidip koklandı; sonra pencere başına gitti, camı boydan boya kokladı. Şinako’nun dikiş malzemesi koyduğu kutuyu, oturma minderini, dikmekte olduğu elbiseyi, civardaki her şeyi bir bir, titizlikle koklayıp inceledi. Şinako az önce kendine verilen, gazete kâğıdına sarılı tavuk etini hatırladı. Eti kâğıdından çıkarmaksızın kedinin yolu üzerine bıraktı. Fakat Lili hiç ilgilenmiş görünmedi, sadece birazcık kokladı, başında durmadı. Tatami kilimleri üzerinde patisiyle hışır hışır, anlamsız sesler çıkararak köşeden köşeye tüm odayı araştırdı. Sonunda yine kapıya geldi, ön patilerini dayayarak onu açmaya çalıştı. Şinako, “Bana bak Lili, bugünden sonra benim kedim oldun. Daha bir yerlere gitmeyeceksin,” diyerek kedinin yolunu kesti. Çaresiz kalan kedi patır patır dolaştı, bu kez kuzey yönüne bakan pencereye gitti. Basamak niyetine kullanılmaya uygun bir yere bırakılmış çaput kutusuna çıktı, gövdesini uzatarak camdan dışarı baktı.

Önceki gün, eylülün son günüydü. Artık hava, tam bir sonbahar sabahının havasıydı, hatta serin denebilecek bir rüzgâr çıkmıştı ve arka bahçeye ekilmiş beş altı kavağın yaprakları titreşiyordu. Uzaklarda, Maya ve Rokko dağlarının dorukları görünüyordu. Evlerle dolu Aşiya'da ikinci kattan bakınca görünene hiç benzemeyen bir manzaraydı. Onu Lili acaba nasıl duygularla seyrediyordu?

Şinako birdenbire, pek çok defalar bu kediyle baş başa bırakıldığını anımsadı. Şozo'nun da annesinin de, İmazu'ya gidip gecelediği zamanlarda, tek başına çaylı pirinç pilavını karıştırırken o sesi duyan Lili çıkagelirdi. O vakit, "Ah evet, onu beslemeyi unuttum… Karnı acıkmıştır," diye düşünür, sevmediği hâlde kediye acır ve yemek artıklarının üstüne biraz balık koyup kediye uzatırdı. Ama lüks beslenmeye alışkın olacak ki kedinin yüzünde mutluluk okunmaz, resmen kendini zorlayarak yerdi. Öyle ki Şinako kediye gıcık olur ve kırk yılın başı ona duyduğu merhamet de kalbinden siliniverirdi.

Geceleyin, kocasının döşeğini serip dönüp dönmeyeceği belirsiz adamı dertli dertli beklerdi. O zaman kedinin teklifsizce döşeğin üstüne çıkıp keyifli keyifli gerinmesi o kadar çirkin gelirdi ki uykuya dalmak üzereyken kediyi kaldırıp kovalardı. O şekilde öfkesini hep kediden çıkardığı hâlde tekrar bir arada yaşayacak olmaları herhalde "karma" denen şey olsa gerekti. Şinako, Aşiya'daki evden kapı dışarı edilip bu ikinci kattaki odaya taşındığı zaman kuzeyi gören şu pencereden dağlara baktıkça yüreğine hasret dolmuş, kocasını çok özlemişti. Şu an Lili'nin dışarıya nasıl hislerle baktığını az çok anlıyordu ve gözleri yanmaya başlamıştı.

"Lili canım, hadi buraya gel de şunu ye bakayım…"

Şinako dolabın kapağını açıp önceden hazırladığı şeyleri çıkararak böyle söyledi. Dün, Tsukamoto'nun gönderdiği kartpostalı almıştı, buraya getirilecek olan misafiri karşılamak için sabah her zamankinden erken kalkmış, çiftlikten süt alıp gelmiş, kedi için tabak çanak hazırlamış, muhterem misafirinin boşaltım yapmasının gerekeceğini fark ederek gece vakti telaşla bir tas aramaya koşmuş ama kum bulamamıştı. Altı, yedi yüz metre uzaktaki inşaat yerine gitmişti, beton dökmek için getirilmiş kumlardan birazını, karanlıktan istifade edip çalmış, onu da hazır edip dolabın bir kenarına saklamıştı. O sütü ve kurutulmuş torik balığı parçaları serpiştirilmiş pilav koyduğu tabağı aldı ve boyası soyulmuş, kenarı çatlak çanağı çıkarıp şişeden çanağa süt koydu. Odanın tam ortasına gazete kâğıdı yaydı. Kendisine verilen paketi açtı; haşlanmış tavuk etini, bambu sürgünü

kabuklarıyla* sarılı diğer leziz gıdalarla yan yana koydu. Sonra: “Lili, Lili…” diye defalarca çağırdı, tabakla şişeyi birbirine çın çın vurarak kedinin dikkatini çekmeye çalıştı fakat Lili tamamen duymazdan geldi, pencere camının başından ayrılmadı.

*** Bu ince ve esnek kabuklar, geleneksel olarak gıda paketlemekte kullanılır. -*çn***

“Lili…” Artık kadının sesi telaşlı çıkmaya başlamıştı. “Sen niye hep dışarılara bakıyo’sun? Acıkmadın mı hiç?”

Az önce Tsukamoto’nun dediğine göre, Şozo araba tutmasın diye sabahleyin kediye mahsus kahvaltı vermemişti. Bu saatte karnı zil çalmıyor olamazdı. Normalde tabak çanak sesi duyar duymaz koşup gelirdi. Ama şimdi, sanki o ses kulağına girmeyecek, midesinin kazındığını hissetmeyecek kadar buradan kaçmayı istiyordu.

Şinako bu kedinin Amagasaki’den geri dönüşünün hikâyesini dinlemişti. Uzun süre kediden gözünü ayırmamak gerekeceğini biliyordu, kendini buna hazırlamıştı. “Lakin kedi yemeğini yer, kumuna da çişini yaparsa buraya alışmış demektir…” Görmeyi umduğu belirtiler bunlardı. Ama kedi daha gelir gelmez böyle davranırsa, çok geçmeden kaçmanın bir yolunu bulacağı düşünülebilirdi. Bir hayvanı eve alıştırmak için ağırdan almak, kendisi gibi sabırsızca davranmamak gerekirdi; Şinako da biliyordu bunu. Ama kedinin bir şeyler yediğini görmeyi o kadar istiyordu ki onu pencereden zorla ayırdı, kucaklayıp odanın tam ortasına getirdi. Yiyecekleri sırayla onu burnuna ittirdi. Fakat Lili patilerini savurdu, pençelerini çıkarıp tırmaladı. Şinako onu mecburen bıraktığında kedi tekrar pencere başına döndü ve çaput kutusunun üstüne tünedi.

Kedi inat eder de, beriki geri kalır mı? “Lili… buna, buna baksana lütfen. Burada senin beğendiğin şeyler var. Anlamıyo’ musun?” diyerek tavuk etini, sütü filan aldı, ısrarla kedinin burnunun dibine soktu. Fakat bugün, kedi o pek sevdiği şeylerin kokusundan etkilenmiyordu.

Ama kedi hiç tanımadığı birine verilmiş değildi sonuçta. İyisiyle kötüsüyle dört yıl aynı çatı altında yaşadığı, aynı ocağın yemeğini yediği, bazen üç dört geceyi baş başa geçirdiği bir kader ortağına verilmişti. Bu kadarı da kabalık olmuyor muydu? Şinako ya ona kötü davrandığımı hatırladı ya da kin mi güdüyor, hayvan hâline bakmadan tavır mı yapıyor, diye düşündü ve, “Şu küçük boka da bak hele” deyip ister istemez sinirlendi. Fakat şimdi kediyi elden kaçırırsa, nicedir üzerinde uğraştığı plan

boşa gidecek; üstüne Aşiya’dakileri de kendine geh geh güldürmüş olacaktı. Burada irade yarışına girip kedinin pes etmesini beklemekten başka çare yoktu. Aman ne olacak, yemekleri ve kumu böyle gözünün önüne koymak yeterli, ne kadar mızıkçılık ederse etsin sonunda karnı acıkacak, yemek zorunda kalacaktı ve er geç çişini yapması da gerekecekti.

Zaten bunlarla zaman harcayamazdı, bugün Şinako’nun çok işi vardı, akşama kadar tamamlanması için aldığı siparişi vardı… sabahtan beri elini sürmemişti… bunları düşününce dikiş kutusunun başına oturdu. Ve ipekten bir vataire* erkek esvabı dikmeye başladı. Bir saat kadar çalıştı. Sık sık tedirgin oluyor, dönüp kediyi kolaçan ediyordu.

*** Sıcak tutması için astarına pamuklu kumaş konulmuş kumaş veya elbise. *-çn***

Nihayet Lili odanın uzak köşesine gitti, yanını duvara sıkıca yaslayıp çöreklendi. Hiç kımıldamaz oldu. Demek ki hayvan olduğu hâlde kaçacak gedik olmadığını anlamış, firarı düşünmeyi bırakmıştı. Eğer insan olsaydı, belki de şimdi gömüldüğü üzüntünün büyüklüğünden tüm umudunu kaybeder, ölmeye bile karar verebilirdi. Şinako tedirgin olmuştu, yaşadığından emin olmak için usulca kediye yaklaştı. Onu tutup kaldırdı, nefes alıp almadığına baktı, birazcık dürttü. Ne yaparsa yapsın kedi direnmiyordu, onun yerine kabuklu bir deniz canlısı gibi vücudunu büzüştürüyordu; dokundukça kaskatı kesildiği hissediliyordu. Ay, hakikaten ne inatçı bir kediydi bu! Bu hâli, yeni sahibesine hiçbir zaman alışmayacağını mı gösteriyordu? Ya da bir ihtimal, böyle yaparak Şinako’nun boş bulunmasını, açık vermesini sağlamaya mı çalışıyordu? Şimdi tamamen pes etmiş gibi davranıyordu ama ağır tahta kapıları bile açan bir kediydi bu. İhtiyatsızca odadan çıkarsa, belki de kedi o arada ortadan kaybolacaktı. O hâlde kedi değil asıl Şinako’nun ta kendisi yemeğe veya tuvalete gidemeyecek durumdaydı.

Öğle olduğunda, kız kardeşi Hatsuko, “Abla, yemek hazır,” diye merdivenin altından seslendi. Şinako, “Tamam,” deyip ayağa kalktı. Bir süre odanın ortasında tereddüt ederek durdu. Sonunda müslinden yapılma üç kimono kuşağını birbirine bağladı. Lili’nin omzundan ve koltuk altından geçirip sırtının üstünden düğümledi. Kordonun ucunu tuttu, bir süre kararsız kaldıktan sonra, onu tavandan sarkan elektrik lambasının kablosuna bağladı. Artık içi rahat etmişti, merdivenlerden aşağı indi. Ne var ki yemek boyunca aklı kedide kaldı. Fazla yiyemedi bile, tekrar odaya çıktı. Kedi

bağlı duruyordu tabii ki; köşesinden kımıldamamış, vücudunu öncekinden daha beter büzüştürmüştü. Kadın, belki de ben burada olmasam daha iyi, belki bir süre onu kendi hâline bırakırsam yemeğini yiyip kumunu kullanır… diye ummuştu. Fakat ilk bakışta öyle olmadığı belliydi. Kadın "cık" diye damağını şaklattı. Odanın ortasında beyhude yere duran yemek tabağını, kumu biraz olsun ıslanmamış kedi tuvaletini nefretle süzerek dikiş kutusunun başına oturdu. Sonra, uzun süre bağlı kalırsa hayvana yazık olmaz mı, diye düşünerek kediyi çözmeye gitti. Onu sevip okşamayı, kucaklamayı denedi, işe yaramayacağını bile bile ona yemek uzattı. Kum kabının yerini değiştirmeyi denedi, böyle didinip dururken akşam oldu, hava karardı. Saat altıda Hatsuko alt kattan akşam yemeğini haber verdi. Şinako tekrar kordonu alıp ayağa kalktı. Böylece tüm bir günü kediyle uğraşarak geçirmiş oldu; doğru düzgün iş yapamadan uzun sonbahar gecesi gelip çattı.

Saat on biri vurunca, Şinako odayı topladı ve bir kez daha Lili'yi bağladı. Rahat etsin diye iki minder serdi, kediyi bunlardan birinin üstüne yatırdı. Yiyeceği ve tuvaleti, erişebileceği bir yere koydu. Sonra kendi döşeğini serdi, ışığı söndürüp yattı. *Hiç olmazsa sabaha kadar ya sütü ya tavuğu, herhangi birini yemez mi acaba? Sabah gözümü açtığımda tabakları boş bulsam, kumu da ıslatmış olsa, ne kadar mutlu olurum*.

Gözleri karanlığa alıştı, bir türlü uyuyamıyordu. Uyuyan Lili'nin soluyuşunu duyar mıyım diye kulak kabarttı. Çıt çıkmıyordu, hiç ses yoktu. O aşırı sükût Şinako'yu endişelendirdi. Yastıktan başını kaldırdı. Pencereden gelen cılız ışıkta Lili'nin olduğunu sandığı köşeye baktı. Ne yazık ki o köşe karanlıktı, hiçbir şey göremedi. Aklına bir çözüm geldi Elini yukarı uzattı, tavandan gergince sarkan kordonu tuttu, hafifçe çekti. Sorun yok, kedi kordonun ucundaydı. Buna rağmen içi rahat etmedi. Elektriği yakıp baktı. Eh, kedi oradaydı ama küskünce büzüşüp yusyuvarlak olmuş hâlinde hiç değişiklik yoktu. Yemekte de kumda da herhangi bir değişiklik yoktu. Şinako yeniden düş kırıklığına uğrayarak ışığı söndürdü. Kâh uyuklayıp kâh uyandı. Bir de baktı ki gün doğmuş, kumun ortasına kocaman bir öbek bırakılmış, süt tabağı ve yemek tabağı da sonuna kadar bitirilmiş… Şinako "yaşasın" diye bağırdı… sonra da uyandı, rüya görmüştü.

Bir tanecik kediyi evcilleştirmek sahiden bu kadar güç bir şey miydi? Yoksa bu Lili denen kedi özellikle mi inatçıydı? Eğer bu aciz, masum bir yavru kedi olsaydı, sahibine kolayca alışırdı ama böyle yaşlı bir kedi, tıpkı

insanlar gibi, rutininden ve alıştığı çevreden farklı bir yere getirilince büyük bir şoka maruz kalıyor olabilirdi. Sonunda o şok ölümüne bile neden olabilirdi. Şinako zaten bir plan kurduğu için sevmediği bu kediyi eve almıştı, bu kadar zahmetli olacağını düşünmemişti. Bir bakıma eski düşmanı olan bu hayvan yüzünden rahat gece uykusundan olmuş, aldığı ahın acısı böylece çıkmıştı. Tüm bunlara rağmen ne tuhaf ki öfkelenmedi. Kediye ayrı, kendi kendisine ayrı acıyordu. Düşününce, kendisi de Aşiya'daki o evden ayrıldığı günlerde bu ikinci katta tek başına oturup kalmış, kendi hâline öyle üzülmüştü ki kardeşi ve eniştesi bakmıyorken her gün her gece, kimbilir kaç kere ağlamıştı. Kendisi de böyle iki üç gün hiçbir şey yapacak gücü bulamamış, doğru dürüst yemek yiyemez olmuştu.

Konuya böyle bakınca, Lili'nin de Aşiya'daki evini özlemesi doğaldı. Şozo Beyden öylesine sevgi görürken, aklı biraz olsun orada kalmasa bu zaten nankörlük olurdu. Hele bu kadar yaşlanıp, alıştığı evden kovulup sevmediği bir insanın yanına getirilince kimbilir nasıl bedbaht hissetmişti! Eğer Lili'yi bu eve alıştırmayı gerçekten istiyorsa, onun bu tür duygularını tahmin edip onun yüreğine su serpecek çözümler üretmek gerekiyordu. Kalbin kederle dolu olduğu bir zamanda zorla yemek vermeye çalışan birine kim olsa sinirlenmez miydi? Üstelik Şinako, "madem yemek istemiyorsun o zaman çiş yap" dercesine bir de kum uzatmamış mıydı? Bu aşırı denecek kadar egoistçe, kalpsizce bir yöntemdi. Hayır, bu kadarla kalsa neyse… en kötüsü kediyi bağlamaktı. Eğer onun güvenini kazanmak istiyorsa, önce ona biraz güven göstermeliydi, buna rağmen onu bağlayıp korkusunu daha beter körüklemişti. Kedi bile olsa, bağlanan herkes iştahını kaybeder, çişini bile yapmaya çekinirdi.

Gün iyice aydınlanınca Şinako kediyi çözdü. "Kaçarsa kaçar, dünyanın sonu değil…" diyerek kendini cesaretlendirdi. Ve bazı bazı, beşer onar dakikalık süreler için, kediyi kendi başına bırakıp odadan çıktı. Kedi hâlâ inatla kıvrılmış yatıyordu ama kaçmaya niyetli gibi de görünmüyordu. Şinako bu nedenle temkini elden bıraktı. Bir hataydı bu: Bari bugün, öğle yemeğimi rahat rahat yiyeyim diye otuz dakika kadar alt katta kaldı… ve o sırada, ikinci kattan küt diye bir ses geldi. Aceleyle yukarı çıktığında, kapının on beş santim kadar aralanmış olduğunu gördü. Lili oradan koridora çıkmış, güney kanadındaki on metrekarelik odadan geçmiş, kötü bir rastlantı eseri açık unutulmuş bir pencereden komşu çatıya atlamıştı. Yerinde yeller esiyordu.

"Lili!"

Şinako elbette, yüksek bir çığlık atmayı denedi ama sesi bir türlü çıkmadı. Tüm emekleri boşa gitmiş, kediyi elden kaçırmıştı. Peşine düşecek gücü de kendinde bulamıyordu. Sersemlemişti, bir yandan da sırtından bir yük kalkmıştı. Nasılsa hayvan terbiye etmeye hiç yatkın değildi, eninde sonunda hayvanı elden kaçıracağı belliydi. Belki de bu işin çabuk sona ermesi daha iyi olmuştu. Artık rahat edebilecek, bugünden sonra dikkatini işine verebilecek, gece de güzelce uyuyabilecekti. Yine de arka bahçeye çıktı ve otların arasında rasgele yürüyerek, “Lili… Lili…” diye bir süre seslendi. Elbette kedinin buralarda oyalanması gibi bir ihtimal yoktu, bunu Şinako da biliyordu.

Lili kaçtıktan sonraki gece, ondan sonraki günün gecesi, hatta bir sonraki günün gecesi de Şinako rahat rahat uyumak bir yana neredeyse hiç uyuyamadı. Asabi doğasından ötürü olsa gerek, yirmi altı yaşındaki birine göre uykusu çok hafifti. Hizmetçilik yaptığı dönemden beri bir işi ters gidince gözüne uyku girmezdi, ikinci kattaki bu odaya taşındığında, herhalde yattığı yeri yadırgadığı için uzun süre boyunca günde üç veya dört saatten fazla uyuyamamıştı. Hatta uykusu iyi kötü düzene girmeye başlayalı daha on gün kadar olmuştu. Ve o akşamdan beri yine uyku tutmaz oluşu acaba nedendi? Acaba bu aralar Lili yüzünden yitirdiği zamanı telafi edeyim derken aşırı bir gayretle mi dikiş dikmişti? Sıkı çalıştığı zamanlar bazen sırt ağrısından ya da kendini işe çok kaptırdığı için uykusu kaçardı.

Belki de sebep, vücudunun çabuk üşüyen yapısıydı: Henüz ekim başlarında oldukları hâlde ayakları üşümeye başlamıştı, yorganın altına girince bile kolayca ısınamıyordu. Şinako, kocasının ondan uzaklaşmasının yine soğuğa olan bu hassaslıkla başladığını hatırladı. Şozo çok kolay uyurdu, döşeğe girdi mi beş dakikada dalardı. Karısının buz gibi ayağına değince uyanır ve sinirlenirdi. “Lütfen biraz ötede uyu,” derdi. Bu nedenle zamanla ayrı ayrı uyur oldular. Hatta soğuk gecelerde, termofor yüzünden kavga ettikleri oldu. Çünkü Şozo, kadının aksine, sıcaktan kolay etkileniyordu. En çok da ayaklarının ısınmasından rahatsız olurdu. Kışın bile yorganının ucundan ayak parmaklarını çıkarmadan uyuyamayan bir adamdı. O yüzden termoforla ısıtılan bir döşeğe girmekten nefret ederdi. O sıcaklığa beş dakika olsun dayanamazdı. Elbette geçimsizliklerinin asıl nedeni bu değildi ama bu bedensel uyumsuzlukları tartışmak için hep bahane olarak kullanılmış, sonuçta yataklarını ayırmayı âdet edinmişlerdi.

Şinako şu sıralar sağ ensesiyle omzu arasındaki yerin tutulmasından şikâyetçiydi. O yüzden orasını sık sık ovuşturdu; uyurken de orası yastığa denk gelince dönerdi. Her yıl yazla sonbahar arasında, mevsim değişimi sırasında sağ alt çenesindeki problemli dişleri ağrımaya başlardı; geçen gece de hafif hafif sızlamaya başlamışlardı. Bu Rokko denilen yerde kış başlayınca soğuk dağ rüzgârlarının estiğini, kışların Aşiya'dan çok daha çetin geçtiğini duymuştu. Daha şimdiden geceler hayli serin oluyordu, aynı vilayette oldukları hâlde sanki uzak bir dağ memleketine gelmiş gibiydi Şinako bir karides gibi büzüşüp soğuktan uyuşan ayaklarını birbirine sürttü. Aşiya'da yaşarken ekim ayı bitince kocasıyla kavga ederek de olsa döşeğe termofor koyup yatardı ama yörenin iklimine bakılırsa bu yıl o kadar bile bekleyemeyecekti.

Uyumaktan umudu kesen Şinako lambayı yaktı. Yanlamasına uzanıp kardeşinden ödünç aldığı *Ev Hanımının Dostu** dergisinin yeni sayısını okumaya başladığında saat gecenin biriydi. Uzaklardan, dökülen su gibi birtakım tıkırtılar yaklaştı. Kadın: Ay sağanak çıktı herhalde, diye düşündü. Ses hızla şiddetlendi; çatı üstünde kesik kesik, sinsi sinsi dolaştı. Geçip gitti, silikleşti. Sonra tekrar şiddetlendi.

*** Dönemin en çok satan kadın dergilerinden biri. "Hanımların Dostu" ve "Resimli Hanım Mecmuası" gibi rakiplerine kıyasla biraz daha ucuzdu ve daha sade bir dili vardı. Hedef kitlesi muhafazakârlardı. *-çn***

Lili acaba şimdi neredeydi? Aşiya'ya döndüyse ne âlâ. Ama eğer öyle değilse, yolunu kaybettiyse şimdi yağmurda ıslanıyor olmalıydı. Aslında, kedinin kaçtığını Tsukamoto'ya hâlâ söylememişti. Kedi kaçtığından beri bu durum aklına takılıp duruyordu. Şinako'nun açısından bakınca, derhal haber vermek en dürüstçe yoldu ama haber verirse: "Ay kusura bakmayın duymadınız mı, kedi çoktan geri geldi, endişe etmeseniz de olur. Size zahmet verdik, artık yardımınıza gerek kalmadı…" diye, yarı alaycı bir cevap alacağını düşünüyordu ve bu, Şinako'yu çileden çıkarıyordu. Haber vermek bir türlü içinden gelmemişti. Fakat kedi evine dönseydi, Şinako bir şey demese bile karşı taraftan bir havadis alınırdı herhalde. Hiçbir ses gelmediğine göre, kedi bir yerlerde kaybolmuş olmalıydı. Amasaki'den sırra kadem bastıktan sonra eve dönmesi bir hafta sürmüştü ama bu sefer aradaki mesafe o kadar uzak değildi. Hem, daha üç gün önce geçtiği bir yolda mümkün değil kaybolmazdı, değil mi? Gerçi son zamanlarda yaşlanmıştı, duyuları eskisi kadar keskin değildi, hareketleri de ağırlaşmıştı.

Eskiden üç günde yaptığı şey için, şimdi dört gün gerekiyor olabilirdi de. Öyle de olsa, herhalde ya yarın ya öbür gün sağ salim dönmüş olacaktı. O zaman da o ikisi kimbilir ne kadar sevineceklerdi? Ve tabii ki bir sürü gıcık laf edeceklerdi. Muhtemelen Tsukamoto bile onlarla birlik olup, "Baksanıza, kocası tarafından terk edilmekle kalmadı, kedi tarafından bile terk edildi!" diyecekti. Hayır hayır, alt kattaki kız kardeşi ve eniştesi bile içten içe öyle düşünecekti. Tüm âlem ona gülecekti.

Tam bunları düşünürken yağmur damlaları yine çatıda tıkırdadı. Sonra pencerenin camına bir şeyin küt diye çarptığı işitildi. Şinako, "Ay, rüzgâr çıktı herhalde, kahretsin…" diye düşündü. Fakat cama rüzgâr olamayacak kadar ağır bir şey, iki defa pat pat diye çarptı. Ve belli belirsiz bir "Miyav…" sesi bir yerlerden kulağına geldi. *Yok canım, gecenin bu saatinde… değildir herhalde*. Şinako irkildi, belki de bana öyle geldi diyerek kulak kabarttı. "Miyav," diye bir kedi sesi geldi. Ondan sonra o pat pat sesler tekrar duyuldu. Şinako telaşla kalkıp pencerenin perdesini açtı. Bu kez çok net bir "Miyav," sesi camın beri yanından duyuldu. Pat… diye bir sesle birlikte, siyah bir karaltı cama sürtündü. Demek öyle, sahiden de oydu… Şinako o sesi tanımıştı. Geçen gün ikinci katta dururken bir kez bile miyavlamamış olsa da bu kesinlikle Aşiya'da otururken duymaya ahştığı o miyavlamaydı.

Aceleyle çerçevenin kilidini açtı. Vücudunun yarısını pencereden sarkıtarak odanın içinden gelen elektrik ışığında karanhk çatıya bakındı. İlk başta hiçbir şey göremedi. Fikir yürütmeye başladı: Pencerenin dışında korkulukla bir çıkıntı vardı, Lili onun üstünde durmuş, miyavlayarak cama vurmuş, cam içeriden açılınca da bir yerlere kaçmış olmalıydı.

"Lili!" diye, alt kattaki çifti uyandırmamaya gayret ederek karanlığa doğru seslendi. Kiremitler ıslak ıslak ışıldıyordu, demek ki sahiden yağmur yağmıştı ama artık hava açıktı ve yıldızlar parlıyordu. Gözünün önünde yayılan Maya Dağı'nın geniş mi geniş kapkara sırtlarında teleferiğin ışığı artık sönmüştü. Ama doruktaki otelin lambaları görünüyordu. Şinako korkuluğa dizini yaslayarak çatıya doğru uzandı ve tekrar, "Lili!" diye seslendi. O zaman, "Miyav," diye bir yanıt geldi. Galiba kedi kiremitlerin üstünde yürüyerek geliyordu. Fosforlu gibi parlayan iki göz karşıdan yaklaşıyordu çünkü.

"Lili!"

"Miyav."

"Lili."

“Miyav.”

Şinako defalarca, tekrar tekrar kediye seslendi. Her seferinde Ldi karşılık verdi. Bugüne kadar böyle bir şey asla olmamıştı. Kedi, onu şımartan kişileri de ondan gizlice nefret edenleri de iyi bilirdi. Şozo çağırınca cevap verirdi ama Şinako çağırınca duymazdan gelirdi. Bu gece ise gönüllü olarak yanıt veriyordu. Dahası, ona kendini beğendirmek istercesine sevecen bir ses çıkarıyordu. O mavi mavi parlayan gözlerini kaldırıp vücudunu dalga dalga kabartarak korkuluğa yaklaşıp tekrar uzaklaşıyordu. Belki de kedi, şimdiye kadar kaba davrandığı insandan şimdi sevgi istiyor ama eski nezaketsizliği için de utanarak bu sesi çıkarıyordu. Tavrını tümden değiştirmişti, onu artık sahibi olarak görmek istediğini var gücüyle belli etmeye çalışıyordu. Bu hayvandan ilk kez aldığı bu sevecen cevap Şinako’yu çocuk gibi sevindirdi. Kediye tekrar tekrar seslendi ama yakalamaya çalışınca tutamadı. Bir süre mahsus pencereden ayrılınca, Lili kıvrak bir hareketle odanın içine atladı. Ve hiç beklenmedik bir şey yaptı: Dosdoğru, döşeğine oturmuş olan Şinako’ya doğru yürüdü ve onun dizine ön patilerini yasladı.

Şinako çok şaşırmıştı… O, durumu çözmeye çalışırken Lili o keder dolu bakışlarla gözlerini ona dikti. Onun göğsüne yaslandı, pamuktan gece entarisinin yakasına alnını bastırdı. Yüzünü ona sürttükten sonra çenesini, kulağını, ağzının yanını, burnunun ucunu yaladı. Şinako bir kedinin sahibiyle baş başa kalınca onu öptüğünü, ona yüz sürdüğünü, tıpkı insan gibi hareketlerle sevgi gösterdiğini duymuştu - demek ki insanların olmadığı yerlerde kocasının Lili’yle gizlice oynaşırken deneyimlediği şey buydu. Şinako, kedi postuna mahsus kokuyu alarak kedinin o deriyi soyacak kadar pürüzlü dilinin sızısını tüm yüzünde hissetti. Ve birdenbire içi sevgiyle dolarak, “Lili…” diye âdeta kendinden geçerek sıkıca sarıldı. Postunda yer yer, soğuk soğuk ışıldayan damlalar vardı; Şinako kedinin az önce yağan yağmurda ıslandığını o an anladı.

Fakat kedi neden Aşiya’ya gitmemiş de buraya dönmüştü? Herhalde ilk kaçtığında hedefi Aşiya’ydı. Ama yola çıktıktan sonra yönünü bulamamış, geri gelmişti. Sadece on üç, on beş kilometrelik bir yolu, hem de üç gün boyunca aşamayıp hedefine erişmeden dönmesi Lili hesabına korkakça bir şeydi doğrusu. Ama belki de bu zavallı hayvan, artık öyle yolculuklara çıkamayacak kadar yaşlıydı. Ruhu hâlâ eski ruhuydu, kaçmasına kaçmıştı ama gözü eskisi gibi görmüyor, belleği de, koku duyusu da eskisinin yarısı kadar olsun işlemiyordu. Hangi caddeyi, hangi köşeyi geçip buraya

getirildiğini bilememişti. Oraya gitmiş yolunu şaşırmış, şuraya gitmiş yolunu şaşırmış, sonuçta buraya dönmüştü. Eskiden olsa, emin olamasa bile ona doğru görünen bir doğrultuda, hatta orada yol olmasa bile koşar giderdi ama artık özgüveni yoktu, tanımadığı yerlere girmekten korkuyordu. Adımları ileri gitmemişti bir türlü.

Olasılıkla Lili bu nedenle çok uzaklaşmamış, mahallede dolaşmıştı. O hâlde dün gece de, önceki gece de ikinci kattaki bu pencereye süzülüp, "Acaba beni içeri alırlar mı?" diye çekine çekine evin vaziyetini incelemiş olabilirdi. Ve bu gece, çatının karanlık bir yerine uzanıp uzun süre düşündükten sonra, odadaki ışığı görünce ansızın yağmur da bastırınca, işte öyle miyavlayıp pencereyi tıklatmaya karar vermişti. Ah, iyi ki geri dönmüştü! Elbette zorluklarla karşılaştığı için dönmüştü ama öyle de olsa bu, Şinako'yu bir yabancı saymadığının ispatıydı. "Hem ben de öyle değil miyim," diye düşündü Şinako. "Beni şeytan mı dürttü ki bu gece durup dururken, bu geç saatte ışığı yakıp dergi okudum? Hayır, aslında benim bu son üç gündür uyku uyuyamamam, belki Lili döner umuduyla beklemem yüzündendi." Şinako böyle düşününce gözyaşlarını tutamaz oldu ve, "Lili… sakın bir daha bir yerlere gitme, e mi?" diyerek, ona tekrar sarıldı. Lili de hiç huyu olmadığı hâlde uslu uslu kucağının içinde durdu. Şinako tek ses çıkarmaya gerek kalmaksızın o üzgün gözlü ihtiyar kedinin kalbinden geçen her şeyi sahibine gösterdiğini hissetti.

"Herhalde karnın acıkmıştır amma vakit de pek bir geç oldu… mutfağı ararsam bir şey bulunur gerçi de, bura benim evim değil. Sabahı bekleyeceksin mecbur."

Şinako tekrar yüzünü kediye sürttü, Lili'yi bir süre yere bırakıp açık unuttuğu pencereyi kapattı. Ona minderden yatak hazırladı, hâlâ dolapta duran kedi kumunu çıkardı. Lili bu sırada sürekli peşinde gezindi, ayaklarına dolaşmaya çalıştı. Ve biraz olsun sabit durduğu zaman, hemen koşa koşa yanına geliyor, başını yana eğip kulağının arkasını ona sürtüyordu. Şinako, "Tamam tamam, sırnaşma… Hadi, geliver de uyu bakayım," diyerek kediyi kucaklayıp minderin üstüne bıraktı. Çabucak ışığı söndürdü, sonra o da kendi döşeğine girdi. Ama bir dakika bile geçmeden, yastığının yakınından yine o kedi postu kokusu geldi. Şinako yorganı kaldırınca kadife kadar yumuşak, tüylü bir cisim yatağa girdi. Kafasını bir vida gibi döndürerek iyice içerilere sokuldu, Şinako'nun ayaklarına doğru gitti. Bir süre paçalarının etrafında dolandı. Sonra yine yukarı çıktı, uyku

entarisinin göğsüne boynunu sokar sokmaz kımıltısız kaldı. Sonunda çok keyifli bir sesle, gürültülü gürültülü guruldanmaya başladı.

Kedi daha önce Şozo'nun döşeğinin içinde guruldarken bunu kenardan dinleyen Şinako müthiş bir kıskançlığa kapılırdı. Bugün gurlamanın daha yüksek gibi gelmesi Lili'nin özellikle mutlu olduğunu mu gösteriyordu? Yoksa ses yüksek değildi de, kendi döşeğinin içinden geldiği için mi öyle duyuluyordu?

Şinako, Lili'nin ıslak ve serin burnunun ucunu, patilerinin o tuhaf pofuduk tabanlarını göğsünün üstünde hissederek ilk kez tecrübe ettiği bir durum karşısında farklı duygular hissetti - garipti ama mutluluk vericiydi. Karanlıkta, el yordamıyla kedinin boynunu okşadı. O zaman Lili daha yüksek gurultular çıkardı. Bazı bazı, işaretparmağının ucunu dişliyor, ansızın dişlerini geçiriyordu ama bunu da ilk kez deneyimlediği hâlde Şinako bu jestin heyecan ve keyif belirttiğini anlamıştı.

Ertesi günden sonra Lili ile Şinako sıkı dost oldular, Lili, sahibesine canı gönülden güvendiğini gösterdi, süt olsun, kuru torikli pilav olsun, verilen her şeyi iştahla yedi. Ve kumuna da günde birkaç kez idrarını ve dışkısını bıraktı. Kumun tatsız kokusu da sekiz metrekarelik odayı doldurdu ama Şinako o kokuyu aldıkça zihninde pek çok beklenmedik anı canlanıyor, onu Aşiya'da yaşadığı günlere geri götürüyordu. Neden derseniz, Aşiya'daki ev de sabah akşam bu şekilde kokardı da ondan. O evdeki dolap kapılarına, ahşap kolonlara, duvarlara, tavana bile bu koku sinmişti; Şinako, kocası ve kaynanasıyla beraber dört yıl boyunca bunu koklamış, pek çok üzüntüye ve pişmanlığa bu koku eşliğinde katlanmıştı. Ama o zamanlar bu keskin kokuya hep lanet okumuştu; şimdiyse tam aksine, aynı koku tatlı anılarını körüklüyordu. O günlerde bu koku nedeniyle daha fazla nefret ettiği kediyi, şimdi tam tersine aynı kokudan ötürü seviyordu. Her gece Lili'ye sarılıp uyurken bu uysal ve sevimli hayvandan eskiden neden nefret ettiğini düşündü: Kendisinin eski hâlini, korkunç kötü kalpli, iblis gibi bir kadın gibi görmeye başladı.

Şinako'nun bu kedi hakkında Fukuko'ya yakışıksız bir mektup yazmaktaki ve Tsukamoto aracılığıyla, ısrarla kediyi talep etmekteki maksadını biraz açıklamak gerek. Dürüstçe söylemek gerekirse, bunda kötü bir şaka yapmak ve huzur bozmak istemesinin payının olduğu kesindi. Şozo'nun, kedinin hatırına bu eve gelebileceğine dair, çok ufak bir umudu da vardı. Ama bu ilk akla gelen hedeflerden ziyade, aslında çok daha uzak bir hedefi gözüne kestirmişti… en az altı ay, daha makul bir tahminle bir iki

yıl sonra, Fukuko'yla Şozo'nun arasında mutlaka bir sürtüşme çıkacaktı. Şinako işte o gelecek için yatırım yapmıştı.

Esasen, en başta Tsukamoto'nun çöpçatanlığına güvenip Şozo'yla evlenerek hata yapmıştı. Şimdi dönüp bakınca o miskin, korkak, işe yaramaz erkek tarafından terk edilmesi belki de daha hayırlıydı. Yine de Şinako geçmişe hangi açıdan bakarsa baksın aşağılanmış hissediyor, olanları aklından atamıyordu çünkü o ve kocası birbirlerinden bıkıp da ayrılmış değillerdi; üçüncü şahıslar hile hurdayla Şinako'yu evinden etmişti ve bunu hazmetmek zordu. "Tamam, öyle diyorsun da, yahu, bu senin kuruntun; doğrudur, kaynananla hiç geçinemiyordun ama kocanla da aran pekiyi sayılmazdı… Sen kocana ahmak diyor, ona bir akılsız muamelesi yapıyordun; kocan da sana dik kafalı diyor ve seni iç sıkıcı buluyordu… habire kavga ediyordunuz, karakterleriniz uymuyordu, eğer kocan seni gerçekten sevseydi onun bunun etkisinde kalmaz, kendine yeni kadın aramazdı…" Tsukamoto ve diğerleri içlerinden mutlaka böyle diyorlardı.

Ama Şozo denen adamın gerçek doğasını bilmedikleri için öyle düşünüyorlardı. Eğer Şinako'ya sorarsanız, o adam çevresinden gelen bir baskıya asla dayanamazdı. Adamsendeci biriydi - belki de "omurgasız" demek daha doğru olurdu; eğer biri ona şu insan ötekinden daha iyi dese hemen ona katılırdı. Ama kendisine yeni bir eş bulup o anki eşinden kurtulmak isteyecek bir tip değildi - o girişkenlik yoktu Şozo'da. Şinako, kocasının ona delice âşık olmadığını biliyordu ama kocasından bir nefret, bir soğukluk da hissetmemişti. Eğer tanıdıkları kâh akıl verip kâh kışkırtmasa, mümkün değil boşanmazlardı. Kendisinin çektiği çile tamamen Orin'in, Fukuko'nun, Fukuko'nun babasının kurduğu tezgâhtan kaynaklanmıştı. Yüreğinin derinliklerinde, evliliğinin koparılıp ondan alınmasına duyduğu huzursuzluk için için yanıyordu. Daha olgun bir insan belki olanları sineye çekebilirdi ama Şinako şeyleri olduğu gibi bir kenara bırakamıyordu.

Aslında Orin ve şürekâsının oyunlarını usul usul sezinlediği günlerde, istese evliliğini koruyacak bir tür önlem bulabilirdi… Hatta Aşiya'dan kovulduğu gün geldiğinde bile, onlara karşı koymayı deneyebilirdi. Aslında kumpas kurmaya gelince o da, kaynanası Orin'den geri kalmayacak kadar becerikliydi. Ama ne tuhaftır ki teslim bayrağını çekmiş, kuzu kuzu yuvasından çıkarılmıştı. Neden? Bu, Şinako'nun yenilgiden hoşlanmayan şahsiyetine yakışan bir davranış değildi.

Ama öyle davranması için kendince sebepleri vardı. Gerçeği olanca çıplaklığıyla söylersek en başta ihtiyatsızlık ettiği için bu hâle düşmüştü; Orin'in o hercai, eski serseri kız Fukuko'yu oğluna gelin almayı istemeyeceğini sanmıştı, hele hoppa bir kız olan Fukuko'nun Şozo gibi biri için uzun süre rahatından ödün vermeye katlanacağını da zannetmemiş, evliliğine yönelik bu tehlikeyi küçümsemişti. Evet, biraz hesap hatası yapmıştı ama o ikisinin kalıcı ilişki kuramayacağına dair olan tahmini şimdi bile değişmemişti. Fukuko genç bir kadındı, erkekleri mıknatıs gibi çeken bir yüzü vardı. Öyle övünülecek bir eğitim görmese de kız lisesine bir iki yıl devam etmişti. Ama en önemlisi büyük bir çeyizle beraber gelmesiydi. Şozo için, gümüş tepsiyle önüne getirilen böyle bir meyveye el uzatmamak olanaksızdı. Herhalde adam kısa süreliğine kendini çok şanslı sanmıştı.

Ancak Fukuko bir süre sonra Şozo'yu doyurucu bulmayacak, onu tatmin edecek başkalarını aramadan duramayacaktı. Ne de olsa o kadın, tek erkekle yetinemez bir tabiata sahipti, bu konuda adı çıkmıştı ve durum şimdi de aynıydı muhtemelen. Yani gelecekte Şozo'yu bekleyen şeyler daha şimdiden belliydi. Görmezden gelinemeyecek bir rezalet çıkınca, o adamsendeci Şozo bile tepkisiz kalamaz, Orin de evliliğin sürmesi için ısrar edemezdi. Belki Şozo aldatıldığını anlamazdı ama cevvalliğiyle ünlü Orin'in anlamaması mümkün değildi. Para hırsı yüzünden ne yapıp etmiş, oğluyla o kızı bir araya getirmişti. O yüzden Şinako boş yere debelenip kötü görünmektense; düşmanına geçici bir zafer verip yavaşça, uzun vadeli plan kurarak kazanabileceğini düşünmüştü. Yani hiç de pes etmiş değildi. Elbette Tsukamoto'ya belli edeceği bir şey değildi bu. Görünüşte, sempati toplamak için olabildiğince açındıracak bir poz takınıyor; kalbinin içindeyse, "ben tekrar evime döneceğim, hepinize de gününüzü göstereceğim" diye düşünüyordu. Bu hayalini günün birinde gerçekleştireceği umuduyla yaşıyordu.

Ayrıca Şinako, her ne kadar Şozo'yu işe yaramaz bir adam saysa da, ona kızmayı başaramıyordu. Doğruyu eğriyi bilmeksizin gezinen, etrafındaki insanlar sağa dön deyince sağa, sola dön deyince dola giden biriydi o. Şimdi de o tayfanın dediğine uymuştu. Böyle düşününce Şinako sanki bir çocuğu sokağa başıboş salmış, biçare ve zavallı kocasını kurda kuşa yem etmiş gibi üzülüyordu onun için. Zaten adamda masum ve çocuksu bir yan vardı. Eğer onun yaptıklarını tam bir erkek yapsaydı bu sinir bozucu olurdu ama Şinako, onunla aynı düzeyde olmayan, yumuşak ve merhametli biri olduğunu da bildiği için kocasına âdeta acımıştı. Çeyizini bile ona armağan

etmiş, cıscıbıl evden ayrılmıştı. Elbette İşii evi için bunca fedakârlığı yapınca gözü iyice geride kalmıştı. Son bir iki yıl o evin geçiminin yarısından çoğunu, şu cılız kollarıyla kendisi sağlamamış mıydı? Biçki dikiş işlerinde çok ustaydı, bu sayede mahalleliden iş alıp geceleri, uyku bile uyumadan elbise dikmiş, bir şekilde ev bütçesini denkleştirmişti. Onun emeği olmasaydı, Şozo'nun annesinin çabasıyla bile o evin çarkları dönecek gibi değildi. Orin'i o muhitte kimse sevmezdi; Şozo desen, o da malum, kimsenin güvenmediği biriydi. Alacaklılar her gün kapılarına dayanıyordu; ama Şinako'ya acıdıkları için, pek çoğu sezon sonuna kadar beklemeye razı olmuştu. Tüm bunlara rağmen o vefasız ana oğul, gözlerini hırs bürüyerek öyle bir kadını eve getirmiş, deyim yerindeyse attan inip eşeğe binmişlerdi. Eh, görsünler günlerini! Öyle bir kadın hiç bir evi çekip çevirebilir miydi? Yüklü bir çeyizle gelmesi iyiydi; ama kızın eline baktıklarına göre, pervasızlığı daha beter olmayacak mıydı? Şozo da, nasılsa karımın parası var deyip iyice tembellik edecek, sonuçta ana oğulun planları boşa çıkacaktı. Kavga ve gürültü tohumları o evden eksik olmayacaktı. O zaman gelince Şozo önceki karısının değerini gerçekten anlayacaktı. Şinako böyle gevşek bir kadın değildi, zor zamanlarda şöyle iyiliğini gördüm, böyle hayrını gördüm diyecekti. Sadece Şozo değil, annesi bile herhalde yanlış bir plan yaptığını kabullenecek, pişman olacaktı. O kadın da kendinden bekleneceği gibi, o evde bir süre hır çıkardıktan sonra nihayetinde çıkıp gidecekti. Yaşanacaklar şimdiden gün gibi ortadaydı; Şinako kalıbını basar, altına imzasını da atardı. "Bu gerçeği göremeyen zavallılara acıyorum ya," diye içinden keh keh gülerek doğru zamanı beklemek niyetindeydi; ama tedbiri elden bırakmayan bir kadın olarak, beklemekle yetinmemiş, Lili'yi yanına almak gibi bir de plan geliştirmişti.

Şinako kendinden üstteki* bir okulu, bir iki yıllığına da olsa görmüş Fukuko'ya karşı, eğitim açısından daima eksik hissetmişti. Ama akıllılıkta Fukuko'ya da Orin'e de yenilmeyeceğine güveniyordu. Lili'yi almayı akıl edince, bu şahane fikir için kendini kutlamıştı. Çünkü Lili'yi buraya yerleştirince ne olacaktı? Şozo Lili'yi düşünüp duracaktı ve kaçınılmaz olarak, kediye karşı üzüntüsü bilinçdışı olarak eski karısına acımaya dönecekti. Şinako'nun kurduğu mantığa göre bu, geçen zamanın aralarındaki bağı koparmasını önleyecek, beraberinde Fukuko ile kocasının uyumunu bozacak; giderek, adamın Lili'yi özledikçe eski karısını da özlemesine yol açacaktı. Onun tekrar evlenmeden, kediyle bir başına, inzivada yaşadığını duyanların tüm sempatisi, elbette Şinako'ya

odaklanacaktı. Şozo da, ona karşı kötü bir duygu hissetmeyecek, aksine Fukuko'ya küskünlük besleyecekti. Şinako parmağını bile oynatmadan onların arasına nifak tohumu sokmayı başaracak, kocasını geri kazanma sürecini hızlandırabilecekti.

*** O yıllarda Japonların yarıdan çoğu, sadece ilkokul veya iki yıllık ortaokul diploması sahibiydi. Kız liseleri 5 yıllıktı. 6 yıllık ilkokuldan sonra kayıt olunan bu okullara, işçi sınıfından gelme kızlar genellikle erişemiyordu. *-çn***

Eh, olaylar bu sıralamayla gelişirse ne alaydı; en azından Şinako öyle olacağını tahmin ediyordu. Tek sorun Lili'yi direnmeden teslim edip etmeyecekleriydi ki bunu da Fukuko'nun kıskançlık duygusunu tahrik ederek sağlayabileceğini düşünmüştü. Yani gönderdiği o mektup, derin bir tasarı sonucu yazılmıştı; safça bir eşek şakası veya gıcıklık yapmak için değil. Vah ne yazık; o kafasızlar, benim neden hazzetmediğim bir kediyi istediğimi, ardında saklanan asıl niyeti bilemediler. Şüphelendiler ama pek komik, çocukça bir şekilde… Şinako böyle düşünüyor ve dizginsiz bir üstünlük hissi duyuyordu.

İşte durum buyken, onca hinlikle aldığı Lili'yi elden kaçırınca moral olarak çökmüştü. O umulmadık geri dönüşle sevince boğulmuştu ama o büyük sevinç yine gurur duyduğu "derin tasarıya" dayanan, hesapçı bir duygu, gerçek sevgiden başka türlü bir şey… olmalıydı. Ancak o zamandan beri, ikinci kattaki odada beraber yaşadıkça, asla beklemediği bir sonuç doğmuştu: Şinako geceleri bu postu kokan hayvana sarılıp döşeğe uzanarak: Neden kediler bu kadar şirinler acaba ve ben nasıl oldu da, eskiden bu şirinliği bir türlü göremedim… diye esef ediyor, kendini suçluyordu. Aşiya'da yaşarken, ilk başta acayip bir antipati geliştirmesinin nedeni, bu kedinin güzelliğinin gözüne işlememesi miydi; yoksa kıskançlıktan mıydı? Kıskançlık yüzünden, aslında sevimli olan hareketleri ona kötü mü görünmüştü? Mesela Şinako soğuk zamanlarda kocasının döşeğine giren bu kediden nefret etmiş, aynı zamanda kocasına da kin gütmüştü. Oysa şimdi düşününce, ortada kızacak, kin güdülecek bir şey yoktu ki. Kendisi de son zamanlarda tek başına uyurken soğuğa dişini sıkarak katlanmıyor muydu? Kedi denen hayvanın vücut sıcaklığı insanınkinden yüksekti ve soğuğa karşı daha hassaslardı. Kedilere sıcak gelen tek zamanın yaz ortasındaki en sıcak üç günden ibaret olduğu söylenirdi. Şimdi sonbahar ortası olduğuna göre, ihtiyar Lili'nin sıcak bir döşeğe yaklaşması doğal değil miydi? Hem

kendisi bile böyle kediyle beraber uyurken onun sıcaklığından hoşlanmıyor muydu? Yılın bu döneminde termoforsuz uyuduğu olmamıştı hiç ama henüz daha hiç termofor kullanmamıştı, gece ona soğuk da gelmiyordu. Bu, Lili'nin onunla beraber döşeğe girmesi sayesinde değil miydi? İşte, kendisi de gecelerini Lili'den ayrı geçiremez olmuştu.

Eskiden bu kedinin bencilliğine kızmış, adamına göre değişen tavırlarından hoşlanmamıştı - kısacası ikiyüzlülüğünü sevmemişti. Ama bunların tümü kendi sevgisizliğinden kaynaklanıyordu. Kedilerin de kendine göre bir bildiği vardır, insanın kalbini apaçık görürler. Bunun kanıtı ortadaydı: Şimdiye kadarkinden farklı olarak kediyi sevmeye başladığında bunu Şinako'dan önce sezgileriyle Lili fark etmişti.

Şinako şimdiye dek kedi bir yana insanlara karşı bile böylesine içten bir sevgiyi ne duyduğunu ne de sergilediğini düşündü. Örneğin, Orin başta olmak üzere pek çok insan, ona katı yürekli bir kadın olduğunu söylemişti. Öyle ki kendisi bile buna inanmıştı. Fakat Lili hatırına gösterdiği çaba ve anaçlık düşünülünce kendisi bile bu kadar sıcak, sevecen duygular yaşadığına şaşıyordu.

Eskiden Şozo bu kediyi asla başka birine emanet etmez, gündelik beslenmesine özen gösterir, iki üç günde bir kum kabını sahilden aldığı taze kumla değiştirir, boş zamanlarında pirelerini ayıklar, tüylerini fırçalar, burnunu kurular; dışkısı çok mu yumuşak, tüyleri dökülüyor mu diye kontrol eder, bir aksilik görürse ilaç verir; âdeta adanmışlıkla hizmet ederdi. Şinako bu manzaraya baktıkça: Yahu bu tembel adam kedi için nasıl da zahmete giriyor, der ve daha derin bir antipati duyardı. Oysa o zaman Şozo'nun yaptığı her şeyi şimdi kendisi yapmıyor muydu? Kaldı ki Şinako şu an kendi evinde kalmıyordu. Aslında eve kendi mutfak masraflarını kendisi karşılamak şartıyla yerleşmişti; yani küçük düşürücü bir durumda değildi. Yine de bu kediyi kendisini evinde gibi hissetmediği bir yerde besliyordu.

Eğer burası kendi evi olsaydı mutfakta pişen balıktan arta kalan bir şeyler buldu mu kediye verirdi ama yabancı yer olduğu için yapamıyordu, o yüzden ya kendi yemeğinden kısıp kediye pay ayırıyor ya da pazara gidip kediye uygun şeyler alıyordu. Çok parası yoktu, elinden geldiğince tutumlu davrandığı hâlde, azıcık bir şey alsa bile Lili için masraflarını artırmak büyük fedakârlık demekti. Kedi kumu ayrı bir problemdi. Aşiya'daki ev sahile sadece beş altı yüz metre mesafedeydi, kum bulmak için biçilmiş kaftandı. Deniz buraya, yani Hankyu banliyösüne çok uzaktı. İlk birkaç

defa, inşaatta bulduğu kumla idare etmişti ama ne yazık ki son zamanlarda orada da kum yoktu. Ama kumu değiştirmeden bekleyince de koku çok şiddetleniyor ve sonunda alt kattan bile duyuluyor, kız kardeşinin ve eniştesinin suratları asılıyordu. Başka çare bulamadığı için gece geç saatte elinde kürekle civardaki bahçelerin toprağını kazıyor, ilkokulun oyun alanındaki kaydırağın kumunu çalıyordu. Böyle gecelerde köpeklerin ona havladığı, peşine kılıksız erkeklerin takıldığı olmuştu. Eğer Lili için olmasaydı, kırk yıl dil dökseler böyle zor bir işe bulaşmazdı ama Lili'nin hatırı için böyle şeylere seve seve katlanıyordu.

Neden böyleyim acaba, diye aklı tekrar tekrar Aşiya'daki eve gitti - o günlerde neden kediye bunun yarısı kadar bile sevgi göstermemişti? Eğer kendisi iyi bir tutum takınsaydı herhalde kocasıyla ayrılmayacak ve bu kadar kötü günler geçirmeyecekti. Gecikmeli bir pişmanlık duymaktan kendini alamıyordu. Düşününce, kimse suçlu değildi ve tüm kusurlar kendindeydi. Bu günahsız, sevgi dolu hayvancağızı sevmeyi bile başaramayan bir kadın olduğu için kocası ondan soğumuştu. Kendinde böyle bir eksiklik olduğu için aralarında başkalarının girebileceği bir boşluk açılmıştı.

Kasım ayı gelince hava sabah akşam soğuk olmaya, gece de Rokoko Dağı'ndan esip gelen yel, kapının kenarından buz gibi içeri dolmaya başladı. Şinako ve Lili, birbirlerine daha da sokularak, sarmaş dolaş titreyerek uyudular. Ve nihayet soğuğa dayanamayıp termofor kullanmaya başladılar. Lili'nin keyfine diyecek yoktu. Şinako ise geceleri, termoforun ısısı ve Lili'nin güzel sıcaklığıyla birlikte sımsıcak ve huzurlu olan döşekte kedi gurultuları dinleyerek hayvanın kulağına, "Sen benden daha duygu dolusun, değil mi?" diye fısıldıyordu. "Benim yüzümden seni de yapayalnız koydular. Bağışla beni, he mi?" Bazen de şöyle söylüyordu: "Ama tasalanma. Birazcık sabret. Görürsün bak, benimle beraber Aşiya'ya döneceksin. Hem de bu sefer üçümüz güzel güzel yaşayacağız."

Böyle diyor ve gözüne yaşlar doluyordu. Gecenin kör saatinde, kapkaranlık odada Lifi hariç onu görecek kimse yoktu; buna rağmen yorganı hemen başına çekiyor, gizleniyordu.

★

Fukuko saat öğleden sonra dördü geçince, İmazu'daki baba evine misafirliğe gideceğini söyleyip çıktı. O âna değin arka verandada bonzai bir

porsuk ağacını budamakta olan Şozo nicedir bu ânı beklemişçesine ayaklanıp, “Anne!” diye mutfak kapısına seslendi. Ancak çamaşır yıkamakta olan annesi su sesinden onu duymamış olacak ki, “Anne!” diye, yüksek sesle tekrarladı. “Dükkâna bakıver… ben şuracığa kadar gidip gelecem.”

O böyle deyince, mutfaktaki şarul şurul sesler derhal kesildi. Annesinin, “Ne var?” diyen sert sesi kayan kapının ötesinden duyuldu.

“Ben şuracığa kadar gidip gelecem.”

“Nere?”

“İşte şuraya.”

“N’etmeye gideceksin?”

“Ya sormak zorunda mısın illa her şeyi?”

Şozo bir an küskün bir surat takındı ve burun deliklerini genişletti. Fakat fikrini derhal değiştirerek sesini yumuşattı, yaltaklanırken kullandığı o özel ses tonuyla, “Baksana, yarım saatçik bilardo oynayıp gelsem olmaz mı?” dedi.

“İyi de, sen bilardo oynamayacağım diye söz vermedin mi?”

“Yahu bir kez gideyim, ne olur? İki haftadır oynamadım. Ne olur, bırak gideyim.”

“Ben bilmem. Gideceksen Fukuko varken sor, öyle git.”

“Niye be?”

Sesindeki tuhaf gerginliği duyunca, arka kapının yanındaki su tankının başına eğilmiş annesinin gözünde oğlunun sinirlenince takındığı çocuksu yüz ifadesi canlandı: Yüzünü görmese bile görmüş kadar olmuştu.

“Niye her şey için karımdan izin alacakmışım? Olur mu olmaz mı diye Fukuko’ya sormadan sen bana izin veremiyo’ musun?”

“Öyle bir şey yok da… Şozo’ya göz kulak ol dedi.”

“Yani sen onun casusu mu oldun, anne?”

“Salak salak konuşma.”

Annesi başka bir şey söylemedi, tartışmayı kısa kesti. Mutfaktan yine tabak çanak şıngırtıları ve su sesi gelmeye başladı.

“Sen benim anam mısın, Fukuko’nun anası mısın, hangisisin? Hangisisin deyiver hele.”

“Kes, bağıra bağıra konuşma. Komşular duyacak rezil olacaz.”

“Madem öyle diyo’sun, bulaşığı filan bırak da bi buraya geliver.”

“Anladık, anladık. Daha bi şey demiyorum, nereye istiyo’san git.”

“Yahu öyle deme de gel işte.”

Şozo artık ne düşündüyse, ansızın mutfak kapısına yürüdü ve lavaboya eğilen annesinin, sabun köpüğü kaplı ellerini tutarak onu zorla oturma odasına kadar çekti.

“Bak hele anne, fırsat bu fırsat. Şuna bi’bakıversene.”

“Ne var şimdi durup dururken?”

“Yahu, ne olur bir bak…”

Kendisiyle karısının meskeni olan ilk kattaki oturma odasının on metrekarelik dolabını açtı. Alt gözün iyice köşesinde, içine elbise konan sepetle çekmecelerin arasındaki karanlık bir gedikte tıkıştırılmış bir şeyler vardı.

“Orada olan şey nedir sence?”

“Şu mu?”

“Hepsi Fukuko’nun kirli giysileri İşte böyle dolaba ittiriyo’, çamaşır yıkamak neyin hak getire. Kirlileri oraya öyle bir yığmış ki dolabın çekmeceleri açılmıyor…”

“Ne tuhaf. Kızın kirlilerini geçen gün çamaşırcıya gönderdik halbuki…”

“He gönderdik. Ama *koşimakilerini** de gönderemedik hâliyle…”

*** Koşimaki. Japonya’da kullanılan eski tarz bir kadın iç çamaşırı. *-çn***

“Koşimaki mi bunlar?”

“Evet ya. O kadın bir pasaklı ki öyle böyle değil. Bıktım gayrı. Sen de buna bakınca vaziyeti anlamışındır anne. Diyorum ki, bir nasihat etsen? Hep bana dırdır ediyo’sun da, Fukuko’ya gelince görmezden geliyo’sun.”

“Yahu bunları buraya soktuğunu ben nereden bileyim?”

“*Anne?*” Şozo, sanki çok şaşırmış gibi sesini yükseltti. Annesi dolabın içine girmiş, o kirli şeyleri çıkarmaya başlamıştı. “Ne edeceksin onları?”

“Madem öyle yıkayayım bari…”

“Bırak yahu, pis! Yapmasana…”

“Bana bırak, ben hallederim.”

“Yahu kaynana gelininin donunu toplar mı, nerede görülmüş? Onun kirlisini yıkayasın diye demedim ki. Fukuko’ya yıkatman lazım gelir diyorum.”

Orin onu duymazdan geldi. Loş dolaptan dertop edilmiş kırmızı İngiliz bezi öbeklerini, beş veya altı sefer uzanarak topladı. İki kolu kirlilerle dolu hâlde arka kapıya doğru gitti ve hepsini çamaşır kovasına koydu.

“Yıkayacak mısın onları?”

“Erkek değil misin, sana ne çamaşırdan? Karışma.”

“Fukuko hiç değilse kendi donunu kendi yıkasın. Neden ona yıkatmıyo’sun anne?”

“Sana ne? Kovaya koyacağım, suya bastıracağım o kadar. O zaman fark eder de kendi yıkar herhal.”

“Saçmalama. Bir şey fark etmez o kadın.”

Annesinin, öyle söylese de aslında çamaşırları bizzat yıkamaya niyetli olduğu belliydi. Şozo çok rahatsız olmuştu. Üstünü bile değiştirmeden, *atsuşi*siyle* eşiğe indi, sandaletlerini ayağına geçirdi, bisiklete atladı ve gitti.

*** Erkekler için, sade kumaştan bir tür panço. Kuzey Japonya’da yaşayan Ainu kabileleri tarafından icat edilmiş bir kıyafettir. *-çn***

Demin bilardoya gideceğini söylerken yalan söylemiyordu, niyeti sahiden oydu. Ama şimdiki olay o kadar keyfini kaçırmıştı ki bilardo oynayacak keyfi kalmamıştı. Karar verdiği bir istikamet olmaksızın, zilini asabi asabi öttürerek Aşiya Irmağı’nı izleyen yürüyüş patika boyunca sürdü; Ulusal Karayoluna geldi, Narihira Köprüsü’nden geçti. Bisikleti Kobe yönüne çevirdi. Saat beşe geliyordu ama dümdüz uzanan Ulusal Karayolunun ötesinde sonbahar güneşi şimdiden batmaya yüz tutmuştu. Ufka yaklaşınca şişmanca bir kuşağa benzeyen akşam güneşinin yandan gönderdiği ışıkların içinde, insanlar da arabalar da bir yanları kırmıza boyanmış, korkunç uzun gölgeler bırakarak geçiyorlardı. Bisikleti dümdüz o ışıklara doğru süren Şozo tıpkı çelikmişçesine parlayan asfaltın ışığından kaçmak için boynunu, yolu görmesini önlemeyecek kadar yana çevirdi. Ormana bitişik halk pazarının yanından geçti. Yan sokaktaki tramvay durağına yaklaştı. İşte o zaman, tramvay raylarının öte yanında, bir hastanenin bahçe duvarı yanında, tatami kilimcisi Tsukamoto’nun tezgâhı gözüne çarptı. Adam iğnesini almış, kilim onarıyordu. Şozo’nun keyfi hemen yerine geldi ve o yana doğru gitti.

“Kolay gelsin,” diye seslendi.

“Merhaba,” dedi Tsukamoto yaptığı işi bırakmadan kafasını kaldırarak. Hava kararmadan işini bitirmesi lazımmış gibi iğnesini batırıp çıkarmayı sürdürerek sordu: “Bu saatte nereye gidiyorsunuz?”

“Hiç, öylesine dolaşıyorum. Buradan geçiyordum sadece…”

“Benden bir isteğiniz mi vardı?”

“Yoo, aslında yok…” Şozo böyle söyler söylemez pişman oldu. Gözüyle burnu arasındaki deriyi kırıştırarak sahte sahte gülümsedi. “Buradan geçiyordum da, selam edeyim dedim.”

“Demek öyle.” Tsukamoto önünde bisikletle duran adamı zaman ayırmaya değmez bulmuş gibi başını eğip işine devam etti. Şozo bunu kaba buldu, ne kadar meşgul olursa olsun insanın bir: “Son zamanlarda nasılsın?” ya da “Lili’nin yokluğuna alıştın mı?” diye, azından çoğundan bir şeyler sorması gerekirdi; oysa adam onu hiç umursamamıştı. Gerçeği söylemek gerekirse Şozo, kediyi ne kadar özlediğini Fukuko’dan gizlemek için çok çaba harcıyordu. Lili’nin Li’sini bile ağzına almıyordu. Tüm hasreti birikmişti, tesadüfen Tsukamoto ile karşılaşınca dertleşmek, ona içini dökmek istemişti. Ah keşke yapabilse, o zaman içi kimbilir ne kadar ferahlayacaktı! Tsukamoto en azından bir teselli sözcüğü söylemek, o da olmazsa uzun süredir görüşmedikleri için özür dilemek zorundaydı. Çünkü en başta, Lili’yi Şinako’ya götüreceği zaman adama yemin ettirmişti: Tsukamoto, kedinin nasıl karşılandığını kontrol için ara sıra Şozo’nun yerine o eve ziyarete gidecek, durumu kolaçan edip rapor verecekti. Elbette bu, ikisinin arasındaki gizli bir anlaşmaydı; Orin ve Fukuko’dan kesinlikle gizli tutulacaktı. Bu anlaşma sayesinde Şozo kıymetli kedisini teslim edebilmişti ama o günden bu yana bir kez olsun Tsukamoto sözünü tutmamıştı. Dolandırıcı herif, hem Şozo’yu kandırmıştı hem de karşısında hiçbir şey olmamış gibi davranıyordu.

Yoksa Tsukamoto sözünü kasten bozmamıştı da, gündelik işinden gücünden fırsat bulup diğer insanların meseleleriyle ilgilenememiş miydi? Burada rastlaşmaları sayesinde ona biraz teessüf etmeye gelmişti ama böyle harıl harıl çalışan birine pişkin pişkin “Kedim nasıl?” diye de sorulmuyordu işte! Soracak olsa belki azar bile işitirdi.

Giderek sönen güneşin altında bir tek Tsukamoto’nun avucundaki tatami iğnesi göz alıcı bir şekilde parlıyordu. Şozo hipnotize olmuşçasına iğneye bakakaldı, öylece durdu. Bu civar, kentin kıyısı denilebilecek, konutların seyrekleştiği yerdi; güney yönünde yenilebilir kurbağaların yetiştirildiği havuzlar vardı, kuzeyde ise tramvay kazalarında ölen

insanların ruhları için kısa süre önce dikilen, büyük bir taş Cizo* heykeli duruyordu. Hastanenin arka tarafındaki arazi hep pirinç tarlasıydı. Çok daha uzaklarda ise, Hankyu demiryolu hattının geçtiği dağlar vardı; deminki açık havada her girinti çıkıntıları net görülüyordu ama şimdi alacakaranlık yüzünden sislere bürünmüş gibiydiler.

*** Budizmdeki ermişlerden biri. Özellikle ölen çocukların ruhlarına öbür dünyaya yapacakları yolculukta kılavuzluk etmesiyle tanınır ama genel olarak tüm yolcuların koruyucusu olarak da görülür. Bir Cizo heykeli önünde birkaç çakılı üst üste koymanın, bir çocuğun cennete girişini çabuklaştırdığına inanılır. *-çn***

“İzninle ben gideyim artık.”

“Bir ara misafirliğe gelsene.”

“Başka gün, vaktim olduğunda rahatsız ederim.” Tek ayağını pedala dayayıp iki üç adım gitti ama tabii ki içi rahat etmedi.

“Bak ne diyeceğim…” diyerek tekrar geri döndü. “Tsukamoto, dostum. Sana da engel oluyorum ya, soracak bir şeyim vardı.”

“Ah… Nedir?”

“Diyorum ki, ben şimdi Rokko Dağı’nın oralara kadar gitsem…”

Nihayet kilimi dikmeyi bitirmiş, ayağa kalkmakta olan Tsukamoto, “Ne için?” diye, afallamış bir yüzle sordu. Elindeki kilimi tezgâha küt diye geri bıraktı.

“Ayrılmamızdan beri hâli vakti nasıl bilmiyorum da ondan elbet…”

“Ciddi misin sen? Erkek ol biraz ya - bırak kadını.”

“Yanlış anlıyo’sun,Tsukamoto! Öyle bi’niyetle değil…”

“Ben sana o zaman bak iyi düşündün mü dediğimde, o kadınla hiç ilgim kalmadı, yüzünü görmek bile canımı sıkıyor demedin mi?”

“Tsukamoto, beni bir dinle! Derdim Şinako değil. Kediyi görecem yahu.”

“Ne, kedi mi?” Tsukamoto’nun gözlerinin ve ağzının kenarında aniden neşeli bir gülüş belirdi. “Haa, demek kediden bahsediyordun.”

“Kediyi diyo’dum ya… Sen o zaman, Şinako ona güzel bakıyo’ mu bakmıyo’ mu, bazı bazı görüp gelirim demiştin ama aklından çıktı herhal.”

“Öyle bir şey demiştim. Ama bu yıl evleri sel aldı biliyo’sun. İşim başımı aştığı için…”

“Anladık, anladık. Onu biliyorum, o yüzden sen git bak demeyeceğim.”

Şozo bunu ironik bir tavırla söylemişti ama diğeri bu tavrı anlamadı.

“Sen o kediyi unutmadın mı hâlâ?”

“Unutulur mu hiç? Şinako denen kadın ona zulüm mü etti, yoksa ona ısındı mı, düşüne düşüne akşam gözüme uyku girmiyo’. Ama Fukuko’nun gözü üstümdeyken hiçbir şey diyemiyorum. Bir dertliyim ki sorma gitsin…” Şozo göğsüne vurarak böyle söyledi. Hislenmişti, dokunsalar ağlayacaktı. “Aslında hep gidip görmek istedim ama bi’ aydır tek başıma sokağa çıkmama izin yok. Hem Şinako’yla karşılaşmak da istemiyorum. Ona kendimi göstertmeden, bi’ tek Lili’yi görüp gelmek istiyorum. Yapabilir miyim sence?”

“O dediğin epeyce zor bir iş.” Tsukamoto’nun bu sözü aslında bu muhabbeti bitirelim manasına geliyordu. Adam bıraktığı kilimi tekrar eline alarak ekledi. “Kesin görünürsün. Bir de kediyi değil Şinako’yu özleyip gittiğini sanırlarsa al başına belayı.”

“Kimsenin böyle düşünmesini istemem.”

“O yüzden vazgeç gitsin. Kediyi verdin bir kere, iyi bakmazsa bile elinden ne gelecek ki ha, dostum İşii?”

Şozo bu soruyu yanıtlamak yerine başka bir şey sordu:

“O değil de… Şinako ikinci katta mı kalıyo’, ilk katta mı?”

“Galiba ikiydi. Eh, ilk kata da iniyordur elbet.”

“Evin boş kaldığı olmuyo’ mu?”

“Bilmem ki… dikiş diktiği için çoğunlukla evde oluyordur.”

“Hamama hangi saatte gidiyor?”

“Ne bileyim be?”

“Bilmezsin tabii. Kusura kalma, işine engel oldum.”

“İşii, dostum…”Tsukamoto elinde kilimle ayağa fırladı ve daha şimdiden birkaç metre uzaklaşmış olan bisikletin ardından seslendi: “Sahiden gidecek misin?”

“Daha karar vermedim. Bi’ o taraflara gideyim, sonra düşünürüm.”

“Yani sen bilirsin ama sonradan bir patırtı çıkarsa hiç benden imdat isteme.”

“Sen bu mevzuyu Fukuko’ya da bizim valideye de söyleme yeter. Hadi görüşürüz.”

Şozo başını sağa sola çevirip bakındıktan sonra elektrikli tramvay hattının öbür tarafına geçti.

Gitmeye karar vermişti vermesine ama o evdekilerle yüz yüze gelmeden, gizlice Lili'yle buluşacak kadar talihi yaver gidecek miydi? Şozo'nun şansına, evin arkası boş arsaydı; kavakların ve yaban otlarının arasına saklanıp Lili'nin evden çıkmasını uzun süre bekleyebilirdi. Ne yazık ki hava kararmıştı ve kedi sokağa çıksa bile onu görmek zor olacaktı. Hem yakında Hatsuko'nun kocası da işyerinden eve dönecekti; akşam yemeği pişirilirken mutfak kapısının yanında birileri olacaktı, yani uzun süre sanki keşfe çıkmış bir hırsız gibi pusuya yatamazdı. O zaman en mantıklı şey eve dönüp başka gün daha erken saatte tekrar denemek olacaktı. Ama Lili'yi görüp görememek bugün ikinci plandaydı; hazır karısının gözetiminden kurtulmuşken bisikletini dilediği yere sürmek bile ona hudutsuz bir keyif vermişti. Aslında, bugün şansını kullanamazsa böyle bir fırsatı iki hafta daha bulamazdı. Fukuko baba evine, harçlık koparmaya gidiyordu ama bu genelde ayda bir iki defa, ayın ilk gününden ve on beşinden hemen sonra yapıyordu. Gidince akşam yemeğini mutlaka orada yer ve en erken saat sekiz-dokuz sularında dönerdi. Yani bugün, özgürce geçirebileceği üç veya dört saati daha vardı. Eğer açlığa ve soğuğa tahammül etmeye kararlıysa, o boş arsada iki saat bekleyecek zamana sahipti. Lili'nin akşam yemeklerinden sonra dolaşmaya çıkma huyu vardı; eğer o huyundan şimdi de vazgeçmediyse belki de "kızıyla" karşılaşabilecekti. Hem Lili'nin yemekten sonra ot biten yerlere gidip taze yapraklar kemirme alışkanlığı da vardı. Yani o boş toprak, Şozo'nun emelleri için çok uygundu.

Şozo bunları düşünerek Konan Lisesi civarına vardı. Kokusuido adındaki bir radyo dükkânının önünde bisikleti durdurup içeriye göz attı. Sahibinin içeride olduğunu görünce, "İyi günler," dedi ve dükkânın camlı kapısını araladı. "Çok özür dilerim ama bana yirmi sen borç verebilir misin?"

"Yirmi sene mi ihtiyacın var?"

Dükkânın sahibinin tavrı, "Seni daha önce görmemiş değilim. Ama apansız dükkâna dalıp samimi konuşacak kadar yakından tanışmıyoruz," diyordu. Beri yandan, sadece yirmi senlik bir isteği de reddedemedi. Kasadan on senlik iki metal para aldı, onları Şozo'nun avcuna bıraktı. Şozo bir koşu karşıdaki Konan pazarına gitti. Tatlı fasulye ezmesiyle dolu çörekler, bambu sürgünü kabuğuna sarılı ufak bir parça da et aldı. Onları göğüs cebine sıkıştırarak geri döndü. "İznin varsa biraz mutfağını* kullanabilir miyim?"

Şozo iyi tabiata sahip biriydi ama başkasından yardım isterken işi yüzsüzlüğe vardırabiliyordu. Böyle alışmıştı. “Ne yapacaksın?” diye sorulduğunda, “Bi’ şey yapmam gerek…” deyip sırıta sırıta mutfağa yöneldi Bambu kabuğuna sarılı tavuk etini alüminyum tavaya koydu, havagazı ocağını yakıp biraz su kaynattı. “Kusura kalmayın…” diye belki yirmi defa tekrarladıktan sonra, “Benim de nazım bitmiyor ama bir şey daha rica etsem olmaz mı?” dedi.

*** Bugün bile Japonya’da pek çok esnaf, yaşadığı evin birinci katının bir kısmını dükkân olarak kullanır. -*çn***

Ricası, bisiklete takılan bir lamba ödünç almaktı. Adam içeriden: “Al bunu kullan…” diye, üzerinde “Uozaki İlçesi, Miyoşi Gıda” yazan bir eve servis lokantasının eski moda kâğıt fenerini getirdi.

“Of, amma da antikaymış yahu…”

“Eski olduğu için bana lazım değil. Bir ara fırsat bulunca geri getirirsin.”

Dışarıda hâlâ biraz günışığı vardı. O yüzden Şozo, feneri beline astı. Hankyu semtindeki Rokko tramvay durağına, o koskoca tabelasında “Rokko Dağ Yolu Girişi” yazan durağın önüne geldi. Bisikletini yol kıyısındaki bir çay evine emanet etti. Hedefi olan ev, oradan iki yüz elli, üç yüz metre ötedeydi. Şozo eve giden hafif yokuşu çıktı. Ve evin arka kapısının baktığı tarafa, yani evin kuzeyine dolanıp boş arsaya girdi. Boyu bir metreye yaklaşan otların yayıldığı, sık yeşilliğin arasına çömelip çıt çıkarmadan durdu.

Az önce satın aldığı tatlı fasulyeli çöreği kemirerek burada iki saat beklemek, o sırada Lili çıkagelirse ona getirdiği tavuk etini hediye etmek, uzun süreden beri ilk defa onu omuzuna çıkarmak, ağzının kenarını yalamasına izin vermek, beraber keyifle öpüşüp koklaşmak niyetindeydi.

Bugün canını sıkan bir olay yaşayıp kendini evden dışarı atınca hem ayakları onu kendiliğinden batı yönüne götürmüştü hem de Tsukamoto’yla karşılaşmıştı. Böylece kararını verip buraya kadar gelmişti. Böyle apar topar değil de, dışarıda bekleyeceğini bilerek gelseydi yanına palto alırdı. Atsuşisinin altına sadece yünlü bir gömlek giymişti, soğuk iliklerine işliyordu. Şozo omuzlarını birbirine yaklaştırdı ve baştan başa yıldızların ışıldadığı gökyüzüne baktı. Takunyalı ayağına soğuk otlar değince irkildi. Şapkasına dokunduğunda, omuzlarını ovuşturduğunda, her yerine çiy damlalarıyla sıvandığını gördü. Vay canına, tevekkeli değil donuyordu. Bu bekleyişi iki saat sürdürürse herhalde üşütürdü. Fakat Şozo’ya mutfağın

oradan pişen bir balığın kokusu gelmişti ve Lili'nin de o kokuyu alıp çıkageleceğini sezinledi.

Alçak sesle: "Lili… Lili…" diye seslenirken tuhaf bir gerilim hissetti. Evdekilerin anlamayacağı, yalnızca kedinin fark edeceği bir işaret vermenin bir yolunu düşündü.

Sindiği bu otluk yerin ilerisini yapraklarla kaplı ararot kamışları bürümüştü; onların üstünde ara sıra bir şeyler parlıyordu: Herhalde uzaktaki elektrik lambalarının ışığını yansıtan çiy damlalarıydı bunlar. Şozo bunu bilse de her parıltıyı kedinin gözleri zannediyor, yüreği yerinden oynuyordu. İçinden, "Ah, bu Lili galiba! *Şahane!*" diye geçiriyor, kalbi pır pır edip karnında kelebekler uçuşuyordu. Bir an sonra düş kırıklığına uğruyor, keyfi yine kaçıyordu.

Belki kulağa tuhaf gelecek ama Şozo hiçbir insanı böyle bir sabırsızlıkla beklememişti. En büyük macerası, Cafe'lerdeki kızlarla eğlenmekti. Aşka benzer denilebilecek tek deneyimi ise eski karısından kaçak göçek Fukuko'yla buluştuğu günlerdi. Böyle hem keyifli hem gergin hem heyecanlı, içinin içine sığmadığı bir bekleyişi… eh, biraz tatmıştı tabii: Yine de kendi anası ve kızın babası zaten aralarını yapmaya çalışıyordu ve Şinako'yu da onlar idare etmişti; kendisinin kaçamak hileler yapmasına gerek kalmamıştı. Örneğin gece çiyi ile ıslanırken açlığını tatlı fasulyeli çörekle bastırmak gibi zahmetlere girmesi gerekmemişti. O günlerde durum ciddiyetini böyle hissettirmemişti; kızla buluşmak, onu görmek isteği de içini böylesine doldurmamıştı.

Şozo hem eşi hem annesi tarafından çocuk muamelesi görmekten, tek başına ayakta duramaz bir ahmak sayılmaktan son derece rahatsızdı. Rahatsızdı ama derdini dinleteceği tek dostu bile yoktu. Çilesini içine attıkça kendini daha da yalnız, daha da güvensiz hissediyordu. O nedenle Lili'ye daha beter bağlanmıştı. Doğrusu Şinako'ya da, Fukuko'ya da, annesine de anlatamadığı bu kimsesizliği anlayan tek kişi vardı: O anlayışlı, teselli eden bakışı Lili'nin elem dolu gözlerinde görmüştü sadece. Yine o kedinin kalbinin içinde sakladığı, insana söyleyemediği hayvani bir kederi de sadece kendisinin okuyabildiğini düşünmüştü. İşte böyle yakınken ayrılmışlardı, hem de kırk günü aşkın zamandır! Ve evet, bir süre kendisi de kediyi düşünmemeye, ondan vazgeçmeye çalışmıştı ama annesi ve karısına karşı olan kırgınlıkları büyüdükçe büyümüş, şikâyetlerini dökeceği yer bulamadıkça yine Lili burnunda tütmeye başlamıştı. Hasrete artık dayanamıyordu. Kendinizi Şozo'nun yerine koyun: Bir insanın önüne öyle

dik engeller konulursa, eve girip çıkarken bile izin almaya mecbur bırakılırsa, kediyi unutacağı varsa da unutamaz, içindeki özlem ateşi harlandıkça harlanır.

Tsukamoto'nun hiç haber getirmemesi de işin tuzu biberi olmuştu. Söz verdiği hâlde neden tek kelime olsun getirmemişti? Eğer işleri yoğunsa diyecek bir şey yoktu ama ya ortada endişelenmeyi gerektirecek bir durum varsa da adam onu Şozo'dan gizliyorsa? Mesela Şinako hayvana eziyet ediyorsa, iyi beslenemediği için zayıflamışsa, evden kaçmışsa, kaybolmuşsa, hatta hastalanıp ölmüşse? Kedi gittiğinden beri Şozo çok kez öyle rüyalar görmüştü, geceyarısı bir yerlerden miyavlama geldiğini sanarak uyanıyordu. Sanki tuvalete gidecekmiş gibi yaparak usulca kalkıp kepenkleri kaldırıyor, dışarı bakıyordu. Bir değil iki değil, pek çok defa o illüzyona kanmıştı. O kadar ki, acaba duyduğum ses ve gördüğüm suret Lili'nin hayaleti mi; kaçtı ve buraya gelirken bir kuytuda ölüp kaldı da ruhu bedeni olmadan mı döndü diye düşünmeye başlamış, korkudan titremişti.

Ama her ne kadar Şinako sevgisiz bir kadın, Tsukamoto da sorumsuz bir adam olursa olsun, Lili'nin başına bir kötülük gelse herhalde susup oturmazlardı muhtemelen. Şozo herhangi bir haber gelmemesini kedinin sorunsuzca yaşadığına delil saymış; o uğursuz düşünceleri aklından def etmişti. Fakat yeni karısının buyruklarına itaat edip bir kez olsun Rokko Dağı'na doğru gitmemiş oluşu başındaki gardiyanlardan korktuğu için değil, eski karısı Şinako'nun ekmeğine yağ sürmek istemediği içindi. Şinako'nun tam olarak neyin peşinde olduğunu şimdi bile tam bilmiyordu. Ama Tsukamoto'nun haber getirmeyi Şinako'nun isteği üzerine aksattığı varsayılabilirdi. Eğer öyleyse o kadın, Şozo'nun vicdanına oynuyor, onu ayağına getirmeyi planlıyordu. Bu kötü şüpheyi duyunca, Lili'nin afiyette olduğunu teyit etme isteği göz göre göre Şinako'nun tuzağına düşme korkusuyla çarpışmıştı.

Bu iki duygu birbirine denk kuvvetteydi. Şozo ne yapıp edip Lili'yi görmek istiyor ama Şinako'ya yakalanmaktan da ölesiye korkuyordu. Kadının, "Bak gördün mü, geldin işte!" diye kurnazlığıyla böbürleneceğini, kibirli kibirli burnunu oynatacağını düşününce, o yüz ifadesini gözünün önüne getirmekle bile Şozo'nun midesi bulanıyordu. Doğrusu, Şozo'nun da kendine göre birinci sınıf bir kurnazlığı vardı; zayıf karakterli, başkası ne derse onu yapan bir insan görüntüsünden ustalıkla faydalanırdı. Şinako'yu yine bu yöntem sayesinde evden kovmuştu. Görünüşte Orin ve Fukuko'nun oynattığı bir kuklaydı ama işin asıl yüzü başkaydı: Şinako'ya en çok gıcık

olan kişi, belki de Şozo'nun ta kendisiydi. Ve karısından ayrılınca çok hoşnut olmuş, yüreği biraz olsun sızlamamıştı. İkinci katın pencerelerinde elektrikler yanıyordu; Şinako şu anda orada olmalıydı. Yaban otlarının gölgesine çömelmiş, yukarıdaki o lambaya baktı ve bir kez daha, insanları aptal yerine koyan, bilmiş havalarındaki o surat gözünün önüne geldi ve tüm sinirlerini zıplattı.

Buraya kadar zahmet ettikten sonra, en azından özlediği o "miyav" sesini uzaktan da olsa duyup hayvanın kazasız belasız sahiplenildiğini bilmek Şozo'nun içine su serpmeye yetecekti. Hedef el uzatsa dokunacağı kadar yakındı, hazır buradayken şu arka kapıdan içeriye bir göz atsa… Bir sorun çıkmazsa Hatsuko'yu fısıltıyla çağırır, kediye hediye getirdiği tavuk etini verir, bir iki soru sorup giderdi… İçinden bunları geçirmişti ama o penceredeki ışığa bir kez bakınca, o yüzü kalbinde bir kez canlandırınca ayaklarına âdeta kramp girdi Hayır! Boş bulunup da öyle bir halt etse Hatsuko kimbilir bunu nasıl yanlış anlardı! Üst kattaki ablasını çağırmaya bile gidebilirdi! Öyle yapmasa bile sonradan olup biteni anlatacağı muhakkaktı. Şinako'nun "hain planım başarıya ulaştı" diyerek kendi kendine gelin güvey olması bile insanı çileden çıkarırdı.

O hâlde bu boş arsada sabredip oturmaktan, Lili buradan tesadüfen geçerse de fırsatı değerlendirmekten başka çözüm yoktu. Ama bu kadar beklediği hâlde ne gelen vardı ne giden, belki bu gece şansı yaver gitmeyecekti. Torbadaki çörekleri de yiyip bitirmişti. Tahminine göre bir buçuk saattir bekliyordu, artık evde kendini bekleyen ihtimalleri düşünmenin sırasıydı. Orada sadece annesi olsa problem yoktu da, Fukuko ondan önce eve gelirse bu gece Şozo'ya uyku yüzü göstermez, onu yara bere içinde bırakırdı. Şozo buna katlanabilirdi ama işin ucunda yarın ve sonraki günler göz hapsine alınmak da vardı. Lakin bir buçuk saat bekleyip bir miyavlama bile duymamak da tuhaf bir durumdu. Yoksa geçenlerde gördüğü tüm o rüyalar çıkmış mıydı? Yoksa kedi zaten bu evde değil miydi? Şu demin kokan balığın akşam sofrasında yenilmek üzere piştiği düşünürse, kediye de ondan bir pay verilmiş olmalıydı ve balık yediyse mutlaka ot kemirmek üzere evden çıkardı. Çıkmadığına göre ortada bir terslik vardı…

Şozo artık dayanamadı, otların arasından kalktı, gizli gizli arka kapının eşiğine kadar gitti. Kapının arasından başını uzattı, içeri baktı. Alt katta kepenkler kapalıydı, Hatsuko'nun galiba çocuğuna ninni söyleyen sesi, kesik kesik geliyordu. Onun haricinde ortalık sessizdi. Üst kattaki

pencerenin camından bir anlığına bir gölge geçse Şozo çok mutlu olacaktı. Ama camın ardında beyaz bir perde örtülüydü, perdenin üst tarafı loş ve alt tarafı aydınlıktı. Demek ki Şinako lambayı oldukça aşağı bir yere asmıştı; çalışıyor olmalıydı. Şozo'nun hayalinde huzurlu bir manzara belirdi: Işığın altında iğnesini işleten kadının yanına Lili uslu uslu uzanmış, kamburunu çıkarıp 9 rakamına benzemiş ve kendini rahat bir uykuya bırakmıştı. Uzun sonbahar gecesinde elektrik lambasının titremeyen ışığı sadece Lili ve Şinako'ya ait bir uzamı aydınlatıyordu, odanın kalanı neredeyse karanlıktı… Gece ilerledikçe kedi usulca horlamaya başlayacak, insan ise sessizce dikiş dikecekti; mütevazı ama sımsıcak bir tablo oluşacaktı… O camın ötesinde işte böyle bir dünya uzanıyorsa, eğer bir mucize olmuş da Lili, sahibesiyle sıkı dost olmuşsa - eğer gerçekten böyle bir manzara varsa, Şozo bunu kıskanmadan durabilir miydi hiç? Doğrusunu söylemek gerekirse Lili'nin eski hayatını unutmuş, şimdiki hayatından mesut olması Şozo'nun canını sıkardı. Hiç kuşkusuz, kediye kötü davranıldığını ya da onun öldüğünü öğrenirse de üzülürdü. Her durumda adama huzur yoktu. Belki de hiçbir şey sormamak en iyisiydi.

Şozo o an, alt kattaki ayaklı saatin "Dan!" diye, yarım saati vurduğunu duydu.

Saat yedi buçuktu. Bunu anlar anlamaz, sanki biri onu tekmelemişçesine ayağa fırladı. İki üç adım uzaklaştı, duraksadı. Pek değerli bir emanet gibi göğsünde sakladığı bambu sürgünü kabuklarını çıkardı. Elinde kabuklarla ön kapıyla çöp kutusu arasında gidip geldi. Lili'nin yiyeceği kolayca bulacağı bir yer arıyordu. Otların arasına koysa kokusundan köpekler bulurdu; buraya koysa hane halkından birisi görürdü. Galiba iyi bir yol yoktu. Yok, şimdi bunları düşünmenin sırası değildi. En çok otuz dakika içinde dönmezse, başı yine belaya girebilirdi. "Sen bu saate kadar nerelerdeydin ha?" diyen o ses kulağının dibindeydi, hiddetli ve tehditkâr Fukuko, gerçek sanılacak kadar somut, zihninde görünmüştü. Şozo kabukları açıp aceleyle ararot otlarının arasına yerleştirdi. Kenarlarına çakıllar koydu, üstünü de gelişigüzel otlarla örttü. Geniş arsayı geçip bisikletini emanet ettiği çay evine kadar tabana kuvvet koştu.

O akşam, Şozo'dan bile iki saat sonra eve gelen Fukuko erkek kardeşinin onu bir boks maçı seyretmeye götürdüğünü söyledi. Keyfi müthiş yerindeydi. Ertesi gün, akşam yemeğini biraz erkenden bitirdikten sonra,

“Kobe’ye gitmek istiyorum,” dedi. Karı koca beraber yeni açılan Curakukan’a* doğru yola çıktılar.

*** 1913’te inşa edilip 1934’te genişletilen tiyatro ve sinema salonu. Çelikbeton konstrüksiyonu, klima sistemi ve üst kattaki kapalı buz pateni pistiyle dönemin en modern yapılarından biriydi. Pahalı bir yerdi: 3. sınıf tiyatro koltukları bile bir fabrika işçisinin yevmiyesine denk fiyattaydı. *-çn***

Orin, Fukuko’nun İmazu’daki eve gidip gelmesinden sonraki, yani cebinde harçlık taşıdığı beş altı gün, bilemedin bir hafta boyunca, mutlaka keyifli olduğunu biliyordu. Geçenlerde bol bol müsriflik yapmış, iki kez de Şozo’yu sinema ve tiyatro izlemeye götürmüştü. O sırada karı koca gayet mutlu geçiniyor, aralarından su sızmıyordu; ama bir haftadan sonra kız depresifleşiyor, evde tembellik edip abur cubur yemekten, dergi karıştırmaktan başka şey yapmaz oluyordu. Bazen de kocasında kusurlar bulup onu azarlıyordu. Ayrıca Şozo da karısının mali durumu iyiyken sadık koca numarasına yatıyor, para koparamaz olunca da çıkarcı yüzünü gösterip ona asık surat ve ilgisiz bir tonlamayla cevap veriyordu. En kötü iş Orin’e düşüyordu çünkü kadıncağız ikisinin huysuzluğundan da nasibini ayrı ayrı ahyordu. O yüzden Orin, Fukuko’nun İmazu’ya her gidişinde şükür bir süre rahat edeceğiz deyip gizli bir oh çekiyordu.

Bu seferki “huzurlu hafta”nın başlangıcından üç dört gün sonra, kocasıyla baş başa sinide akşam yemeği yiyen Fukuko, “Geçen izlediğimiz film bana hiç de bile komik gelmedi…” dedi. O da sake içmeyi severdi ve gözleri biraz kızarmıştı. “Sen ne diyo’sun, sevdin mi o filmi?” diye cümlesine devam ederek içki çanağını kaldırdı. Şozo çanağı onun elinden alıp içki doldurdu.

“Buyur. Afiyet olsun.”

“Ay olmaz… Sarhoş oldum bile.”

“İç, iç… hadi bir fondip daha.”

“Evde içince de tadı çıkmıyor. Yarın bir yerlere gitsek ya?”

“Yani iyi dedin, güzel dedin. Gidelim, gidelim.”

“Daha harçlığıma hiç el sürmedim… Geçen akşam evde yemek yiyip film görmeye gittik, o sadece dimi? O yüzden daha bi’ sürü param var.”

“Nereye gidelim istersin?”

“Takarazuka.* Bu ay ne oynuyor acep?”

“Demek müzikal istiyo’sun…”

Her ne kadar sonrasında kaplıca keyfi olsa da, Şozo’nun suratında heves okunmuyordu.

“Madem bi’ sürü harçlığın var, daha neşeli bi’ şey yapalım mı?”

“Kafanda ney var?”

“Şöyle bir güz sefası* yapmayız mı?”

*** 2022 itibariyle hâlâ faal olan ünlü tiyatro kumpanyası. Aynı adlı kaplıcalar kentinde kurulmuştur. Tüm oyuncuları kadındır. Erkek rollerini maskülen bir ses ve duruş sergilemek için özel olarak eğitilen kadınlar oynar. Seyircileri de büyük oranda kadınlardan oluşur. *-çn***

*** Japonya’da, sonbaharda ağaçların (bilhassa akçaağaçların) kızıl yapraklarını seyretmek gelenektir. *-çn***

“Minoo’ya mı gidicez?”

“Minoo olmaz, geçenki sel o muhiti almış da götürmüş diyo’lar. Ben eskisi gibi Arima’ya gidelim diyorum, rızan varsa tabii.”

“Oraya ne zaman gittiydik ki?”

“Bir yıl evvel gittik ya. Yoo, daha çok oldu. O gün kurbağalar nasıl da vıraklıyordu.”

“Bildim, bildim. Bir buçuk yıl oldu.”

Akılları bir buçuk yıl öncesine, gizli gizli buluşmaya henüz başladıkları günlere gitti. Bir gün,Takimiçi hattının son istasyonda buluşmuş, Kamiyu tramvayına binip Arima’ya gitmişlerdi. Goşonobo adındaki kaplıca otelinin ikinci katındaki bir odada yarım gün eğlenmişlerdi. Vadideki serin ırmağın akışını dinleyerek bira içtikleri, düşüp kalktıkları o mutlu yaz gününü ikisi de gayet iyi hatırlıyordu.

“O hâlde yine Goşonobo’nun ikinci katı olsun mu?”

“Şimdi yazınkinden daha güzeldir zaten. Ağaçları seyreder, kaplıcaya gireriz; bir de güzel bir yemek yedik miydi…”

“Olur, olur. Tamam, karar verilmiştir.”

Ertesi gün için öğle yemeğini erkenden yiyip yola çıkmayı planladılar. Ama Fukuko saat dokuzda süslenmeye başladıktan sonra aynadan kocasına bakarak, “Saçların karman çorman,” dedi.

“Öyledir herhalde. İki haftadır berbere gitmedim ki.”

“Çabucak git de kestir o zaman. Otuz dakikaya dön.”

“Mümkün değil.”

“Sende o saç varken ben senin yanında yürüyemem… Koş hadi.”

Şozo, karısının verdiği bir yenlik banknotu sol elinde sallayarak kendi dükkânının elli altmış metre doğusunda kalan berbere koştu. Şansına, dükkânda başta müşteri yoktu. Dükkânın iç odasından çıkagelen berbere:

“Rica etsem, çabuk kesebilir misin?” dedi.

“Bir yere mi gidiyo’sunuz?”

“Arima’ya, yaprak bakmaya gideceğiz.”

“Ne güzel… Hanım da gel’cek mi?”

“Gel’cek ya… hemen yemek yiyip çıkacağız. Bana otuz dakkaya saçını kestir, dedi.”

Yarım saat geçtikten sonra Şozo berberin onun arkasından söylediği, “Sana imreniyorum harbi. İyi eğlenin, güle güle gidin, güle güle gelin,” cümlesiyle evin yolunu tuttu. Tam dükkânının eşiğine ayak basmış, ayağını içeriye uzatıyordu ki donakaldı.

“Aşk olsun anne, niye şimdiye kadar hiçbi’ şey demediniz?”

Çünkü aniden, evden böyle söyleyen bir ses duyulmuştu.

“… öyle bir şey olduysa niye bana demediniz? Ben de sizi kendime dost bilmiş idim anne, alacağınız olsun. Meğersem dostluğunuz sadece laftaymış. Demek hep böyle böyle kandırmışınız beni.”

Fukuko’nun tepesinin attığı, tiz ve cırlak konuşma tarzından belliydi. Kaynanasını da sindirmişti; Şozo’nun annesi ara sıra bir iki kelime cevap verse de duyulmaktan korkar gibi alçak sesle konuşuyor, ne dediği anlaşılmıyordu. Sadece Fukuko’nun sesi evin dışına kolayca taşıyordu.

“*Ne?* Belki de gitmemiştir mi? Saçmalamayın! Birinin evine girip mutfağı kullanmış, tavuk eti neyin pişirmişse Lili’ye gitmeyecek de nereye gitçek? Hem de yanında fenerle geldiğini, sonra feneri oraya koyduğunu siz de gördünüz, dimi?”

Annesini karşısına alıp da öyle yüksek sesle bağırması çok nadir görülen bir olaydı. Demek ki demin, Şozo’nun berbere gittiği o kısacık sırada, geçen günkü radyo dükkânının sahibi hem verdiği borcu hem de feneri geri almak için uğramıştı. Aslında geçen akşam Şozo, bisikletin önüne asılı fenerle eve dönmüş, Fukuko görmesin diye feneri depodaki raflardan birine kaldırmıştı. Annesi muhtemelen feneri görmüştü, sorulunca çıkarıp vermiş olabilirdi. Fakat Radyocu, “Feneri fırsat bulunca geri getirirsin,” dememiş miydi? Neden almak için böyle acele etmişti ki? Öyle eski püskü bir şeye ihtiyaç duymuş olamazdı. Acaba buralardan geçiyordu

da, hazır gelmişken uğramış mıydı? Ya da Şozo'nun aldığı yirmi sen borcu hemen ödememesine mi bozulmuştu? Belki de gelen kişi dükkânın sahibi değil onun küçük oğluydu… Gelen her kimse, tavuk etinden bahsedecek kadar boşboğazlık etmesi için bir sebep göremiyordu Şozo.

"… Orada bir tek Lili olsa hiç ağzımı açmam. Ama Lili'yi görmeye diye gitse de sadece Lili için gitmedi o! Bana bakın anne! Siz oğlunuzla birlik kurup beni aldatabileceğinizi ve öylece kurtulacağınızı mı sandınız?"

Böyle suçlanınca Orin bile çıtını çıkaramamış, büzüşüp kalmıştı. Oğlunun yerine Fukuko'nun azarını işitmek zorunda kalması adaletsiz geldi ve kadına üzüldü - ama biraz da memnun oldu; annesi hak etmişti. Fakat Şozo şundan emindi ki kendisi evde olsa, herhalde kadının hırçınlığı bu kadarla kalmazdı, iyice kafayı yerdi: Adam kaplanın inine düşmekten kıl payı kurtulmuştu ve her an evin içinden üstüne adanacakmış gibi kaçmaya hazır duruyordu.

"… Yok, anladım ben sizi! Önce o kadını Rokko'ya kovdunuz, şimdi beni kovmanın hesabını ediyo'sunuz!"

Fukuko böyle bağırdıktan sonra içeriden: "Güm!" diye bir ses geldi.

"Bekle!"

"Bırakın beni!"

"Yahu nereye gideceksin?"

"Ben babamın evine gidiyorum! Görürüz bakalım, beni mi dinleyecek sizin sözünüzü mü dinleyecek?"

"Ay, Şozo gelecek şimdi ama…"

İçeriden paldır küldür sesler duyuldu. İkisi itişe kakışa dükkânın kapısına yaklaşıyorlardı. Şozo telaşla sokağa kaçtı. Beş altı yüz metre boyunca ardına bile bakmadan koştu. Geride bıraktığı evde neler olduğunu bilemiyordu. Kendini Yeni Ulusal Karayolunda, bir otobüs durağı önünde buldu. Demin berberden para üstü diye aldığı bozukluklar halen avucunun içinde duruyordu.

Tam da o gün, öğleden sonra bir sularında Şinako sabahtan beri diktiği kıyafeti müşteriye teslim edip geleceğini söylemiş, gündelik kıyafetinin üstüne yün bir şal atıp koşar adımlarla arka kapıdan çıkıp gitmişti. Hatsuko tek başına mutfakta çalışıyordu. Mutfağın kâğıt kaplı kapısı bir karış kadar aralandı ve nefes nefese kalmış bir Şozo içeri baktı.

“Ay!” diye yerinden sıçrayan kadına doğru hızlıca eğilerek selam verdi ve gülümsedi.

“Hatsuko’cuğum…” Arkasını kolaçan ederek sesini alçaltıverdi. “… şey, az önce Şinako bir yerlere gitti dimi?” Aceleyle konuşuyordu. “Demin yanımdan geçti ama beni fark etmedi. Ben şuracıktaki kavakların arasında saklanıyordum.”

“Ablamla görüşeceğin bi’şey mi vardı?”

“Yok canım daha neler! Lili’yi görmeye geldim.”

Lafın bu noktasından sonra Şozo’nun sesi acınası, üzgün bir ton aldı.

“Baksana Hatsuko’cuğum, kedi nerede? Kusuruma bakmazsan biraz görmeme izin ver, ne olursun!”

“Dışarıda bir yerlerde değil miydi?”

“Ben de öyle düşündüm, dışarıda iki saattir nöbet tutuyorum. Ama evden çıkmadı.”

“Öyleyse yukarı kattadır herhalde.”

“Şinako hemen mi gelecek? Nereye gitti?”

“Uzağa değil, diktiği şeyi vermeye… Üç yüz metre var yok. Gelir hemen.”

“Eyvah. Ne etsem ki?” Şozo abartılı bir tavırla vücudunu titretti, ayağını tedirgin tedirgin yere vuruyordu. “Şey, Hatsuko’cuğum, beni anlıyorsun sen… rica ediversem…” Ellerini yalvarırcasına birbirine bitiştirerek ekledi: “… yeminle senden ömür boyu başka bi’ şey istemeyeceğim. Lütfen kediyi bi’ getiriver de göreyim.”

“Görüp de *ne* yap’caksın?”

“*Hiçbir şey* yapmayacağım. Yüzünü bi’ kez gözümle göreyim, iyi olduğunu bileyim, içim rahat etsin.”

“Alıp götürmeye kalkmayasın?”

“Ya hiç olur mu öyle şey? Gösterirsen, bakıp gideceğim. Hepsi bu.”

Hatsuko, “pes doğrusu” diyen bir ifadeyle gözlerini Şozo’nun yüzüne mıhladı. Artık içinden ne geçirdi bilinmez ama üst kata çıktı. Sonra merdivenin orta yerine kadar dönüp mutfağa doğru başını uzatarak:

“Buradaymış,” dedi.

“Orada mıymış?”

“Ben kedi tutmasını bilmem. Sen gel de bakıver.”

“Sorun olmaz değil mi?”

“Olmaz olmaz, acele etsene.”

“Tabii. Pekâlâ, müsaadenle geliyorum o vakit.”

“Çabuk ol, çabuk ol!”

Şozo dar ve dik basamakları çıkarken kalbi küt küt atıyordu. Dileğinin nihayet gerçekleşmiş oluşu, Lili’yle görüşebilecek olması bir mutluluktu. Ama kediyi ne hâlde bulacaktı acaba? Kedi bir yerlerde ölüp kalmadığı, kayıp da olmadığı için minnet duyuyordu ama ya fena muamele görmüş, zayıflamış, çökmüşse? Bir buçuk ayda eski sahibini unutmuş olamazdı ama özlemle yanına gelecek miydi bakalım? Yoksa daha önce yaptığı gibi kendini naza çekerek uzaklaşacak mıydı? Aşiya’da yaşarken, Şozo iki üç günlük bir yokluktan sonra eve dönünce bir daha gitmesin diye Lili peşinde gezinir, ayağına dolanır, onu yalayıp dururdu. Yine öyle davranırsa onu bırakıp gitmek tekrar içini sızlatacaktı.

“Neredeymiş bakayım?” Camın perdeleri, dışarıdaki pırıl pırıl öğleden sonra güneşini kesiyordu. Herhalde temkinli Şinako perdeleri çıkarken kapatmıştı… o yüzden odanın içi gölgelerle kaplıydı. Loşluğun içinde, denizhıyarı moruna boyalı, Şigaraki malı* bir mangal vardı.

*** Şigaraki kenti, yüzyıllardır seramik üretimi yapar. Buradaki mangal, oda ısıtmakta kullanılan, çanak şeklinde seramik bir alet. Koyu ve çarpıcı mor rengini, üretiminde kullanılan bazı minerallerden alıyor. -*çn***

Özlediği Lili, mangalın yanında, üst üste konulmuş minderlerin üstünde, ön patilerini karnının altına altmış, sırtını kamburlaştırmış, gözünü kapatmış uyukluyordu. Korktuğu kadar zayıflamamıştı, tüyleri de parlaktı. Demek ki ona oldukça iyi bakılmıştı. Kediye, Şozo’nun umduğundan daha çok değer verilmişti; bunun tek ispatı, Lili için hazırlanan minderin iki kat oluşu değildi. Kedi az önce öğle yemeğinde çiğ yumurta yemişti; silip süpürdüğü yemek tabağı ve yumurta kabukları bir gazete kâğıdının üstünde, odanın köşesinde duruyordu. Onların da yanında, bir zamanlar Aşiya’da olduğu gibi, kum kabı vardı. Birden Şozo’nu burnu nicedir unuttuğu o özel kokuyu aldı. Eskiden kendi evinin kolonlarına da, duvarlarına da, zeminine de, tavanına da sinen o koku şimdi bu odayı doldurmuştu. Şozo içi kederle dolarak, “Lili…” dedi. Sesi o kadar boğuk çıktı ki kendisi bile şaşırdı. O zaman Lili, herhalde sese tepki vererek, gözlerini cansızca açtı. Şozo’ya doğru sevgisiz bir bakış attıysa da, başka bir şey yapmadı, hiçbir harekette bulunmadı. Yine ön patilerini güzelce katladı, sırtının tüylerini ve

kulaklarını üşümüşçesine, bırr diye titretti. Sadece ve sadece uykuya ihtiyacı varmışçasına gözlerini kapattı.

Bugün hava güneşliydi ama havada insanın içine işleyen bir soğuk vardı. Lili tabii ki böyle bir günde mangal yanından ayrılmak istemezdi. Hele karnını yeni doyurmuşken yerinden kalkmak büsbütün zor geliyor olmalıydı. Bu hayvanın soğukkanlı doğasını iyi bilen Şozo, onun böylesi umursamaz hâllerine alışkındı. Öyle özel bir kırgınlık duymadı. Ama eğer gözleri Şozo'yu aldatmıyorsa, kedinin fazlasıyla çapak bürümüş gözleri ve dertop olup yatışındaki tuhaf yorgunluk yüzünden kedi görüşmedikleri kısa sürede görülür şekilde ihtiyarlamış, garibanlaşmış duruyordu. Şozo'yu daha beter sarsan şey, o gözlerin ifadesi oldu: Normalde de böyle durumlarda kedi uykulu olurdu ama bugün yol kenarında fenalaşıp kalmış bir hastaya benziyordu; gözünde ne fer ne can kalmıştı. Bakışında sadece bitkinlik vardı.

"Seni unutmuş artık. Hayvan ne de olsa," dedi Hatsuko.

"Saçma. Başkası bakıyorken pas vermez o."

"Öyle mi diyo'sun?"

"Öyle diyorum… O yüzden Hatsuko, kusuruma bakmazsan, bi' dakika sen dışarıda bekle, ben de kapıyı örteyim."

"Örtüp de ne yap'caksın?"

"Hiçbir şey yapmayacağım… Yalnız, işte, biraz kucağıma koyup seveceğim."

"İyi de, ablam gelir birazdan."

"Öyle ya. O zaman Hatsuko'cuğum, sana zahmet, kapıda gözcülük ediversen? Görürsen hemen haber ver. Hadi göreyim seni…"

Şozo böyle söylerken elini odanın kayan kapısına koymuştu bile. Kendi odaya girdi, Hatsuko'nun yüzüne kapıyı örttü. Ve, "Lili…" diyerek kediye doğru gidip karşısına oturdu.

Lili ilk önce, "Ne güzel uyuyordum, gürültü etmesene!" dercesine miskin bir bakış attı. Şozo onun çapaklarını sildi, kediyi kucağına oturttu, ensesini okşadı. Lili rahatsızlık göstermedi, kendini tümden teslim etmişti. Bir süre sonra guruldamaya başladı.

"Nen var, Lili? Hasta mısın yoksa? Sana her gün iyi bakıyorlar mı?"

Şozo, Lili'nin eski oynaşmalarını hatırlayıp başını ona yaslamasını, yüzünü yalamasını umarak büyük bir gayretle bir sürü şey söyledi. Ne söylerse söylesin, Lili sadece gözlerini kapatıp gurulduyordu. Buna rağmen

Şozo onun sırtını sabırla okşadı. Biraz kalbi yatışınca, odanın içini inceledi. O tertipli düzenli Şinako'nun karakteri, en küçük detaylara kadar bu odaya işlemişti. Kadın sadece iki üç dakikalığına çıkacak olsa bile üşenmeyip perdeleri örten birisiydi. Ayrıca bu sekiz metrekarelik oda, tuvalet masası, dolap, dikiş gereçleri, kedinin yemek çanağı ve kum kabı gibi sürüyle şey bulunduğu hâlde etraf dağınık durmuyordu. Her şey yerli yerinde, düzenliydi.

İçine maşa sokulmuş mangala göz attı. Yanan közler iyice dibe gömülmüştü, küller de güzelce taranmıştı. Demir bir sacayağı üstüne konmuş porselen çaydanlık, yeni cilalanmış gibi pırıl pırıldı. Bunlar belki çok da sıradışı şeyler değildi ama tabakta kalmış yumurta kabukları ilginçti: Şinako artık kendi geçimini kendi emeğiyle sağlıyordu ki bu hiç de kolay bir şey değildi. Yoksulluğuna rağmen Lili'nin gıda alması için özendiği belliydi. Aslında düşününce, kendisi için serdiği mindere göre, Lili'nin minderindeki pamuk daha fazlaydı. Ne olmuş da bu kadar nefret ettiği kediyi birden bu kadar el üstünde tutmaya karar vermişti?

Şozo o an eski karısının evden yollanmasının ve bu kedinin dert çekmesinin sebebinin kendi karakteri yüzünden olduğunu fark etti. Bununla da kalmayıp bu sabah kendi evinin kapısından bile giremez olmuş, serseri mayın gibi sürüklenmiş, buraya toslamıştı. O gurul gurul sesleri dinleyerek boğucu kedi kumu kokusunu solurken yoğun duygular sardı onu. Hem Şinako'ya hem kediye acıdı ama en acınacak hâlde olan *o* değil miydi? Asıl onun bu dünyada yeri yurdu yoktu.

O bunları düşünürken, önce kulağına patır patır ayak sesleri geldi.

Hatsuko, "Şinako az önce sokağın köşesinden çıktı, geliyo'!" diyerek telaşla kapıyı açtı.

"Ne? Eyvah, eyvah!"

"Arka kapıdan çıkamazsın! Önden… ön tarafa dolan! Pabucunu ben getiririm! Hadi, hadi!"

Şozo merdivenleri yuvarlanan bir top kadar hızlı indi. Ön kapıdan dışarı fırladı. Hatsuko'nun eşiğe koyduğu takunyaları ayağına geçirdi. Sokağa sıvıştığı an, arka kapı istikametine giden Şinako'nun silueti gözüne ilişti. Kendisi bir adımı erken atsa ya da Şinako bir adım geç gelse rastlaşacaklardı! Şozo korkunç bir şey tarafından kovalanırmışçasına aksi yöne doğru dörtnala koştu.

SON